

58 NUMARALI SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİ

(TRANSKRİPSİYON – TAHLİL)

Asuman ÇAKALOĞLU

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2018

58 NUMARALI SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİ
(TRANSKRİPSİYON – TAHLİL)

Asuman ÇAKALOĞLU

T.C

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2018

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Asuman Çakaloğlu tarafından hazırlanan 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye sicili (Transkripsiyon-Tahlil) başlıklı bu çalışma 04/ 07/ 2018 tarihinde Eskişehir Osmangazi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Mesut Erşan

(Danışman)

Üye Doç. Dr. Mehmet Topal

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kayıran

ONAY

.../.../ 2018

(İmza)

Prof Dr. Nurullah UÇKUN

Enstitü Müdürü

.../.../ 2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukukî sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Asuman ÇAKALOĞLU

İmzası

ÖZET

58 NUMARALI SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİ

(TRANSKRİPSİYON – TAHLİL)

ÇAKALOĞLU, Asuman

YÜKSEK LİSANS-2018

Tarih Anabilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mesut ERŞAN

İnsanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadınların verdikleri karar sûretlerini ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları içeren defterlere şer'iyeye sicilleri, kadı defterleri, mahkeme defterleri veya sicillât defteri denmektedir. Diğer bir ifade ile şer'iyeye sicilleri; mahkemelerde tutulan, resmi statü taşıyan her türlü kayıtların toplanmış olduğu defterlerdir.

Hazırlamış olduğumuz tez, Sivrihisar'a ait 58 Numaralı Şer'iyeye Sicili'nin çeviri yazısı ve tahlilini içermektedir. Çalışmamız Sivrihisar bölgesinin coğrafi durumu ve tarihsel süreçleri ile başlamakta ve şer'iyeye sicillerinin önemi ile devam etmektedir. Çalışmamızın tamamı terekelerden oluştuğu için ilk olarak terekelere yer verilmekte ve daha geniş anlatılmaktadır. Sonrasında defterin değerlendirilmesi yapılmakta ve hüküm özetleri verilmektedir.

Defterde Sivrihisar'ın sosyo-ekonomik ve kültürel hayatına dair bilgiler olmakla birlikte, Tanzimat sonrasında yaşanan diplomatik ve içerik özelliklerinin ipuçları ve bunların yansımalarını görmektediriz. Bu bakımdan defterin transkripsiyon ve tahlili diğer çalışmalar için zemin oluşturacaktır.

Anahtar kelimeler: Sivrihisar, kadı, şer'iyeye sicilleri, tereke

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND ANALYSIS OF SİVRİHİSAR ŞER'İYYE REGİSTER NUMBERED 58

ÇAKALOĞLU, Asuman

Master Degree - 2018

Department of History

Field of Turkey Republic History

Adviser: Prof. Dr. Mesut ERŞAN

Books that contain all legal cases related to people, judgements of the decisions of the kadis and various written records dealing with the judiciary are called as şer'iyye sicils, kadı books, court books or register books. In other words they are the books that are kept in the courts and all kinds of official records are collected.

The thesis are have prepared contains the translation and analysis of Sivrihisar's heritage book number 58. Our study begins with the geographical stuation and historical processes of the Sivrihisar region and continues with the prosperity of the şer'iyye sicils. Since all of our study is made up of heritages and court cases, the first heritages are mentioned and explained more broadly. Afterwards, the book is assessed and the summary of the provision is given.

In the book, we also found information on the socio-economic and cultural life of Sivrihisar, as well as clues and reflections oft he diplomatic and content features that lived after the Tanzimat. In this respect, transcription and analysis will be the basis for other studies.

Key words: Sivrihisar, kadı, şer'iyye sicils, heritage

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
EKLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE ŞER'İYYE SİCİLLERİ SİVRİHİSAR ÖRNEĞİ SİVRİHİSAR TARİHİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİ

1.1. Sivrihisar Tarihi.....	5
1.1.1. Sivrihisar'a Gelen Türk Boyları.....	7
1.1.2. Sivrihisar'ın Önemli Şahsiyetleri.....	8
1.1.2.1. Selçuklu Dönemi	8
1.1.2.2. Osmanlı Dönemi.....	9
1.2. Şer'iyye Sicillerinin Önemi, Şer'iyye Sicilleri, Şer'iyye Mahkemeleri.....	10
1.2.1. Şer'iyye Sicillerinin Önemi	10
1.2.2. Şer'iyye Sicilleri.....	11
1.2.3. Şer'iyye Mahkemeleri.....	23
1.3. Tanzimata kadarki dönemde ve Tanzimattan Sonraki Dönemde Şer'iyye sicilleri, İçerik ve Diplomatik özellikleri.....	27

1.4. Kadı ve Kadılık Kurumu	30
-----------------------------------	----

2. BÖLÜM

58 NUMARALI SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Belgelerde Adı Geçen Şahıs, Eşya, Hayvan ve Yiyecek İsimleri örnekleri	43
2.1.1. Erkek İsim Örnekleri.....	43
2.1.2. Kadın İsim Örnekleri.....	44
2.1.3. Belgelerde Adı Geçen Eşya örnekleri	44
2.1.4. Belgelerde Adı Geçen Yiyecekler.....	45
2.1.5. Belgelerde Adı Geçen Hayvanlar.....	46
2.2. Belgelerde Geçen Ölçü Birimleri	46
2.3. Belgelerde Adı Geçen Yer İsimleri	47
2.3.1. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait Köy İsimleri	47
2.3.2. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait Mahalle İsimleri.....	47
2.3.3. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait İlçe İsimleri	47
2.4. 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye sicili Belgelerinin Özetleri Hükümlerin Özetleri	48

3. BÖLÜM

TRANSKRİPSİYON

3.1. Transkripsiyon	53
SONUÇ	165
SÖZLÜK.....	168

EKLER LİSTESİ

Ek 1: 58 Numaralı Sivrihisar Tereke Defterinden Örnek 1.....	177
Ek 2: 58 Numaralı Sivrihisar Tereke Defterinden Örnek 2.....	178
Ek 3: 58 Numaralı Sivrihisar Tereke Defterinden Örnek 3.....	179
Ek 4: 58 Numaralı Tereke Defterinde Geçen Eşyalardan Bir Kısmının Temsili Görselleri.....	180

KISALTMALAR

TTK: Türk Tarih Kurumu

OTAM: Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi

TALİD: Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi

BAMER: Balkan Araştırmaları Merkezi Dergisi

B: İbn

DİA: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

S: Sayı

bs: Baskı

Çev: Çeviren

haz: Hazırlayan

s: Sayfa

ss: Sayfa sayısı

C: Cilt

bkz: Bakınız

ÖNSÖZ

Bu çalışmada H. 1336 – 1337/ M. 1917-1919 yıllarına ait 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicil Defteri'nin transkripsiyonu yapılarak defterde yer alan bilgiler doğrultusunda o dönemin sosyo-ekonomik yapıları üzerinde durulmuştur. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Sivrihisar tarihi, şer'iyye sicillerinin önemi, şer'iyye sicilleri, şer'iyye mahkemeleri, tanzimata kadarki dönemde ve tanzimattan sonraki dönemde şer'iyye sicillerinin diplomatik ve içerik özellikleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde diğer belgelerden de yararlanılarak '58 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri'nin değerlendirilmesi üzerinde durulmuş, hükümlerin özetleri verilmiştir.

Üçüncü bölümde 58 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri'nin transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Çalışmanın sonuna sözlük ile birlikte, terekenin orijinali olan sayfalardan ve Sivrihisar yöresinde kullanılan eşyalardan birkaç örnek konulmuştur.

Bu çalışmanın tamamı terekelerden oluştuğundan tereke defteri olarak belirtmek de uygun düşmektedir. Tereke defterlerinden o dönemin sosyo- ekonomik yapılarına ulaşılmaktadır. Bu bakımdan çalıştığımız tereke defteri, Osmanlı Devleti'nin aile yapısı, sosyal yapıları, ekonomik durumunun derecelerini vermekle birlikte, mal paylaşımı gibi konularda ne kadar ayrıntılı ve hassas davranıldığını bizlere göstermesi bakımından önemli olmaktadır.

Ayrıca çalışmamız, ele aldığı tarih aralıkları itibariyle Tanzimat dönemi sonrasına ait olduğundan, Tanzimat dönemi defterlerindeki muhteva unsurlarının değişimini gösteren örnekler içermektedir. Genel olarak çalışmamızın konusu olan tereke defteri değerlendirmelerinin geneli, Tanzimat döneminden sonraki koşullar dikkate alınarak hazırlandı.

Şer'iyye sicil türleri üzerinde durulurken; Sicilin tereke defteri olma özelliği bakımından, terekelere daha fazla ağırlık verip diğer türler üzerinde pek durulmadı.

Bu çalışmada emeği geçen, ilerleyen zamanlarda desteklerini esirgemeyen danışmanım Sayın Prof. Dr. Mesut Erşan hocama, Sayın Doç. Dr. Mehmet Topal hocama, Araştırma görevlisi Yunus Arifoğlu hocama teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Çalışmamız Sivrihisar bölgesi ve Türk iktisadi - sosyal tarihi araştırmalarında bir basamak olabilme amacına katkı sağlayabilirse bizleri sevindirecektir.

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu olan 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili H. 1336 – 1337/ M. 1917-1919 tarihleri arasını kapsamaktadır. Adı geçen sicil, Ankara Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi'nde bulunmaktadır. Elde bulunan materyal, defterin orijinali olmayıp, kütüphaneden alınırken mikrofilmden dijital ortama aktarılmış olduğu için defterin gerçek ebatları hakkında bilgi sahibi olunamamıştır. Bundan dolayıdır ki defter ile ilgili fiziksel özelliklerden bahsedilirken mikrofilm çekimleri baz alınmıştır. Fiziksel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

İli: Eskişehir

İlçesi: Sivrihisar

Demirbaş no: 58

Mikrofilm no: 7729

Poz sayısı: 32

Çekildiği yıl: 1999

Sicilin toplam sayfası: 60

Sivrihisar'a ait sicillerin toplam sayısına baktığımızda, H. 1221-1348/ M. 1806-1930 dönemleri arasını kapsayan toplam 71 adet Sivrihisar şer'iyye sicili bulunmaktadır. Bunlardan bizim tez konumuzu oluşturan 58 numaralı Sivrihisar sicili dahil olmakla birlikte; 1 numaralı sicil Sertaç Demir, Gözde Kalaycı ve Abdülkadir Erçin tarafından, 2 numaralı sicil Gökden Göker tarafından, 10 numaralı sicil ise İsmail Kalaycı tarafından çalışılmıştır.

600 yılı aşkın bir süre dünyanın çeşitli coğrafyalarında hâkimiyet kuran Osmanlı İmparatorluğu birçok devleti ve ulusu içinde barındırmıştır. Kendi tarihimizi ve bu ulusların tarihini aydınlatmak ise Osmanlı Devleti'nin tarihinin aydınlatılmasına bağlıdır. Bu durum Osmanlı Tarihi araştırmalarının önemini gözler önüne sermekte, bu alandaki araştırmaların devamlılığını sağlama kararlılığını zorunlu kılmaktadır. Bu araştırmaları yaparken, Osmanlı Tarihi'nin aydınlatılmasında elimizde bulunan veya elimize geçecek olan en küçük belge dahi bizler için büyük önem arz etmektedir.

En ufak olaylardan en büyük olaylara kadar her şeyin kayıt altına alındığı birinci elden kaynaklar olarak değerlendirdiğimiz arşiv kayıtları, Osmanlı medeniyetinin aydınlatılmasındaki katkısı şüphesizdir. Anadolu coğrafyasının bir Osmanlı coğrafyası olduğu, konum olarak Osmanlı Devleti'nin kurulduğu topraklara yakın olan ve Eskişehir, Ankara, İzmir yollarının kesişim yerinde bulunan Sivrihisar, bütünü önemli bir parçası olarak Sivrihisar tarihini de aydınlatmada bizlere fayda sağlayacaktır.

Sicilde Osmanlı'nın genel durumu ve tanzimat uygulamalarının etkileri ve uygulamalara nasıl yansıdığı hakkında ipuçlarını görmek mümkündür. Sivrihisar'daki şer'iyye sicilleri, taşradaki halkın dini, aile, sosyal, gelenek- görenek, ekonomik, tarım gibi günlük hayatını yansıtan bilgiler sunmaktadır.

58 Numaralı Sivrihisar Sicili (kapak kısmını saymazsak) toplam 60 sayfa 30 varaktan meydana gelmektedir. 17, 45, 46, 47, 48. sayfaları ya okunamayacak derecede tamamen tahrip olmuş ya da boştur. Yine bazı yerlerde kelimelerin üzeri karalanıp düzeltilmiş veya silinmiştir. Toplam 19 hüküm bulunmaktadır. Paylaştırılan mallar, varisler ve kuruşlar tablolar halinde verilmiştir.

İnceleme konusu olarak seçilmiş olan 58 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri'nin tamamı terekelerden oluştuğu için tereke defteri olma özelliği taşımaktadır. Söz konusu defterin tamamı tereke paylaşımı ile ilgili konulara ayrılmış olduğundan, tabiatı ile bu defterdeki kayıtların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam bakımından önemli olan hususları üzerinde durulmuştur.

Sicilde yazım yanlışlarına rastlanmıştır. Fakat biz mümkün olduğu kadar verilen ifadelerin aslına sadık kalmaya çalıştık. Farklı yazılan aynı kelimeleri, bizlere yabancı gelen kelimelerin araştırılıp bulunamaması ve aslını da bilemediğimizden düzeltmeden okunduğu gibi yazdık.

Defter üzerinde çalışılırken okunamayan kelimeler için Şemsettin Sami'nin Kâmûs-ı Türkî'si, Türk Dil Kurumu'nun resmi web sitesi sözlüğünden ve konu ile ilgili eserlerden faydalanılmıştır. Transkripsiyon birçok kez kontrol edilmiş –gözden kaçma ihtimalinin de olabileceği göz önüne alınarak- hatalı ve eksik okunan kelimeler düzeltilmiştir. Sayfa sayısı 2 den başlayıp 60. sayfaya kadar devam etmektedir. Sayfa 2 den başlatıldığı için ve 17, 45, 46, 47, 48. sayfalar boş veya yazıları tamamen silinik olduğu için toplam 53 sayfadan oluşmaktadır.

Çalışma üç bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde Sivrihisar tarihi, şer'iyye sicillerinin önemi, şer'iyye mahkemeleri, Tanzimat'a kadarki dönem ve Tanzimat'tan sonraki dönemin içerik ve diplomatik özellikleri, kadı ve kadılık hakkında bilgi verilmiştir. Bu anlamda konuya giriş yapılmadan, konunun teorik arka planı işlenilmiştir. Bu maksatla Sivrihisar coğrafyası anlatılmış, tarihsel sürecine değinilmiştir. Ardından şer'iyye sicillerinde temel işleve sahip olan sicillerin anlamı, maksadı, ortaya çıkış süreci ve sicillerde yer alan konulara değinilmiş, sicillerin ele alındığı mekânlar ve kurumlar olan kadı mahkemelerinin üzerinde durulmuştur. Burada işleyişi yürüten kadı ve ilgili görevliler hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

İkinci bölümde 58 Numaralı Sivrihisar Sicili'nin Değerlendirme bölümünde dönemin ve Sivrihisar bölgesinin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatına dair değerlendirmeler yapılmış ve hüküm özetleri yer almıştır.

Üçüncü bölümde Transkripsiyon metnine yer verilmiştir. Sonuna defterde geçen bazı kelimelerin sözlüğüne yer verilmiştir. Bunlardan bazıları resim halinde ekler bölümüne eklenmiştir. Ekler bölümüne terekenin orijinali olan sayfalardan birkaç örnek de koyulmuştur.

Defter bilimsel ölçütler çerçevesinde transkribe edilmiş, konu ile ilgili kaynaklardan faydalanılarak defter içerisindeki çalışmanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

Defterin transkripsiyonu yapılırken Arapça – Farsça tamlama kurallarına mümkün olduğunca dikkat edilmiştir. Değerlendirme yapılırken ve örneklendirme yapılırken gösterilen sayfa numaraları defterdeki sayfa numaraları sırasına göre yapılmıştır. Belgeler başladıkları sayfaya göre numaralandırılmıştır.

Her hüküm 'hüküm' başlıkları altında; kaç sayfaya yayılmışsa, başlama ve bitiş sayfa numaraları ile birlikte ve defterdeki numara sırasına göre o hükmün hemen üstünde verilmiştir. Belgelerin çoğu okunabilir şekildedir. Okunamayan kelimeler '(...)' şeklinde, şüpheli kelimeler '(?)' ile belirtilmiştir.

Rika yazısı ile kaleme alınan sicilin transkripsiyonunda yapılan hesaplar teker teker kontrol edilmiştir ve hesap hatalarına rastlanmıştır. Hesap hataları ile karşılaşmış olmamız kâtiplerin dikkat eksikliği, hesaplama konusunda eksik olduğu veyahut başka sebeplerin de olabileceği şüphelerini aklımıza getirmiş bulunmaktadır.

Deferin tamamı terekelerden oluştuğu için, tereke defteri özelliği taşıdığı için bazı yerlerde çalışmamızın adı ‘Sivrihisar Tereke Defteri’ olarak da ifade edilmiştir.

1. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE ŞER'İYYE SİCİLLERİ SİVRİHİSAR ÖRNEĞİ

(1917-1919)

SİVRİHİSAR TARİHİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİ

1.1. Sivrihisar Tarihi

Sivrihisar'ın ne zaman kurulduğu belli değilse de Hitit Etiler devri'nde Sallpa, Yunan ve Roma devrinde Spalya, klasik devirde Abrustula, Bizanslılar devrinde Justinianus, Kazvini tarihinde Sivrihisar, daha sonra Seferihisar ve daha sonra Sivrihisar olmuştur. Amuriye tahrip edildikten sonra Amuriye - Mamuriye adlarını da almıştır.¹

Sivrihisar Kalesi sivri kayalar üzerine inşa edilmiş olduğundan Türkler'in idaresine geçtikten sonra bu adla anılmaya başlanmış olmalıdır. Osmanlılar'ın son döneminde Aydın vilayetindeki Sivrihisar'la (günümüzde İzmir'e bağlı Seferihisar) karıştırılmaması için yazışmalarda "Ankara Sivrihisarı" şeklinde kullanılmasına karar verilmiştir.²

Eskişehir'in Güneydoğusunda Güneş dağına ait bir tepenin kuzey eteklerinde kurulmuş olup deniz seviyesinden yüksekliği 1070-1050 metreler arasındadır. Şehir dağın eteklerinden ovaya doğru gelişme göstermiştir. Antikçağ'da Palia veya Spania ismini almış olup Efes'ten başlayan Kral yolu şehrin yakınından geçmekteydi. İçinde bulunduğu bölge Frigler'den sonra Lidyalılar'ın, Persler'in, Büyük İskender'in ve Roma'nın hâkimiyetinde kalmış ve Bizans İmparatorluğu zamanında önemli ölçüde gelişmiştir.³

Frig Krallığı'nın Başkenti Midas'ın mezarının bulunduğu yer Sivrihisar'a 40 km uzaklıktadır. Sivrisihar'ın batı güneyinde Yazılıkaya bölgesi yoğun Frig anıtlarının bulunduğu yerdir. Burası Midas kenti diye anılır.⁴

¹ Tahsin Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, Tam- İş Matbaası, Eskişehir 1961, s. 7.

² İbrahim Sezgin, 'Sivrihisar', *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2009, C. XXXVII, s. 289.

³ Sezgin, s. 289.

⁴ Orhan Keskin, *Bütün Yönleriyle Sivrihisar*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2001, s. 14.

Bizans İmparatoru I. Iustinianos'un 6. yüzyılda antik Palia şehrinin üzerine Iustinianopolis adıyla bir kale yaptırmasının ve Bizans askeri yolu üstünde olmasının rolüyle gelişmesine devam etmiştir. Yakınında bulunan önemli şehirlerden Pessinus'u geride bırakmıştır. 700'lü yıllara doğru Pessinus başpiskoposu Iustinianopolis kalesinde ikamet etmeye başlamıştır.⁵ Ayrıca buradaki eserlerin taşları şehrin kuruluşunda malzeme olarak kullanılmıştır.⁶

Sivrihisar, Malazgirt Muharebesi'nden sonra 1074'te Anadolu'ya doğru ilerleyen Selçuklular'ın hâkimiyetine girmiştir. 1092'de Melikşah'ın ölümü üzerine bölge I. Kılıcarslan'ın idaresine geçmiştir. Anadolu Selçukluları zamanında uzun süre uç merkezi olarak kalmış ve Anadolu'nun önemli şehirleri arasında yer almıştır. Bugün de bulunan birçok tarihi eser o devirden kalmadır. 3. Gıyaseddin Keyhusrev'in nâibi Eminüddin Mikail tarafından yaptırılan Ulucami, Hazinekar Necibüddin'in inşa ettirdiği Necibüddin Mescidi, Kılıç Mescid Cami, Hamam'da Karahisar Cami bu eserler arasında sayılabilir.⁷ Selçukluların Anadolu'ya getirdikleri ilk medreseleri Nizamiyeler, devrin veziri Nizamülmülk tarafından kurulmuştur. Sivrihisar da bu Selçuklu kurumundan faydalanmıştır.⁸

Anadolu'daki Moğol idaresi sonrasında Karamanoğulları'nın eline geçen Sivrihisar, Orhan Gazi zamanında Ankara'nın fethinin ardından 1356 yılında Osmanlı idaresi altına alınmıştır. Orhan Gazi'nin ölümüyle burası tekrar Karamanoğulları tarafından ele geçirilmiştir.

1362'de Bursa'da tahta çıkan I. Murad 1363 baharında Anadolu tarafına sefere çıkmış, Eretna Beyliği kuvvetlerini Eskişehir yakınında bozguna uğrattığı gibi Karamanoğulları'nı da geri çekilmeye zorlamıştır. Bu şekilde Sivrihisar tekrar Osmanlılar'ın hâkimiyetine geçmiştir. Ankara Savaşı'nın ardından Timur, Sivrihisar'ı Kırşehir ve Beypazarı ile birlikte Karamanoğulları'na vermiştir.

I. Mehmed tahta geçtikten sonra Karamanoğulları Beyliği üzerine sefer düzenlemiştir. Sefer neticesinde yapılan antlaşma gereği aralarında Sivrihisar'ın da bulunduğu bazı şehirler Osmanlılar'a geri verilmiştir. (1415)⁹

⁵ Sezgin, s. 289.

⁶ Keskin, s. 15.

⁷ Sezgin, s. 289.

⁸ Keskin, s. 69.

⁹ Sezgin, s. 289.

Sivrihisar, Selçukluların ilk ve son zamanları ile İlhanlılar devrinde Büyük vilâyet merkezi ve Osmanlılardan 2. Bayezit ve Kanûni devrinde vilâyet ve mutasarrıflık merkezi olmuştur.¹⁰

Sivrihisar, 15. yüzyılda ve 16. yüzyılın ilk çeyreğinde Hudâvendigâr sancağına bağlı bir nâhiye, 1530'da kaza olarak kaydedilmiştir. 17. yüzyılda da Hudâvendigâr sancağına bağlı kazalar arasına alınmıştır. Bu durum 19. yüzyıla kadar devam etmiş ve bu asırda yapılan yeni idari düzenleme sonrasında Sivrihisar, Ankara vilâyetine bağlı bir kaza merkezi olmuş, 4 Nisan 1915 tarihinde Kütahya sancağına bağlı Eskişehir'in livâ haline getirilmesiyle Sivrihisar kazası Mihaliççık ile birlikte Ankara'dan ayrılarak Eskişehir'e ilave edilmiştir.

19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında Sivrihisar'da Kafkasya, Kırım, Romanya, Bulgaristan ve Bosna taraflarından Osmanlı topraklarına göç eden muhacirler iskân edilmiştir. Bunların bir kısmı mevcut köylere yerleştirilirken bazıları için yeni köyler kurulmuştur.

17 Temmuz 1921'de Yunanlılar'ın işgaline uğrayan Sivrihisar Sakarya savaşından sonra kurtarılmıştır.

Bu yıldan sonra şehrin nüfusu yıldan yıla daha fazla artma göstermiştir. Sivrihisar bugün tarihi dokusuyla dikkat çeken bir ilçe merkezi olup büyük bölümü sit alanı ilan edilmiştir. Önemli tarihi eserleri arasında Anadolu'nun en büyük ahşap direkli camilerinden olan ulucami, İlhanlı Beyi Sultan Şah için Melikşah tarafından yaptırılan Alemşah Kümbeti, Necibüddin Mustafa'nın Hoşkadem Cami, Kurşunlu Cami ve Saat Kulesi olarak söylenebilir.¹¹

1.1.1. Sivrihisar'a Gelen Türk Boyları

a) Karkın Aşireti: Sivrihisar'a 20 km mesafedeki Karkın denilen yere yerleşmişlerdir.

b) Kımık Aşireti: Sivrihisar'a 10 km olan ve aynı adı taşıyan bir köyde oturmuşlardır.

¹⁰ Özalp, s. 13.

¹¹ Sezgin, s. 290.

- c) İğdir Aşireti: Kınık ve Aktaş arasında bu adı taşıyan ve harabe olan bir yer.
- d) Alaçat veya Alaçoi: Çandır köyünde bu adı taşıyan bir mevki vardır.
- e) İğdecik Köyü: İğdeönü veya İğdeli adını taşıyan bir aşiret adına kurulmuştur.
- f) İmralı: İmur ve Yölemir aşireti buraya oturmuştur.
- g) Beydilli Aşireti: Günyüzü'nde, Bedil köyünde iskân edilmiştir.
- h) Yazır Aşireti: Günyüzü'nde, Yazır denilen yerde oturmuşlardır.
- I) Bügdüz Aşireti: Günyüzü'nde, hâlâ Ayvalı köyünün yaylası olan bölgede oturmuşlardır.

Ve bunların kollarından gelen Türkmenler; Avşar, Kılıç Aşireti, Karacaören Aşireti, Kırgızlar, Köseler, Sazılar, Karaburan Aşireti, Alayunt, Gedik Aşireti' dir.¹²

1.1.2. Sivrihisar'ın Önemli Şahsiyetleri

1.1.2.1. Selçuklu Dönemi

Nasreddin Hoca: Türk mizah kahramanıdır. Yaşadığı dönem, doğum ve ölüm yılları, tarihi kişiliği ve ailesi hakkındaki bilgiler tartışmalıdır. Yaşadığı dönem ve yöre hakkındaki en önemli kanıtlar Akşehir'deki türbesi, soyundan geldikleri söylenen kişilere ait mezar taşı kitâbeleri ve adına kurulmuş olan vakıfla ilgili Fatih Sultan Mehmed devrine ait bir arşiv belgesidir. Kaynaklarda yer alan bilgilere göre Nasreddin Hoca, Sivrihisar'ın Hortu köyünde 1208 yılında doğdu. Köyün imamı olan babası Abdullah'tan sonra bu görevi kendisi üstlendi. Ardından Akşehir'e göç etti, burada kadılık yaptı ve 1284 yılında öldü.¹³

Seyyid Nureddin: Selçuklu Devleti'in Sivrihisarı uç yerleşim bölgesi yaparak, cami-medrese ihdas etmesi üzerine bölgeye gelen bilginler arasındadır. Selçuklu medresesinde hocalık yapmış ve yüzlerce talebeye icazet vermiştir.¹⁴

¹² Özalp, s. 10.

¹³ Nurettin Albayrak, "Nasreddin Hoca", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2006, C. XXXII, s. 418.

¹⁴ Tuğba Kerpiç, *Dünyanın Merkezi Osmanlı Belgelerinde Sivrihisar*, çev. Hilal Doğan Aktaş, tashih: Ümmühani Ünemlioğlu, Sivrihisar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Vakfı, Eskişehir 1991, s. 258.

Karacaahmed: Sivrihisar'da doğmuştur. Dini ilimlerin yanı sıra, kimya ve tıp ilmiyle de kendini geliştirmiştir.

Çandarlı Kara Hayreddin Paşa: Sivrihisar Kazası'nın Cendere köyünden olduğu beyan edilmektedir. Bilecik kadısı olmuş ve yaya teşkilatını kurmuştur. Daha sonra İznik kadısı ve Bursa kadısı olmuştur. Daha sonra Kazaskerlik görevi verilmiş, Osmanlı maliyesinin teşkilatlanmasında önemli rol oynamıştır.¹⁵

1.1.2.2. Osmanlı Dönemi

Aziz Mahmud Hüdâî: Celvetiyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf, şair. 1541 de Şereflikoçhisar'da doğdu. Çocukluğunu geçirdiği Sivrihisar'da ilk tahsiline başladı. Daha sonra İstanbul'a giderek Küçükayasofya Medresesi'ne girdi.¹⁶

Arapça ve Türkçe otuz kadar eseri bulunan Aziz Mahmud Hüdâî, devrinin anlayışına uyarak eserlerinin çoğunu Arapça yazmıştır. Tasavvufi halk edebiyatı şairleri zümresi içinde yer alan Hüdâî, sade ve hikemi mahiyette tekke şiirleri yazmıştır. Daha çok ilahi tarzındaki bu şiirleri bir divan oluşturacak sayıdadır. Şiirlerinde bazan hece, bazan da aruz vezni kullanan Hüdâî, İbnü'l-Arabî'nin sistemleştirdiği vahdet-i vücûd anlayışına bağlı bir mutasavvıftır.

Hızır Çelebi: İstanbul'un İlk kadısıdır. Sivrihisar'da doğdu. Sivrihisar'da bir medresede müderris olarak göreve başlamış, Türkçe, Arapça, Farsça şiirler yazmıştır.

Sinan Paşa: Hızır Çelebi'nin oğludur. Nesir üslûbunun kurucusudur.

Yakub Paşa: Molla Celaleddin'in oğlu Hızır Bey Çelebi'nin oğlu ve Sinan Paşa'nın kardeşidir. Bursa Sultaniye müderrisi, Sahn müderrisi Bursa kadısı oldu. Mevâfık şerhinde aktardığı bilgiler Hasan Çelebi'ye kaynak olmuştur.

Ahmed Çelebi: Hızır Bey Çelebi'nin üçüncü oğludur. Sultan Mehmed Han zamanında Sahn medreselerinden birine atanmıştır.¹⁷

Şeyh Baba Yusuf: Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Akşemsettin Hazretlerinin halifelerindendir. Meşhur bir vaiz ve usta bir hattattır.

¹⁵ Kerpiç, s. 259, 262.

¹⁶ Hasan Kamil Yılmaz, "Aziz Mahmud Hüdâî", *DİA*, TDV Yayınları, C. IV, İstanbul 1991, s. 338-339.

¹⁷ Kerpiç, s. 283, 284, 292, 299, 300.

Osman Afif: 1818 yılında Mekke’de doğdu. Alim ve Şair Ali Rüşdem Efendi’nin oğludur. İstanbul’da müderrislik yapmış daha sonra İrfaniye Medresesini kurmuştur. İyi bir hattat olduğu söylenir.¹⁸

1.2. Şer’iyye Sicillerinin Önemi, Şer’iyye Sicilleri, Şer’iyye Mahkemeleri

1.2.1. Şer’iyye Sicillerinin Önemi

Şer’iyye sicilleri tarihimizin vazgeçilmez kaynakları arasında yer almaktadır. Sahip oldukları içerik özellikleri ile tarihin çeşitli konularına ait ve uzunca bir dönemi kapsayacak şekilde bilgi ve belge bulundurlar. Bu siciller incelenmeden Osmanlı devletinin siyasi, idari ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün olmamaktadır. Özellikle bir bölgenin tarihi, iktisadi şahsiyetini ve bütünlüğünü meydana çıkarmak gayesi ile kaleme alınan bu çeşit tarihler, geçmişi bütün canlılıkları ile yeniden yaratan şer’iyye sicilleri incelenerek senteze gidilmedikçe daima eksik kalacaktır.

Şer’iyye sicilleri diplomasi ve diplomasi tarihi bakımından önemlidir. Mesela şer’iyye sicillerinde kayıtlı olan vakfiyeler Bulgaristan, Kıbrıs ve Yunanistan vatandaşı olan Türklerin ilgili devletlere karşı olan hak arayışlarında hukuki bir temel sağlamaktadır. Fetva- kaza ilişkisini de şer’iyye sicilleri vasıtası ile öğrenmek mümkündür. Böylece müftü veya şeyhülislamın fetvalarının mahkeme kararlarına nasıl yansıdığını ve hangi konularla ilgili fetva istendiği gibi konularda değerlendirme yapabiliriz.¹⁹

Bunlar sadece Türk tarihi için değil, bütün Osmanlı Devleti toprakları üzerinde kurulmuş birçok ülkenin tarihini de ilgilendiren kıymetli vesikalardır. İslam hukunun ferdi hukuk, aile hukuku, eşya ve borçlar hukuku, kamu hukuku gibi çeşitli sahalarına önemli kaynaktır. Kanunname ve fetva kitaplarının hükümlerinin nasıl

¹⁸ Kerpiç, s. 283, 306.

¹⁹ Fethi Gedikli, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer’iyye Sicilleri” *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 3/5, İstanbul 2005, s. 191.

yürüdüğü ve ne gibi değişme ve gelişmelere uğradığını gösteren en geniş belgelerdir.²⁰

Son zamanlarda ortaya çıkan şehir tarihleri, yurdun çeşitli bölgelerindeki hayata ait ilmî araştırmaların birinci derecede kaynağı niteliğindedir. Şahsiyetleri, yer adları, önemli tarihi müesseseleri, ayrıca Şeyhülislâmlar, Kazaskerler ve Sadrazamlar gibi büyük devlet adamlarının hayat hikâyelerini anlatan önemli kaynaklardır.²¹

Her şer'iyeye sicili bulunduğu yerin iktisâdî hayatına dair birinci elden orijinal vesikadır. 15 ile 20. asırlar arasında Türk milletinin ve özellikle Anadolu halkının yetiştirdiği tarım ürünleri, imal ettiği sanayi mamûlleri, Anadolu'da mevcut olan sanat ve meslek çeşitleri, halktan toplanan vargiler, devletin memurlarına ödediği tahsisatlar, hukuk ve ceza davalarındaki tazminatların miktarı ve cinsi, para arzı ve çeşitleri, para, enflasyon ve özellikle narh kayıtlarının incelenmesiyle bunun bölgelere yansımış şekli ve tesir derecesine dair en doğru ve doyurucu bilgiyi şer'iyeye sicilleri verir.²²

Siciller Osmanlı aile yaşantısına dair önemli bilgiler içermektedir. Sicil kayıtlarından eski aile yapısını, nişanlanma, evlenme ve buna benzer kurumların nasıl işlediğini, erkeğe ait sanılan boşanma hakkının kadın tarafından nasıl kullanıldığını, şiddetli geçimsizliğin kadına evliliği sonlandırma hakkını verdiğini, karı-koca arasındaki mal ayrılığı durumunu, karı-kocanın çocuklar üzerindeki hak ve görevlerini, mehir olarak nelerin verildiğini öğrenmek mümkündür.²³

1.2.2. Şer'iyeye Sicilleri

İnsanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları içeren defterlere şer'iyeye sicilleri, kadı defterleri, mahkeme defterleri veya sicillât defteri denmektedir.²⁴ Diğer bir ifade ile şer'iyeye sicilleri şer'î mahkemelerde, mahkemenin bilgisi dâhilinde

²⁰ Kenan Ziya Taş, "Arşiv Malzemesi Olarak Şer'iyeye Sicilleri ve Taşra Üniversitelerinde Tarih Araştırmaları", *I. Arşiv Şurası*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1998, s. 179.

²¹ Ahmet Akgündüz, *Şer'iyeye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, C. I, İstanbul 1988, s. 12-13.

²² Taş, s. 179-180.

²³ Gökden Göker, "2 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye Sicili (Transkripsiyon – Tahlil)", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2015, s. 17-18.

²⁴ Akgündüz, s. 17.

tutulan resmi statü taşıyan her türlü kayıtların toplanmış olduğu defterlere *şer'iyye sicili* denmektedir.²⁵

Osmanlı Devleti'nde merkezde ve taşrada her tabakadan insanlar arasındaki hukuki ilişkilere dair kayıtları içeren bu defterler Osmanlı hayatının aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanının tarihi için en önemli kaynaklardır. Kadıların Osmanlı sistemindeki etkin rolleri sebebiyle *şer'iyye sicilleri* sosyal ve yerel tarih çalışmalarında ana kaynak niteliği taşımaktadır.²⁶

Bu önemleri fark edilene kadar anlatılanlara göre bir kısmı ısınmak amacı ile yakılmış, bir kısmı çöpe atılmış bir kısmı da daha sonra ciltlenirken yazılarına dikkatsizlik yüzünden zarar verilmiştir. Nihayet, Maarif Vekâleti 3 Kasım 1941 tarihinde sicillerin müze ve kütüphanelere devredilmesini sağlamıştır.²⁷ 1991 tarihinde ise Türkiye genelindeki müze ve kütüphanelerde bulunan *şer'iyye sicilleri* Milli Kütüphane'de toplanmıştır.²⁸

İslâm dünyasında sicil tutma ve davaların kayıt edilmesi geleneği İslamın ilk asrına dayanmaktadır. Örneğin; Hz. Ömer zamanında davacının mahkemeye borç senedi olarak yazılı bir vesika götürmüş olması o zaman hukuki işlemlerin yazı ile belgelendirildiğine bir işarettir.²⁹ Yine Hz. Ali tarafından sadece bir davanın tescil edildiğini ve duruşma esnasında tarafların ifadelerinin bir kâtip tarafından yazıldığı belirtilmektedir.³⁰

Davaların kaydedilmesi hicri 120 tarihinden itibaren başlamıştır. Emeviler ve Abbasilerden sonraki devirlerde ise bütün bölgelerde her hâkimin dava dosyaları ile sicil defterinin bulunduğu birer arşivi olurdu.³¹

Anadolu Selçuklu Devletinde ve ondan önceki Türk-İslâm devletlerinde olduğu gibi Osmanlıda da devletin sınırları içindeki her yere '*ahkâm-ı şer'iyye*' yi uygulamak üzere kadılar görevlendirilmiştir. Kadılar hem kazâi hem de idâri işlere

²⁵ Taş, s. 179.

²⁶ Yunus Uğur, "Şer'iyye Sicilleri", *DİA*, TDV Yayınları, C. XXXIX, İstanbul 2010, s. 8.

²⁷ Gedikli, s. 188.

²⁸ Hatice Sevici, "54 Numaralı Konya Şer'iyye Sicili'in (1-190) Değerlendirme ve Transkripsiyonu (H. 1150 – 1152/ M. 1738- 1740)", Konya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011, s. 3-4.

²⁹ İşıl Yurtışıği, *979 Numaralı Bolu Şer'iyye Sicili'nin 19. Yüzyıl Bolu Tarihine Katkıları H. 1295-1296/M. 1878-1879*, Bamer yayınları No: 7, Ankara 2009, s. 42.

³⁰ Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1995, s. 20.

³¹ Yurtışıği, s. 42

bakmakla yükümlü olduklarından, sadaretten, kadı askerlikten, beylerbeyliğinden, validen ve diğer makamlardan gelen her emri saklamışlar ve gerektiğinde de ona göre hareket etmek için sicillere kaydetmişlerdir.³²

Osmanlı Devletine ait şer'iyye sicilleri ise genel olarak 15. yüzyılın ortalarından başlayarak 20. yüzyıla kadar uzanan bir dönemde kayıt altına alınmışlardır.³³ Şeri'yye sicillerinin korunmasında ve bir arşivde toplanmasına yönelik ilk girişim II. Abdülhamid'e aittir.³⁴

3 Kasım 1941 tarihinde Asliye Hukuk mahkemeleri arşivinden 18 il müzesine nakledilen şer'iyye sicillerinin sayısı 6196 cilt idi. Bu sicillerden 1909 tarihinden sonrakiler mahkemelerde alıkonulmuştur. İstanbul Müftülüğü'nde bulunan 10 bin cilde yakın sicil ile Milli Eğitim Bakanlığı Müzeleri'nde ve kütüphanelerde bulunan tahminen 200 kadar sicil 1964 yılı Şubatı'nda Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'nden Topkapı Sarayı Müzesine gönderilen, halk elindekiler ve Asliye Hukuk Mahkemeleri'nde kalanlar hesaba katılmadığı takdirde, devlet dairelerinde mevcut sicillerin tutarı 17.000 cildi aşmakta idi. Ayrıca Edirne ve Tekirdağ vilâyetlerine ait 130 kilo tutarında 15. asra kadar inen sicillerin Kâğıtçı Hüsnü Barutçu adında bir fabrikatöre satıldığı sırada Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü tarafından 1964 yılı Şubat ayında Topkapı Sarayı Müzesi'ne devredilmiştir.³⁵

Şeyhülislam'a bağlı mahkemelerde tutulmuş çeşitli davalara ait onbin kadar defter İstanbul Müftülüğü'ne bağlı bir arşivde muhafaza olunmakta ve bunların içinde İstanbul, Üsküdar, Eyüp ve öteki kazalara bağlı mahkemelerin şer'iyye sicillerinin büyük kısmı bulunmaktadır.³⁶

Şer'iyye sicillerinde kullanılan dil, başlangıçta 16. Asır sonlarına kadar Arapça iken zamanla neredeyse tamamen Türkçe ile yazılmaya başlanmıştır.³⁷ Türkçeleştirme çabalarına rağmen vakfiyelerin bazı bölümleri, tereke ve aile hukukuna yönelik bazı kayıtlar ve dualar Arapça olarak devam etmiştir.³⁸

³² Yurtışığı, s. 42.

³³ Murat Hanilçe, "1812-1813 Tarihli (16 numaralı) Tokat Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonlu Metni Ve Değerlendirilmesi", TTK, Ankara 2013, s. 2.

³⁴ Hanilçe, s. 3.

³⁵ Feyyaz Gürkan, "Şer'iyye Mahkemeleri Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma", *IX. Türk Tarih Kongresi*, TTK, C.II, Ankara 1981, s. 768.

³⁶ Şevket Nezih Aykut, *İstanbul Mahkemesi ve 121 Numaralı Şer'iyye Sicili (1231-1232/ 1816-1817)*, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006, s. 7.

³⁷ Gedikli, s. 188.

³⁸ Hanilçe, s. 2.

Türk kültür ve tarihi açısından böylesine önem arz eden bu tarih hazinesi hakkında, Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri gerekli ilmi araştırmaların ve tasniflerin yapılması gerektiği hususu, bazı Türk ilim adamları tarafından belirtilmiştir. Siciller üzerine İlk çalışmaların 1930'larda dönemin Halkevleri dergisinde yapıldığını görmekteyiz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın 1935'te Şer'î Mahkeme Sicilleri' ve T. Mümtaz Yaman'ın 1938'de yine "Şer'î Mahkeme Sicilleri" başlıklı Ankara Halkevleri dergisi Ülkü'de yayımlanan yazıları ilklerdendir.³⁹

1980'lerden sonra Osmanlı ve Ortadoğu çalışmalarının birçok alanında siciller birinci derecede tarih kaynakları şeklinde kullanılmıştır. Kadınlarla ilgili çalışmaları müslüman-gayrimüslim ilişkileri, toplumun maddi kültürü, Osmanlı hukuku gibi konular sicillerle yeni anlamalara ve yorumlara kavuşmuştur. Ancak metin olarak sicillerin aslında toplumun ne kadarını temsil ettiği ve gerçekten mahkemede olanın ne kadarını yansıttığı hususu tarih yazımı açısından bir mesele olmuştur. 1990'lardan sonra şer'iyye sicilleri alanında bu tür çalışmalar da yerini almaya başlamıştır. Şer'iyye sicillerinin diğer kaynak türleri arasındaki yerini, kayıtlarda kullanılan kavramları ve kayıtları anlamada kullanılacak yaklaşımları tartışan çalışmalar da artmaktadır. Şer'iyye sicillerinin önemini ve değerini göz ardı etmeyen bu tartışmalar, tarih yazım problemlerini en aza indirecek bir yöntem olarak tarih çalışmaları yapılırken tek tür kaynağa dayanmak yerine kaynakların çeşitlendirilmesini ve kayıtların analizinin yapılmasını önermektedir. Bugün bazı büyük projelerle sicil defterlerinin neşir çalışmaları sürmektedir.⁴⁰

Şer'iyye sicillerindeki her çeşit yazılı kayıtlar belli bir usule göre düzenlenmekte ve sicile kaydedilmektedir. Bu usule *sakk-ı şer'i* usulü denir. Sakk kavramı Farsça çek kelimesinin Araplaştırılmış şeklidir. Sözlükte berat, hüccet temessük gibi yazılı belgeleri ifade eder.

Bütün sicil defterlerinin başında genellikle dili Arapça olan bir giriş kısmı vardır. Burada şer'î hükümlere ve Allah ve Peygamberine vaz edilmekte, daha sonra sicili tutan hâkimin ismi ve vazife ünvanı kaydedilmektedir. Çoğu kez sicili tutan kadının tayin berat ve buyurultusu da defterin başına yazılmaktadır. Daha sonra kadının mührü yer almaktadır. Bütün şer'î sicillerde kadıların kullandığı imza ve

³⁹ Yunus Uğur, "Mahkeme Kayıtları (Şer'iye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografya", *Türkiye Araştırmaları ve Literatür Dergisi*, C. I, S. 1, 2003, s. 305.

⁴⁰ Uğur, 2010, s. 11.

mühürlerin bir birlik arz ettiğini ve sakk kitaplarında kullanılacak mühürler hakkında da numuneler zikredildiğini hatırlatmak gerekir.⁴¹

Şimdi de şer'iyeye sicil defterlerinin içerdiği belgeler ve içerik özelliklerini görelim:

1- Merkezden gönderilen ferman, berat ve mektuplar.

2- Mahalli yöneticilerin (Beylerbeyi, vali, sancak, mutasarrıf, mütesellim vb.) çeşitli konularda, şehir veya sancak meselelerini çözmek için yayınladıkları buyruhdular ile bunların icraatlarını gösterir kayıtlar.

3- Kadıların çeşitli konularda merkeze gönderdikleri i'lâmlar ile şehir yönetiminde kişi ya da müesseseler arasındaki anlaşmazlıkları çözümlmek için verdikleri hüccetler.

4- Şehrin mahalle listeleri, dinî ve sosyal yapıların inşası, bakım ve tamirlerinin yapılması, yürütülen imar faaliyetleri, kullanılan inşaat malzemelerinin kullanımı ile ilgili vesikalar.

5- Şehrin nüfusunu, nüfusun dinî ve ırkî yönden ayrımını, bu nüfusun maruz kaldığı hastalık ve afetleri anlatan belgeler.

6- Evlenme, boşanma, mehir, kız kaçırma, alım-satım, mukavele, hırsızlık, yaralama ve öldürme ile ilgili belgeler.

7- Şehirdeki esnaf grupları, meslekleri ile ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarda satılan malların narh listeleri, usta ve ırgatların yevmiyeleri ile ilgili kayıtlar.

8- Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarları, vergilerin toplanmasında kullanılan avâriz hanesi ile ilgili listeler.

9- Altın ve para meseleleriyle, çeşitli eşya fiyatlarını gösteren kayıtlar.

10- Ölen kişilerin meslekleri ile mal varlıklarını gösteren tereke kayıtları, bu kayıtlarda bulunan eşyalar.

11- Yangın, sel, zelzele, don, kar hadisleri gibi gelişigüzel yazılmış notlar. Şair yaratılışlı bazı kadı veya naiblerin azl ve nakillerindeki ihtisaslarını anlatan şiirleri içeren kayıtlar.⁴²

⁴¹ Akgündüz, s. 18-19.

Şimdi de şer'iyye sicil defterlerinin tutuluş tarzları ve ihtiva ettiği belge çeşitlerine genel olarak bakalım;

Defterler tutuluş tarzlarına göre üçe ayrılmaktadır: Bunlardan birincisi, tereke, vekâlet, hüccet, i'lam gibi yalnızca bir konuya ait kayıtların bulunduğu defterler; ikincisi, bir tarafına evlenme-boşanma, alacak-verecek, alım-satım, cürm-cinayet gibi mahalli olaylar, diğer tarafına ise merkezden gelen ferman, berat, buyuruldu, izinname gibi belgeler kaydedilen defterler; üçüncüsü ise konu ve tarih sırasına önem verilmeden tutulan belgeleri içeren defterlerdir.⁴³

Belge çeşitleri ise: Birincisi; kadılar tarafından inşa edilerek yazılan kayıtlardır. Bunlar da kendi aralarında hüccetler, ilamlar, ma'ruzlar müraseleler ve diğer kayıtlar diye 5'e ayrılır. İkincisi; kadıların kendilerinin inşa etmedikleri, belki kendilerine hitaben gönderildiği için sicile kaydedilen fermanlar, tayin beratları, buyruldu ve diğer hüküm çeşitleridir.⁴⁴

Şimdi de bu belge çeşitlerinin içeriğine kısaca değinelim:

Çalışmamızın tamamını tereke kayıtları meydana getirdiğinden, öncelikle terekeye dair bilgi vermek yerinde olacaktır.

Terekeler: Terike ve tirke kelimeleri, terk etmek, bırakmak manasında Türkçe'de kullanılan terk kökünden yapılmış isimlerdir ve ikisi de 'bırakılan şey' manasına gelmektedir. Tereke defterleri ölen bir kişinin muhallefatı ile bunların rayiç değerleri belirtilerek varisleri arasında taksimini ve vasîye ihtiyaç varsa bunların tespiti ile diğer resmi işlem ve vergileri ihtiva eden resmî kayıtlardır.⁴⁵ Miras bırakana *muris*, miras almayı hak kazanana da *varis* denilmektedir.⁴⁶

Terekelerin kadılığa intikal etmesi için genellikle aşağıdaki şarttan birinin olması gerekirdi:

1- Mirasçı taraflar arasında herhangi bir anlaşmazlığın çıkması

⁴² İbrahim Yılmazçelik, "Şer'iyye Sicillerinin Bir Merkezde Toplanması Üzerine Bazı Mülahazalar", *I. Millî Arşiv Şûrası (Tebliğler- Tartışmalar)*, Ankara 20-21 Nisan 1998, s. 161-162.

⁴³ Göker, s. 18-19.

⁴⁴ Akgündüz, s. 20.

⁴⁵ Nuri Köstüklü, "Osmanlı Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi (19. YY. Örnekleri Çerçevesinde)" *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Uşak 2008, S. 1/1, s. 18.

⁴⁶ Gözde Kalaycı, "1 Numaralı Sivrihisar Kadı Sicilinin 81-162. Sayfalarının Çeviri yazısı ve Tahlili", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Eskişehir 2015, s. 30.

2- Varisler arasında küçük (buluğ çağına ermemiş) çocuk veya çocukların olması

3- Ölen kişinin varisinin olmaması (ki bu durumda ölenin malvarlığı devlete geçerdi veya kişinin ölmese de uzun süredir ortalarda görünmemesi yani kaybolması). Ayrıca devlet hizmetinde çalışan ve “askerî” olarak nitelendirilebilecek kişilerin miraslarıyla onların taksiminde de devlet müdahil olmaktadır.⁴⁷

Tereke defterlerin içerdikleri malzeme ile Türk iktisadi, toplumsal ve kültürel tarihinin en önemli kaynakları durumunda olan bu defterlere, vefat eden kişinin menkul ve gayri menkul her türlü davranışları, borç, alacak, vasiyet, hibe gibi hakları ayrıntılı şekilde kaydedilmiştir.⁴⁸

Tereke defterleri ölenlerin ictimâî menşelerine, medeni hallerine ve aile yapılarına ait bilgiler yanında, hayatta buldukları sırada her türlü giyim, ev eşyası, mobilya ve mutfak takımlar; ev, bağ, bahçe ve değirmen gibi malları, köydeki çiftlik, bina ve araçları, hayvan cins ve miktarlarını, ambarlarda mevcut ve tarlalarda ekili tahılın miktar ve çeşitlerini, tüm bu malların tahmini veya fiili olarak açıklanmış olan fiyatlarını ayrı ayrı tespit ve nakletmiş bulunmaktadır.⁴⁹

Terekelerde geçen küçük yaştaki erkek çocuklar *sağır* kız çocuklar ise *sağire*; büyük yaştakiler *kebir* ya da *kebire* diye nitelenmiştir. Miras babadan kalıyorsa *sulbi* ya da *sulbiyye*; anneden geliyorsa *Sadri* ya da *sadriyye* diye nitelenmiştir.⁵⁰

Bir terekenin kadılık makamına intikal ederek bölüştürülmesi, muhatablarının talebi veya devletin mirascılığı söz konusu olduğunda geçerliydi.⁵¹ Yani mahkeme tarafından tereke dağılımın yapılabilmesi için varislerin başvurusu gerekirdi. Başvuru yapıldıktan sonra bizzat kadınların vekili durumunda olan halkın miras taksimini yapan kassamlar yanlarında bir kâtip ile mahalle giderek tereke dökümü ve taksimini

⁴⁷ İlker Er, “Balıkesirli Tereke Sahipleri Hakkında Sosyo-kültürel Açıdan Bazı Değerlendirmeler”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. XII, S. 21, Haziran 2009, s. 370.

⁴⁸ Öztürk, s. 27.

⁴⁹ Ömer Lütfi Barkan, “Edirne Askeri Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)”, *TTK Belgeler Serisi*, Ankara 1966, C. III, s. 1.

⁵⁰ Hanılçe, s. 35.

⁵¹ Öztürk, s. 26.

yaparlardı.⁵² Kadıya karşı sorumlu olarak çalışan İslam hukukunun tatbikinde görevli kassamlar adil, güvenilir ve taksim işini bilen kişiler arasından seçilirlerdi.⁵³

Varisler uzakta bulunur veya küçük yaştaki çocukların haklarının korunması söz konusu olduğu zaman terekenin kadılık tarafından tahriri yapılarak deftere kaydedilirdi.⁵⁴ Şer'î hüküm ve kaideler çerçevesinde varislerin varsa miras taksimi yapılır, varisleri yoksa Beytülmal adına el konulurdu.⁵⁵

Miras taksimi sırasında mirasçılardan biri mahkemede değil ve şehir dışındaysa, ayrıca doğmamış bir çocuk söz konusu ise, mahkeme bu kişiler için bir kayyım atayabilirdi. Ölenin küçük çocukları varsa büyüyene kadar kadı kalan mirası gözetmek için aileden veya mahalleden uygun birini vasî olarak atardı.⁵⁶

Ayrıca vasîler güvenilir bir kimse sıfatı ile çocukların mallarını onlara zarar verici bir durumda bulunmadan idare etmek zorundaydılar. Çocuklar adına mal bağışlama, vakıf kurma gibi aleyhte tasarruflarda bulunamazlar. Yine, çocukların taşınmaz mallarının satışında kadının iznini almak zorundaydılar.⁵⁷

Ölen kişinin mirasçısı yoksa terekenin tamamı, mirasçısı olup hisse artmışsa artan kısım beytülmalda teslim edilirdi. Ölen kadın ise ve mirasçısı olarak yalnız kocası kalmışsa, kocasına terekenin ½ hissesi verilir, geri kalan ise beytülmalda bırakılırdı. Ölen koca ise ve geride mirasçı olarak eşi kaldıysa, kadına 1/4 hissesi verildikten sonra mirasın kalan kısmı beytülmalda verilir. Tüm bu şartlar mahkemeye başvuran gayrimüslimler için de geçerliydi.⁵⁸

İslam hukukuna göre terekeden hak sahibi olanlar şunlardır;

1- Ashabu'l Ferâiz (Belli payları olan mirasçılar) : Bunlar Kur'an- ı Kerim, Sünnet veya icma ile hisseleri belirlenmiş olan kimselerdir.

⁵² Binnaz Çöpoğlu, *Bolu Şer'îye Sicili 1687-1688 Tarihli 836 No'lu Defter'in Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Bamer Yayınları, Ankara 2009, s. 39.

⁵³ Levent Kuru, "29 Numaralı Edirne Şer'îye Sicili", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2006, s. 15.

⁵⁴ Öztürk, s. 26.

⁵⁵ Yurtışı, s. 51.

⁵⁶ Hanılçe, s. 35.

⁵⁷ Tülay Artan, *18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998, s. 66.

⁵⁸ Hanılçe, s. 36.

2- Nesepe yönünden asâbe olan mirasçılar: Farz sahibi mirasçılar hisselerini aldıktan sonra terekeden geriye kalanı, farz sahibi mirasçılar olmayıp, yalnız kaldıkları zaman da mirasın tümünü alan mirasçılardır.

3- Sebep yönünden asâbe: sahibi olduğu köleyi bedelli veya bedelsiz olarak azad etmiş kimselerdir.

4- Sıra ve derecelerine göre sebep yönünden asâbe olan kişilerin asâbe binefsihi grubunu meydana getiren mirasçılar.

5- Terekenin geri kalan kısmı, belirli olan payları dâhilinde farz sahibi mirasçılara red yoluyla dağıtılır.

6- Farz sahibi mirasçılara red yoluyla verilme durumu söz konusu olmadığında, yakın akrabalarından mirasçı olanlar.

7- Mukâveleli varis: Bu iki kişinin birbirine mirasçı olma konusunda anlaşmalarıyla doğan hukuki münasebete denilmektedir.

8- Nesebi ikrar aracılığıyla başkasına nisbet edilen hısımlar.

9- Kendisine terekenin tümü vasiyet edilen kişiler.

10- Beytü'l- Mal: Terekeden hak sahibi olan kişilerden kimse mevcut değilse, kişinin terekesi devlet hazinesine teslim edilir.⁵⁹

İhtiva ettikleri tarihi malzeme ile tarihin en önemli kaynaklarından biri olan bu defterlere, vefat eden kişilerin her türlü malları, borç, alacak, vasiyet, hibe gibi hakları ayrıntılı bir şekilde kaydedilmektedir. Hukuki niteliğe göre tereke kayıtlarında tereke sahibinin isim, unvan ve görevi, babasının ismi, oturduğu mahalle, köy veya şehir, vefat ettiği yer ve vefat şekli yer almaktadır. Vefat eden kişilerin mirasçıları isimleri ile kaydedilmektedir. Tereke defterlerinde, vefat eden kimsenin her türlü giyim, ev eşyası, mutfak takımları, mobilya, ev, bahçe, çiftlik, hayvan cins ve miktarları, tahıl miktarları ve çeşitleri ve bütün bu malların tahmini ve müzayede ile satışları sonundaki fiyatlar tespit edilmektedir.⁶⁰

Tereke defterleri fiyatlar konusunda önemli bilgiler vermesine rağmen fiyatlarının, kadının resm-i kısmeti yükseltmek için, dökümü yapılan malların

⁵⁹ Göker, s.19.

⁶⁰ Öztürk, s. 27.

fiyatlarını yüksek tuttuğu endişesi ile güvenilemeyen fiyatlar olduğu görüşüne de rastlıyoruz.

Tereke defterlerinde genellikle şu sıra takip edilmektedir:

1. En başta tereke sahibi tanıtılmaktadır.
- 2- Vefat eden şahsın adı varsa görev ve ünvanı da belirtilerek baba adı ile birlikte yazılır.
- 3- Ölen kişinin vefat ettiği yer belirtilir ve vefat şekli de yazılır.
- 4- Daha sonra mirasçılara geçilir, mirasçuları yoksa beytül mal ın terekeye el koyduğu kaydedilir.
- 5- Vefat, terekenin sayımı ve kıymetlendirilmesi yapılarak deftere geçirildiği tarih yazılır.
- 6- Mirasa konu olan mallar tek tek sıralanır, takdir edilen akçe değerleri altına yazılır varsa kitaplar zikredilir.
- 7- Vefat eden kişinin varsa borçları tek tek ve kime ne kadar olduğu yazılır. Terekenin taksim edilmesi ile doğan resim ve masraflar kaydedilir. Nakliye masrafları, karısına mehir borcu, vasiyetler, techiz ve tekfin için yapılan harcamalar yazılır.
- 8- Son bölümde gider kalemlerinden geriye birsey kalmışsa ‘suhhu’l-bâki’ olarak kaydedilir.⁶¹

Terekelerde malların listesi ve toplam fiyatı çıkarıldıktan sonra yapılan zorunlu harcamalar ‘minha’l-ihracât’ adı altında toplanırdı. Bu zorunlu harcamalardan resm-i kısmet (tereki taksiminde kadıların aldığı ücrettir), kâtibiyeye (yazıcı ücreti), ihzâriye (mahkemeye çağırma masrafı), kaydiye (kayıt karşılığı alınan ücret), kalemiye (yazı yazılması karşılığı alınır), hüddamiye (hademe ücreti), çukadariye (hizmetçi ücreti) dir.⁶²

Bununla beraber bazen vefat eden kişinin borçları olur veya malının belli bir kısmını hayır vb. işler için ayırmak istemiş olabilirdi. Söz konusu hallerde bu meblağlar da toplam servetten çıkarılarak bölüşüm öyle yapılırdı.⁶³

⁶¹ Yurtışı, s. 53-54.

⁶² Hanilçe, s. 36.

⁶³ Er, s. 369.

Terekelerden alınan bu ücretler bazı huzursuzluklara sebep olmuş ve 1801 tarihinde merkezi yönetim, kimlerin terekesinden resim alınıp alınmayacağını, hangi isimlerle ne miktar ücret alınacağını, kadıların terekelerden eşya alıp almayacağı bir hükme bağlanmıştır. Bununla askeri kökenli olup da ölenlerin terekelerinin yazılmasını fakat karşılığında herhangi bir resm-i kısmet alınmamasını ilan ediliyordu. Ayrıca sayımı yapılan terekelerden “ücret-i kassâmiye, kâtibiye ve hüddamiye” adı altında vergi alınıp “bitirme” yahut başka isimlerle vergi istenmemesi, alınacak resm-i kısmetlerde islami ölçünün onda bir, zekattaki “nisa” miktarının bin kuruşta yirmibeş kuruş olduğu belirtiliyordu. Yine kadıların da bu ölçülere uyması, nafaka bağlanması, vasî tayinleri için yazılan hüccetlerden harç alınmaması, zaruret yokken gelir temin etmek amacı ile terekelerin sayılmaması, hâkimler tarafından sayımı yapılan terekelerden hiçbir eşya alınmaması emrediliyordu.⁶⁴

Hüccetler: Hüccetin sözlük anlamı, bir durumu ispat etmeye yarayan delil, vesika ve senettir. Osmanlı diplomasisinde ise kadının hükmünü içermeyen, mahkemeye başvuran taraflardan birinin konu ile ilgili kararını, diğerinin de bu durumu tasdikini belirleyen yazılı belgelere hüccet adı verilmektedir. Hüccetler evlenme, boşanma, köle azadı, nafaka, mehir, miras, rehin, borç, alım-satım, kira, vekâlet, vasiyet, cinayet, kefalet, sulh, iflas, diyet, kısas gibi çok farklı konularda verilebilmekteydi.⁶⁵

İ'lamlar: İ'lamın sözlük anlamı bildirmektir. Terim olarak ise, şer'î bir hükmü ve altında kararı veren kadının imza ve mührünü taşıyan yazılı belgedir. Her i'lam belgesi, davacının iddiasını, dayandığı delilleri, davalının cevabını ve def'i söz konusu ise sebeplerini, son kısımda verilen kararın gerekçelerini ve nasıl karar verildiğine dair kayıtları ihtiva eder.⁶⁶

Ma'ruzlar: Ma'ruzun kelime anlamı arz edilen şey demektir. Kadı tarafından yazıldığı halde, kadının kararını içermeyen ve hüccet gibi hukuki bir durumun tespiti açısından yazılı bir delil olarak kabul görmeyen, kadının icra makamlarına idari bir durumu bildirdiği yazılı kayıtlara veya halkın icra makamına ya da kadıya hitaben

⁶⁴ Feyzioğlu, s. 12.

⁶⁵ Hanilçe, s. 21.

⁶⁶ Akgündüz, s. 29.

yazdığı şikâyet dilekçelerine denilmektedir. İ'amlardan olan farkı, kadının kararını içermemektedir.⁶⁷

Mürâseleler: Mürâselenin kelime olarak, mektuplaşmak, haberleşmek anlamına gelmektedir. Şer'iyeye sicilinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere “mürasele” veya “müraselat” adı verilmektedir. Müraseleler genellikle ya sanığın mahkemeye celbi isteği veya değişik konulara dair müraseler olabilirler.⁶⁸

Kadı tarafından kaleme alınan bu belgeler dışında, başka makamlardan kadılık makamına gönderilen belgelerin de sicillerde yer aldığı görülmektedir:

Ferman ve emirler: Bu belgelerin başında padişaktan gelen fermen ve emirler gelmektedir. Gönderilen bu belgelerde padişah ya çelişkili olan bir şer'î olayda mevcut görüşlerden birini tercih ettiğini kadıya bildirir ya da şer'î hükümlerin uygulanmasını te'yid etmek için yazılı emir gönderirdi.

Buyuruldular: Osmanlı diplomatiğinde sadrazam, vezir, defterdar, kazasker, beylerbeyi gibi yüksek rütbeli görevlilerin kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara gönderdikleri emirlerdir.⁶⁹

Tezkireler: Osmanlı diplomasisinde, daha ziyade üstten alta veya aynı seviyedeki makamlar arası yazılan ve resmi bir konuyu ihtiva eden belgelere tezkire denmektedir. Kadı sicillerinde yer alan birinci manadaki tezkereler, başta sadrazam olmak üzere yüksek devlet memurlarının özel kalem müdürü olan tezkireciler tarafından kaleme alınırdı. Bu tezkirelerin bir sureti de, kadı sicillerine, müstenedi olan berat ile beraber mutlaka kaydedilirdi.⁷⁰

Temessükler: Arapça *mesek* kökünden gelir. Diplomatik açıdan temessük, bir borcun ödenmesinin kabul edilmesi, bir şeyin teslim alındığının gösterilmesi gibi hususlarda karşı tarafa verilen bir nevi senettir.⁷¹

⁶⁷ Göker, s. 22.

⁶⁸ Nursen Tekin, “228 Numaralı Urfa Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (H.1288-1289/ M. 1871-1872)”, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa 2016, s. 38.

⁶⁹ Göker, s. 21.

⁷⁰ Tekin, s. 39.

⁷¹ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994. s. 281.

1.2.3. Şer'iyye Mahkemeleri

İslam Hukuku'nu hukuk sistemi olarak kabul eden Osmanlı Devleti sınırlarının genişlemesi ve yerleşim birimlerinin artması ile birlikte teşkilatının organizasyonu ile ilgili düzenlemeler yapmıştır. Osmanlı Hukuku'nun yaptırım gücü Osmanlı devleti tarafından sağlanmış ve yaptırım gücünü halkın onayından alan Osmanlı Hukuku'nun uygulandığı yer mahkeme olmuştur.⁷²

Osmanlı Devleti idari taksimat olarak eyâletlere, eyâletler livâlara, livâlar kazalara, kazalar nâhiyelere ve nâhiyeler de köylere ayrılmıştır. Nâhiye ve köyler dışında kalan diğer idari merkezler aynı zamanda birer yargı merkezi olmuştur. Her yargı merkezinde birer kadı bulunmuştur. Tek kadının görev yaptığı bu usule şer'iyye mahkemeleri adı verilmiştir.⁷³

Şer'iyye mahkemeleri kadıların şer'î hükümlere göre yargılama yaptıkları mahkemelerdir.⁷⁴ Ayrıca bu gün noterlere yaptırılan 'akd' işlemleri de burada yapılmıştır.⁷⁵

Osmanlılar ve onlardan önceki Türk devletleri halkın maslahatı alanında ortaya çıkan sorunlara örf, âdet ve hükümdarın otoritesine dayanan kanunları kullanarak çözüm bulmuşlardır. Ancak İslâm devleti olarak onların hepsi prensip olarak her hususta şer'at'ın üstünlüğünü kabul etmiştir. Şer'atın uygulanması, emir sahibi bir siyasi otoritenin varlığını gerektirdiği için ulema, siyasi gücün sağlamlaştırılması yönünde gerekli olan kanunları İslâm devletinin gerekli bir kurumu olarak görmüştür. 11. yüzyıldan bu yana İran ve Hindistan'da ortaya çıkan Türk-Müslüman sultanlıklarında, İslâm öncesi İran ve Türk geleneklerinden türeyen kanun ve kurumlar, devletin örgütlenmesinde hayati rol oynamıştır.⁷⁶

Şer'iyye mahkemelerinin belli bir makam binası olmamasına rağmen kadıların yargılamayı yapabileceği ve ilgililerin her an kadıyı bulabilecekleri ve mahkemeye

⁷²Çöpoğlu, s. 29.

⁷³Muhammed Ceyhan, "Tanzimat Dönemi Sonrası Şer'iyye sicil defterlerinin Muhteva ve Diplomatik Açıdan Tahlili", *OTAM*, Ankara 2011, s. 52.

⁷⁴Yurtışığı, s. 30.

⁷⁵Hamiyet Sezer Feyzioğlu, *Tanzimat Döneminde Kadılık Kurumu ve Şer'i Mahkemelerde düzenlemeler*, T.C Turizm ve Kültür Bakanlığı, İstanbul 2010, s. 4.

⁷⁶Halil İnalçık, *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 45-46.

yakışır belirli bir yerin bulunması zorunluymuştu. Kadının evinin bir köşesi, cami, mescit veya medreselerin bir odası bu amaç için kullanılıyordu.⁷⁷

II. Mahmud döneminde şer'iyeye mahkemesi ve kadılar hususunda önemli değişiklikler yapılmıştır. 1837 yılında İstanbul kadısının makamı Bâb-ı Meşihat'taki boş odalara taşınmış ve ilk kez resmi bir mahkeme binasında yargı görevi ifa edilmeye başlanmıştır.⁷⁸

Mahkemenin davaya bakabilmesi için, davacının dava açmış olması gerekiyordu. Ancak dava, bizzat mahkemeye müracaat ile açılmış olmalıydı. Dava, bir tarafın hâkim önünde diğer taraftan hak talep etmesidir. Davacı ise hak talebinde bulunan kişi, karşı taraf ise davalı adını alır. Kamu aleyhine işlenen suçlardan haberi olan herkes mahkemeye gelip şahitlik yapabiliyordu.⁷⁹

Bir davanın geçerli olması için bazı şartlar aranmaktaydı. Bu şartlardan bazıları şunlardır:

1. Tarafların taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları gerekiyordu.
2. Davalının şahsen bilinmesi gerekiyordu.
3. Yargılama sırasında davalı ve davacının mahkemede hazır bulunmaları gerekiyordu.
4. Dava konusunun bilinmesi ve meydana gelebilecek muhtemel dava konularından olması şarttı.
5. Davaya şahitlerin de dinlenmesi ile hakim huzurunda bakılmıyordu.
6. Davada davacının kendi iddiasını geçersiz kılan bir beyanı bulunmamalıydı.

Şer'î mahkemede açılan dava karşısında davalının tutumu ise şu şekillerde olabilirdi:

1. Davalı davayı inkâr edebilir ve aksi deliller sunabilirdi.
2. Davalı davacının talebini kabul edebilirdi.

⁷⁷ Yurtışı, s. 30.

⁷⁸ Akgündüz, s. 77.

⁷⁹ Abdülaziz Bayındır, "Örneklerle Osmanlı'da Ceza Yargılaması", *Türkler*, Yeni Yürkiye Yayınları, C. X, Ankara 2002, s. 70.

3. Davalı davacının talebini kısmen kabul ve kısmen inkâr edebilirdi. Kabul edilen kısımda dava sona ererken, diğer kısımda ise dava devam ederdi.⁸⁰

Mahkemede kadı dışında sayıları değişen görevliler olurdu. Kadı yargı işlevini yürütürken bunlardan yardım alırdı. Bunların başında kadı tarafından tayin edilen nâipler gelirdi. Kadının vekili olan nâipler vazifelerinin mahiyetine göre kadı nâipleri, mevâli nâipleri, bab nâipleri, arpalık nâipleri olarak adlandırılırdı.

Nâipler, ulunduğu bölgede kadının fonksiyonlarını yerine getirirlerdi. Asayiş, beledi hizmet, davaların görülmesi, ihtikârın menî, depolama, narh kontrolü gibi görevleri üstlenirlerdi.⁸¹ Fakat zamanla kurumun bozulmasıyla kadınların yerini nâipler almaya başlamış, 19. Yüzyıl başında ise her yerde nâipler görev yapar hale gelmiştir.⁸²

Şühüdü'l-hal, kadınların diğer önemli yardımcılarından biriydi. Mahkemede yargılamaya bir anlamda gözlemci sıfatıyla katılan Şühüdü'l-hal denilen ve o kaza bölgesinin ileri gelenleri arasından seçilen, sayıları beş altı veya daha fazla olan bu şahitler yargılama sürecine veya karara müdahale etmez sadece varlıklarıyla kadınların adil karar vermesinde dolaylı etki ederlerdi. Bunların dışında kassâmlar, kâtipler, muhızrlar, muhtesipler ve subaşı gibi görevliler de kadınlara yardımcı olurdu.⁸³

Kassamlar, kadınların yaptıkları önemli görevlerden birisi olan, ölen kimsenin geride bıraktıkları mallarını miras hukuku esasları çerçevesinde mirasçılara paylaşırma görevini, kadı adına bu işle görevli yardımcıları kassamlar yapar. Kamu görevlilerin miras taksimleri ise kazasker kassamları tarafından yapılır ve kazaskere düşen resm-i kısmet onun adına tahsil edilir. Kadınlar ve kazaskerlerin bu miras taksiminden belli bir oranda pay almaları da onların gelirinde önemli yer tutar. Bununla birlikte zaman zaman kadınlar ile kazaskerler arasında miras taktiminin kimin yetkisine dâhil olduğu konusunda anlaşmazlıklar da çıktığı görülmüştür.

Kâtipler, kadının vermiş olduğu kararları, belirlenmiş usule göre deftere geçiren ve hukuk metinlerini yazma konusunda yetişmiş olan bu yardımcıları aynı tür

⁸⁰ Göker, s. 7.

⁸¹ Selma Kuşu, “Şer’iye Sicillerine göre H.1065-1079/ M. 1655-1669 Tarihleri Arasında Edirne’de Sosyo-Ekonomik Hayat”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2009, s. 6-7

⁸² Feyzioğlu, s. 4.

⁸³ Kuşu, s. 30.

davaların daima aynı şekilde yazılmasında ve böylece yargılama sırasında bir eksikliğin olmamasında önemli görevler üstlenmişlerdir.⁸⁴

Subaşı, temel olarak mali görev olarak adlandırılabilir olan vergileri toplamak ve şehirde asayişin sağlanması gibi görevleri üstleniyordu. Asayişin sağlanması aslında geleneksel idare sisteminde yargıya ait olup, kadı tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdi, ancak kadının icrâi iktidarı olmadığından, subaşı bu görevi kadı adına yerine getirmekteydi. Bununla birlikte asayiş âmirinin kadı olduğu ve gerçek anlamda tüm yetkilerin kadıda toplandığı gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Subaşı, kadıya asayiş görevini yerine getirirken yardımcı olmasının yanı sıra suçların meydana gelmesini önleyerek ve işlenen suçların sorumlularını yakalayıp kamu düzenini sağlamaktı. Subaşı, suçluları yakalayıp kadının huzuruna getirir ve gerekli cezaları kadı verirdi. Subaşının kamu düzenini sağlamak adına suçluları cezalandırmak gibi bir görevi bulunmamaktaydı.⁸⁵

Şer'î mahkemeler Tanzimat dönemine kadar medeni, ticaret, cinayet davaları, vasî tayini, mahkemelerin düzenlenmesi, her çeşit anlaşma ve senedin hazırlanması gibi çeşitli konulara bakmıştır. Örfî hukuka da bakmışlar ve maliye ile ilgili işlere, devlet ile şahıslar arasındaki her türlü dava ve resmi sözleşmelerin hazırlanması vazifesini de yerine getirmişlerdir. Bu işlerin hepsini medrese tahsili yapmış veya herhangi bir medreseden icazet almış kişilerin yanı sıra padişah tarafından tayin edilen kadı veya onun yerine bulunan kişi yapmıştır.⁸⁶

1840 yılında merkez ve taşrada Müslüman ve gayrimüslim halktan ileri gelenler ve belde kadısının da katıldığı meclisler kurulmuştur. Bunlardan taşradakilerin verdiği yargı kararları merkezde Divan-ı Hümayun'un yerini alan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye'de incelenirdi. Bu meclisler daha sonra 'Nizâmiye Mahkemeleri' adını almış ve zamanla genişlemiştir. Bu mahkemelere kadılardan hâkimlik yapacak kişiler tayin edilmiştir. 1879 yılından itibaren savcılık kurumu getirilmiş, avukatlık ve noterlik kurulmuştur. 1924 yılında Şer'iyye Mahkemeleri bütünüyle kaldırılmıştır.⁸⁷

⁸⁴ Mehmet Akif Aydın, *Türk Hukuk Tarihi*, BETA, İstanbul 2009, s. 84, 85, 86.

⁸⁵ Şeniz Anbarlı Boztaş - Konur Alp Demir, "Osmanlı Adli ve İdarî Sisteminde Kadılık: Kurumsal Bir Değerlendirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 6, S. 10, Haziran 2014, s. 84.

⁸⁶ Yurtışı, s. 31.

⁸⁷ Ekrem Buğra Ekinci, "Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü", *TALİD*, C. 3, S. 5, İstanbul 2005, s. 420.

1.3. Tanzimata kadarki dönemde ve Tanzimattan Sonraki Dönemde Şer'iyeye sicilleri, İçerik ve Diplomatik özellikleri

İslâm hukuk devletinde yargı görevini üstlenen ilk kadı Hz. Peygamber idi. Daha sonra Halifeler bu görevi üstlendiler. Yani yargılama görevi halifenin veya yetkili kıldığı kadıların görevi idi. Daha sonra İslam Devleti genişleyince halifeler, gerek hilafet merkezinde ve gerek vilayetlerde kadılar tayin etmeye başladılar.⁸⁸

Abbasi halifelerinden Harun Reşid zamanında Bağdat şehrinin genişlemesi ve yargı merkezlerinin çoğalması üzerine Büyük Hanefî hukukçusu Ebu Yusuf ilk defa kâdi'l-kudat ünvanı ile tayin edildi. Ebu Yusuf'dan sonra gelen kâdi'l-kudatlar⁸⁹ tarafından Bağdat kadıları daha sonra bütün memleket kadıları tayin edilmeye başlandı.

Osmanlı Devleti de ilk kuruluş yıllarından beri aynı kaza usulünü benimsemiştir. Osmanlı Devleti ile eski müslüman devletler arasındaki tek fark, Osmanlı Devleti'nin yargı dili olarak önce %50 daha sonra tamamen Türkçe'yi kullanmaları olmuştur.

Kadıların tuttıkları defterler belli bir usul üzere boyu uzun eni dar olurdu. Yazıları çoğu zaman talik veya talik kırması dediğimiz yazı şeklindedir. Kâğıtları çok sağlam ve mürekkepleri bu gün bile parlaklıklarını koruyacak kadar sabittir. Tanzimat dönemine kadar ki süreçte sicillerde yer alan belgelerin türlerinde pek değişime maruz kalınmadı. Yani sicillerde klasik Osmanlı kurumlarının belge türleri ve yazışma usulleri görülmektedir.⁹⁰

Tanzimat devrinden sonra belge türlerinde tam bir farklılaşma görülmektedir. Örneğin; Sadrazamın padişaha hitaben yazdığı telhislerin üzerindeki hatt-ı humâyûnların yerini başkâtibe hitâben yazılan arz tezkireleri altındaki padişahın ağzından başkâtip tarafından yazılan iradelerin alması bu döneme denk gelir. Sadece hicrî tarih atılmakla kalmamış, yanına çok defa rûmî takvim de ilave edilmeye başlanmıştır. Hatta bazen sadece rûmî takvim bile kullanılmıştır.⁹¹

⁸⁸ Akgündüz, s. 76.

⁸⁹ Kâdi'l-kudat: Başkadı, kadıların başıdır.

⁹⁰ Akgündüz, s. 76-77.

⁹¹ Kütükoğlu, s. 371.

İdarî ve adlî sahada yaşanan değişim ve dönüşümler; gerek merkezde gerekse taşrada tutulan belge ve defterlerin içerik ve diplomatik özelliklerini değiştirmiştir. Yine II. Mahmud döneminde merkezde nezaretler, taşrada meclisler oluşturulmuştur. Kurumlar arasında yazışmanın daha anlaşılır olması zorunluluğu, yazışmalarda dil, üslup, kâğıt cinsi gibi faktörleri ve dolayısıyla defter ve belgelerin muhteva ve diplomatiğini değiştirmiştir. Artık üslup daha sadedir. Belgelerin okunabilirliği açısından ise dîvâni ve siyakat gibi zor yazılar yerine rika ağırlık kazanmıştır. Yine belgelerin daha iyi anlaşılması için özetlere yer verilmiş ve klasik dönemdeki gibi olmayan imza usulu başlatılmıştır.⁹²

Tanzimattan sonra Osmanlı belgelerinde çeşitli makamlar için kullanılan lakaplar da değişmiştir. Daha basit lakaplar kullanılmaya başlanmıştır.⁹³

İlk dönemlerde hazırlanan sicillerde kayıtlar bir sayfanın yarısını geçmeyecek şekilde tutulmuş ve çoğu kez bir sayfaya altı-yedi kâğıdın sığdırılmasına özen gösterilmiştir. Bu ilk defterler bir kadının cübbesinin cebine rahatlıkla sığacak şekilde küçük, dar ve uzun boyuttadır. Özellikle Tanzimat sonrası sicil defterlerinin daha hacimli ve büyük olduğu görülmektedir. Hacimdeki bu artışın başlıca nedeni bu dönemden itibaren sicil defterlerine şahitlerin isimleri dışında açık adreslerinin de yazılması zorunluluğunun getirilmesidir.⁹⁴

Sicillerle ilgili asıl hukukî düzenleme 1874 tarihli Sicillât-ı Şer’iyye ve Zabt-ı Deâvî Cerideleri hakkında Talimat’la yapılmıştır. Bu talimata göre İstanbul’da ve taşralarda bulunan bütün şer’î mahkemelerde mevcut olan sicillerin ilk sayfasından başlanarak son sayfasına kadar numaraları konacaktır. Şer’î mahkemeler tarafından verilen her çeşit yazılı belgenin aslı mutlaka sicile kaydedilecek ve kaydedildiğine dair kaydedenin özel mührü basılacaktır. Yazılar okunaklı olacaktır. Sicil defterlerinde silinti ve kazıntı olmayacak, satır aralarında hiçbirsey ilave edilmeyecektir. Kayıtlar arasındaki aralık fazla olmayacak, şahıslara verilen asıllar ile sicildeki kayıtlar karşılaştırılacaktır. Çürümüş olan siciller tamir ettirilecektir.⁹⁵

Yapılan düzenlemeler sonucunda Şer’iyye ve Nizamiye Mahkemeleri’ne ait defterler de ayrı ayrı tutulmaya başlanmıştır. Her geçen gün konulara göre ayrılımlar devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde artık birçok defterin konu

⁹² Ceyhan, s. 62.

⁹³ Kütükoğlu, s. 172.

⁹⁴ Hanilçe, s. 2.

⁹⁵ Akgündüz, s. 20.

alanlarına göre tamamen ayrıldığını görüyoruz. Şer'iyeye mahkemelerine ait olarak; kadının gördüğü davalarla ilgili 'zabt-ı da'va defterleri' merkeze herhangi bir konuda yaptığı, bildirim veya talep için yazdığı kayıtları tuttuğu 'i'lam defterleri', herhangi bir konuda kişilere verdiği yetki belgesi olan 'hüccet defterleri', kişiler arası miras ve taksimle ilgili tuttuğu kayıtları içeren 'tereke ve kassâmat' defterleri ile evlenme bilgileri içeren 'nikâh defterleri' türlerini görüyoruz.⁹⁶

1839 tarihli Gülhane Hatt-ı Hümayûn'u ile açılan Tanzimat döneminde, şer'iyeye mahkemeleri konusunda da önemli gelişme olmuştur. Özel ve kamu hakları teminat altına alınmış, gereği olan hukuki düzenlemeler de yapılmıştır. Daha sonra Şer'iyeye Mahkemeleri dışında bir takım idârî ve hukuki mahkemeler kurularak Şer'iyeye Mahkemeleri'nin görevleri belli alanlara verilmiştir. 1867 tarihli Divan-ı Ahkâm-ı Adliye nizamnamesine göre aile, miras, vakıf, şahsa karşı işlenen suçlar Şer'iyeye Mahkemeleri'nin yetkisinden çıkarılmıştır 1870 tarihli nizamname ile Nizâmiye Mahkemeler'nin temeli atılmış ve Şer'iyeye Mahkemeleri'nin bir kısım yetkileri bunlara devredilmiştir.⁹⁷

Tanzimat öncesi dönemde, tek hâkimli ve tek dereceli Şer'iyeye Mahkemeleri yerini, Tanzimat dönemi itibariyle toplu hâkimli ve dereceli Nizâmiye Mahkemelerine bırakılmıştır.

Nizamiye mahkemeleri 1872 ve 1879 yıllarında çıkarılan nizamnameler ile büyük ölçüde Fransız adli teşkilatını örnek alan ve Cumhuriyet dönemi adli teşkilatının temelini teşkil eden düzenlemeler şeklinde olmuştur. Bu mahkemeler yayılmış ve teşkilâtlanmaya başlamıştır. Yeni mahkemelerin oluşumu ve bunların yetki paylaşımının dışında kadıların da yetkileri daralmıştır. Zamanla kadılarda sadece yargı görevi kalmıştır.⁹⁸

II. Meşrutiyetten sonra Nizamiye Mahkemeleri ile karar altına alınan şahsi hak davalarının Şer'iyeye Mahkemeleri'nde görülemeyeceğine karar verilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Kazaskerlik, muhallefat ve evkaf mahkemeleri de dâhil olmak üzere Adliye Nezareti'ne bağlanmış, daha sonra Şer'iyeye Mahkemeleri tekrar

⁹⁶ Ceyhan, s. 66-67.

⁹⁷ Akgündüz, s. 77.

⁹⁸ Ceyhan, s. 56, 60, 61.

Şeyhülislamlığa bağlanmıştır ancak 8 Nisan 1924 tarihli kanun ile Şer'iyeye Mahkemeleri ortadan kaldırılmıştır.⁹⁹

1.4. Kadı ve Kadılık Kurumu

Arapça'da kaza (kada) kökünden gelen kadi, fıkıh terimi olarak insanlar arasında meydana gelen çekişme ve davaları şer'i hükümlere göre çözümlmek için tayin edilen kişiyi ifade eder. Kadıların tayin, terfi ve azilleriyle yetkili kimseye "kadılıkudat" veya "kadılcemaa", kadı tarafından yargılama yapmak üzere görevlendirilen kişiye de "halife, naib" yahut "vekil" adı verilir.¹⁰⁰

Osmanlı kadısı İslâm devletleri içinde özgün bir yeri olan adliye ve mülkiye görevlisidir. İlmiye sınıfındandır, şer'î hukuk adamıdır. Bütün yönetici zümre gibi askeri sınıfın bir üyesidir. Şer'î hukuku uygulamakla vazifeli olması sebebiyle merkezi hükümet memuru olduğu kadar ahalinin de devlet karşısındaki temsilcisi ve sözcüsüdür.¹⁰¹

Osmanlı Devleti'nde şehir ve kasabaların güvenlik, asayiş ve belediye hizmetlerinden sorumlu olan kadı, kaza adı verilen yerleşim birimlerinde görev yapmaktaydı. Kazalar, Osmanlı idari teşkilatında sancakların kendi içerisinde küçük birimler halinde ayrılmasıyla ortaya çıkan yerleşim yerlerinden olmakla beraber bir yönetim birimi olarak adalet ve yönetim işleri dâhilinde kasabanın çevresinde yer alan nahiye ve köylerin merkezi durumundadır. Kazanın yönetiminde bulunan kadı, birçok görevi aynı anda yerine getirmekten sorumlu olmuştur.¹⁰²

Kadılık kurumunun Osmanlı Devleti'nde nasıl ortaya çıktığını ve şer'î mahkemelerin niteliğini açıklamak için Türk-İslâm devletlerine özellikle Selçuklulara bakmak gerekir. Selçuklular zamanından beri çeşitli köyler ekonomik, kültürel ve coğrafi yönden kendisine bağlanmış, köyler grubunun tabii bir merkezi durumunu kazanmış kasaba veya şehir buraların adli ve idari işlerini çevirmek üzere,

⁹⁹ Akgündüz, s. 78.

¹⁰⁰ Fahrettin Atar, "Kadı", *DİA*, TDV Yayınları, C. XXIV, İstanbul 2001, s. 66.

¹⁰¹ İlber Ortaylı, "Osmanlı Devleti'nde Kadı", *DİA*, TDV Yayınları, C. XXIV, İstanbul 2001, s. 69-70.

¹⁰² Bozatay- Demir, s. 76.

o köyler kaza adıyla, hükümet merkezi kabul edilerek mahkemeler de faaliyete geçirilmiştir. Bu şekilde oralar hep kaza merkezi durumunda olmuştur.¹⁰³

Kuruluş yılından itibaren şer'î kaza usulünü benimseyen Osmanlı'nın birinci padişahı Osman'ın ilk tayin ettiği memurlardan biri kadı olmuştur. Kadıları yetiştirecek bir kaynak olmadığından ilk Osmanlı kadıları Anadolu, İran, Suriye ve Mısır gibi yerlerden getirilmiştir. 1. Murat'ın Molla Fahreddin Acemi'yi ilk defa fetva görevine tayin ettiği bilinmektedir. Daha sonra feth edilen her merkeze bir kadı tayin edilmiş ve adlî teşkilat ortaya çıkmıştır. Tek kadının görev yaptığı bu usule Şer'iyye Mahkemeleri adı verilmiştir.¹⁰⁴Ve 1300 yılında ilk kadı Karacahisar'a atanmıştır.¹⁰⁵

Bir kadının görev yaptığı yere 'kaza' denir.¹⁰⁶ Usule göre, kaza adı verilen idari birime kadı ünvanı ile atanan kadılar, o kazanın hem idâre âmiri hem belediye bakanı hemde yargıçlık görevini üstleniyorlardı. Kaza halkı tüm şikâyetlerini, problem ve taleplerini bağlı bulunduğu kaza kadısına arz etmek zorundaydı. Kadı da incelemek ve devletin koyduğu hukuk kurallarına göre çözmek zorundaydı. Osmanlı devletinde uygulanan hukuk sunni islam hukuku olup Hanefi mezhebinin görüşüne uygun kurallar içeriyordu. Kadı da bunu uygulayacaktı.¹⁰⁷ Ayrıca çarşı ve esnafın kontrolünü yapan muhtesip dediğimiz memurlar da ona bağlıydı.¹⁰⁸

Osmanlı hukukunda yargı otoritesi padişaha aitti. Padişahlar bu yetkilerini kadılar aracılığıyla kullanırlardı. Yargı yetkisi padişahın kadıya vekâlet yöntemiyle geçmekteydi. Yargı yetkisinin gerçek sahibi olan padişah, vekili olan kadının verdiği kararları kontrol etme, iptal etme, yeniden yargılama kararını verme veya başka birini yargılama yapması için görevlendirme yetkisine sahiptir. Kadılar görev yaptıkları bölgede hiçbir makamdan emir almadan tamamen bağımsız biçimde hareket etmiş, yalnızca Padişah ve Divan'a karşı sorumlu olmuşlardır.¹⁰⁹

¹⁰³ Feyzioğlu, s. 3-4

¹⁰⁴ *Aksaray'ın Tek Şer'iyye sicili*, haz. Orhan Özdil- Mustafa Fırat Gül- Eralp Yaşar Azap, Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2014, s. 20-21.

¹⁰⁵ Coşkun Üçok- Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, Savaş Yayınları, Ankara 1985, s. 229.

¹⁰⁶ Üçok- Mumcu, s. 229.

¹⁰⁷ Yaşar Şahin Anıl, *Osmanlı Döneminde İki Dava; Şeyh Bedrettin ve Midhat Paşa Davaları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995, s. 49.

¹⁰⁸ İlber Ortaylı, *Hukuk Ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 2017, s. 11.

¹⁰⁹ Bozatay- Demir, s. 76.

Selçuklu ve Anadolu Selçukluları Devleti'nde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de 'kaza' denilen yargı birimlerine de kadı atanmaya devam edilmiştir. Kadıların atanmalarını en başta kazaskerler gerçekleştirmiştir.

14 ve 15. Yüzyılda Divan-ı Hümâyûn toplantılarında kazaskerlerin arzı ve Padişahın onayı ile gerçekleştirilen atamalar Fatih'ten sonra özellikle divan toplantılarının vezir-i azamın başkanlığında yapılmaya başlanmasından sonra, kazaskerlerin önerisi ve vezir-i azâmın arzı ile yerine getirilmiş, daha sonra yerini Şeyhülislam almıştır.¹¹⁰

Osmanlı devletinde kadılar ilk kuruluş yılları belirli sürelerle sınırlı olarak tayin edilmişlerdir. Bu süre on altıncı asırdan itibaren 3 yıl, daha sonra iki yıl, on yedinci asrın sonlarından itibaren de 1 yıl olmuştur. Kaza süreleri bir yıla sınırlı olanlar mevleviyet denilen büyük kadılıklardır. Küçük kadılıkların görev süreleri de sonraki yıllarda iki yıldan 20 aya indirilmiştir. Kadıların devamlı olarak hâkimlik yapıp öğretim faaliyetlerinden uzak kalmalarının ilmi yönden aleyhlerine olacağı, belli bir yerde uzun süre görev yapmalarının ve o bölge insanını yakından tanımalarının da yargılama sırasında tarafsız davranmalarına engel olacağı sebebi ile kadıların aynı yerde sürekli kadılık yapmaları uygun görülmemiştir.¹¹¹

Kaza kadılıkları Rumeli, Anadolu ve Mısır'daki kazaların kadılıkları olmak üzere üç sınıftan oluşurdu. Rumeli'de kadılık Rumeli kazaskeri defterinde kayıtlı olduklarından Anadolu kadılığına geçemezlerdi. Anadolu kadılıklarında kadılık edenler de oldukları yerde değişirlerdi. Rumeli'deki kaza kadılıkları dokuz sınıfa, Anadolu'dakiler on sınıfa, Mısır kadılıkları da altı sınıfa ayrılırdı.¹¹²

Osmanlı Devleti'nde kadı tayini her şeyden önce belirli tahsil ve hiyerarşik terfi düzenine dayanır. Bundan dolayı klasik islam döneminde kadılık için öngörülen şartlar (erkek ve reşid olmak, temyiz kudretine ve yeterli bilgiye sahip olmak, sağır-kör olmamak) dışında eğitim önemlidir.¹¹³

Kadılık mesleğine tayinde devlet çok sıkı bir eleme usulü uyguluyordu. Öncelikle güçlü bir medrese eğitimi ve öğrenimi görmesi şarttı. Genellikle şer'î hukuku uygulayacak olan kadıların bu uygulama için iyi yetişmiş olması

¹¹⁰ Feyzioğlu, s. 4-7.

¹¹¹ Aydın, s. 78.

¹¹² Derecelerin ayrıntıları için bkz: İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmî Teşkilatı*, TDK, Ankara 1984, s. 91.

¹¹³ Ortaylı, 2001, s. 71.

gerekiyordu. Kadılık mesleğine uygun bir olgunluk ve dürüstlükte olmaları ve müslüman olması gerekiyordu.¹¹⁴

Kaç yıl hangi medresede okuduğunuz önemli değildir. Önemli olan Sahn-ı Seman Fatih Medreseleri ve Süleymaniye Medreselerini bitirmiş olmaktır.¹¹⁵

Kadı unvanıyla atanmak isteyen adaylar ilk önce padişah huzurunda sınava tabi tutulurlardı. Bu 18. yüzyıldan itibaren değişmiş ve adaylar kazasker huzurunda sınava alınmışlardır. Kazanan adaylar Şeyhülislam'a bildirildikten sonra onun onayı ve emri ile adaylar için "fermân-ı âlî" yazılmıştır. Kadılar mesleğe başlamadan önce kadiaskerlik dairelerinden birine kayıt yaptırmak zorunda olmuştur. Bu dairelerde 'Kadılar Defteri' adı verilen deftere kayıt yaptırmak zorunluluğu vardı. Daha sonraları bu defterin adı değiştirilerek "Tarik Defteri" adını almıştır.

Kadılık; Medrese mezunları, müderrisler ve diğer kimseler (diğer kimseler olarak anılan kişiler, genel olarak Osmanlı Devleti'nde makam sahibi olan kişilerin çocukları) tarafından yapılabilmekteydi.¹¹⁶

Kadıların yaptığı görevler arasında en önemlisi şüphesiz bir hâkim olarak yaptıkları yargı görevi gelir. Kadı görevi tayin edildiği sınırlar içerisinde ve vazifeli olduğu sürece yürütmek mecburiyetindedir. Kadılar görevleri icabı sadece şer'î davalara değil, örfi davalara da bakmakla yükümlüdür. Osmanlı Devleti'nde örfi davalara bakan özel bir mahkeme hiçbir zaman olmamıştır. Esasen bu uygulama İslâm devletinin hukuki geleneklerine de uygun düşmektedir. İlhanlılarda da her iki dava aynı hâkim tarafından yargılanmıştır.¹¹⁷

Osmanlı kadısının diğer önemli görevlerini genel olarak sıralamak gerekirse; Bunlardan biri noterliktir. Vakfiye düzenleme, varis atama, alacak- verecek senetleri yapmak, yetim mallarının idaresi, tapu kayıtları, evlenme ve boşanma gibi hizmetler, ölenlerin miraslarının tespiti ve varislere bölüştürülmesi kadı ve yardımcılarını ile çözülmekteydi.¹¹⁸

Bununla birlikte; Sefer-i hümâyûn sırasında geçilecek yol, köprü, çeşmelerin tamiri ve erzak temininin başlıca sorumlusudur. Yangın ve zelzele, ordu sevkiyatı,

¹¹⁴ Yaşar Şahin Anıl, *Osmanlı'da Kadılık*, İletişim Yayınları, İstanbul 1993, s. 58-59.

¹¹⁵ Ortaylı, 2017, s. 12.

¹¹⁶ Bozatay- Demir, s. 81.

¹¹⁷ Aydın, s. 80.

¹¹⁸ Feyzioğlu, s. 14.

donanma inşası gibi olağan üstü durumlarda acilen inşaat işçi, kalfası ve ustası sevk, malzeme sağlanması, avarız vergilerinin toplanması, sefer zamanında gerekli okçu, kürekçi ve bunların nakli kadıların görevlerindedir.

Yine kadı, ordunun tahıl, saman ihtiyacını karşılar, konak yerlerine sevkeder, İstanbul'a erzak, sebze ve meyve temin ederdi. Ülkede zaman zaman çeşitli şehirlerde kahvehane ve meyhaneleri kapatmak, yasağı gözetmekti. Bu gibi yerlerin kapatılması için de merkeze şikâyet ve arzda bulunurdu. Dizdarın kalenin tamiri ve düzenine dikkat edip etmediğini, kale muhafızının görevini yerine getirip getirmediği, kale ve şehirlerin muhafazası için olur olmaz yerlere ev ve dükkân yapılmaması, kasaba kalelerinin tamirinin yaptırılıp yaptırılmadığının kontrol edilmesinden de yine kadı sorumlu olurdu.¹¹⁹

Kadı, yukarıda söylenen bütün görevleri tek başına gerçekleştirmemektedir. Kadı doğrudan işi yapmak yerine işlemleri denetleyen biridir. Bu bakımdan kadının temel görevi, merkezden gelen emirleri ilan etmek, yapılan işlemleri kaydetmek ve denetimlerde bulunmaktır. Kadının doğrudan sorumlu olduğu konular adli içerikli konulardan meydana gelmektedir. Görev yaptığı şehirde belediye başkanı olarak da görevlendirilen kadı, bu görevini yerine getirirken kendisine şehir kethüdası, muhtesip, pazarbaşı, mimarbaşı, çöpçü subaşı ve esnaf kethüdası adı verilen görevliler yardım etmektedir.¹²⁰

Kadılar görevleri dolayısı ile hem idarî hem de yargısal yönden denetime tabi bulunuyorlardı. Şikâyet halinde kadı, üst dereceli bir başka kadı tarafından denetlenebilirdi. Görevlerini yapamayacak yaşa geldiklerinde emekliye ayrılıyorlardı.¹²¹

Kadıların belli maaşları olmayıp, mahkemeye gelen her türlü davadan ücret aldıkları gibi, nikâh akdi, ölen birinin mallarının varisleri arasında paylaşılması ve her türlü sözleşmeler ücrete tabi idi. Tüm bu ücretler kadıların gelirini karşılıyordu.¹²² Ayrıca padişah tarafından saptanan harçlar, bazen gündelik bazen de

¹¹⁹ Ortaylı, 2017, s. 72,

¹²⁰ Bozatay- Demir, s. 78.

¹²¹ Anıl, 1993, s. 77-78.

¹²² Fezyioğlu, s. 10.

tımar verildiği görülmektedir. İstanbul'da atama bekleyen kadınlara bir arpalık tahsis edilir emekli olanlar da bu yolla geçimini sağlardı.¹²³

Bir kadının görevden alınması ve istifasının kabul edilmesi için bazı şartlar bulunmaktadır.

- 1- Görevini kötüye kullanması ve kanunu ihlal etmesi.
- 2- Göreve başladıktan sonra bir rahatsızlık sonucu kör, sağır ve dilsiz olması.
- 3- Akıl sağlığını kaybetmesi.
- 4- İmanını kaybetmesi.
- 5- Yolsuzluğa bulaşması ve bunun tespit edilmesi.
- 6- Kadılığın gerektirdiği yeterlilikte bilgiye sahip olmaması¹²⁴

Kadılığın tarih sahnesinden çekilme süreci; 1839 yılında ilan olunan Gülhane Fermanı'nın kabulü ile başlamıştı. Nizâmiye mahkemelerinin kurulması ile kadılık eski önemini iyice kaybetti. II. Mahmut ve Meşrutiyet dönemlerinde kadılardan belediye ve yönetimle ilgili görevleri alınmış yalnızca adli işleri kalmıştı. Böylece Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde kadılık eski niteliğini kaybetmiş ve yalnızca şer'î hukukun uygulanmasında nisbî bir görevi üstlenmiş, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra bir kanun ile tarih sahnesinden tamamen kaldırılmıştır.¹²⁵

¹²³ Üçok- Mumcu, s. 233.

¹²⁴ Bozatay- Demir, s. 83.

¹²⁵ Anıl, 1993, s. 99.

2. BÖLÜM

58 NUMARALI SİVRİHİSAR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN

DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışma, H. 1336–1337/ M. 1917-1919 tarihleri arasındaki kayıtları kapsamaktadır. 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili 60 sayfadan oluşmaktadır. Bu sayfanın içerisinde 19 adet hüküm bulunmaktadır. Sicilin tamamı terekelerden oluşmaktadır. Tereke kayıtları, kadınların miras hukukunu nasıl uyguladığını göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Değerlendirmenin ayrıntısına girmeden önce belirtmemiz gereken bir husus; çalışmanın teorik kısmında belirttiğimiz sebeplere de bakılıp bir değerlendirme yapılacak olursa, miras taksiminde isteğe bağlı olma şartının geçerli olması ve başka farklı sebeplerden ötürü terekelerin ne kadarının deftere yansıyor ne kadarının yansımadağı konusunda yorum yapmanın güç olduğudur. Belgelere geçirilen terekeler, o yerdeki tüm terekelerin veya ölümlerin tamamının gösterilmemesi bakımından bizlere tam bir bilgi veremeyeceğı değerlendirmesini yapmak uygun olacaktır. Nitekim bizim çalıştığımız defterdeki tereke kayıtları 1917-1919 dönemleri arasını kapsamakta olmasına rağmen sadece 19 tereke hükmünü içermektedir. Biz değerlendirmeyi -teorik kısmını da baz alarak- 19 hükme göre yapmış bulunmaktayız.

Çalışmamızın tamamının tereke defteri olma özelliğini taşımasının sebebi; Tanzimat Dönemi'nden sonraki içerik özelliklerinin klasik dönem Osmanlı sicillerindeki içerik özelliklerinden farklılaşmaya başlamasıdır. Tüm konular klasik dönemde Şer'iyye Mahkemeleri'nde kadının sorumluluğunda ve tek defterde toplanır iken, Tanzimattan sonra kadının bir takım yetkileri elinden alınmış Nizâmiye Mahkemeleri'ne devredilmiş ve türler konu konu ayrılmıştır. Bundan böyle Şer'iyye Mahkemeleri ve kadının yetkileri içerisinde; hüccet, i'lam, tereke gibi türler kalmıştır. Bu konu bölünmeleri zamanla artmış, bir defter bir konu türünü ele almıştır. Bu sebeple bizim de çalışmasını yaptığımız, 1917-1919 arasındaki tarih aralıklarını ele alan tereke çalışmamız yalnız terekeleri ele alma sebebinin değil aynı zamanda defterimizin hangi mahkeme tarafından ele alındığını tespit etmemize yardımcı olmuştur.

Terekeler dönemin sosyo-ekonomik durumu ile ilgili bilgiler sunması bakımından çok değerli belge türüdür. Çalışmasını yaptığımız defter M. 1917-1919 yılları arasını kapsamaktadır. Bu tarihler Tanzimat reformlarından sonraki dönemlere rastladığından klasik Osmanlı döneminden farklı olarak birçok yeniliğin uygulamaya girdiği döneme denk gelmektedir.

Tanzimat devrinden sonra belge türlerindeki farklılaşmaya bağlı olarak; çalıştığımız defterde, klasik Osmanlı döneminde tutulan belge türlerinden daha sade ve anlaşılır dil ve üslup içeriklerinin bulunduğu bir örneğini görmekteyiz. Okunabilirlik açısından rikanın kullanılması belgeyi daha kolay okunur hale getirmektedir. Yine klasik Osmanlı döneminde kullanılmayan imza usullerinin örneklerini de görmekteyiz.

Çalıştığımız terekelerde sırasıyla; tereke sahibinin oturduğu il, ilçe, mahalle, köy; ismi, ünvanı ve görevi, babasının ismi, eşi, çocukları, çocuklara vasî tayin edilen kişi, vefat ettiği yer, mahkemeye verildiği tarih, vefat eden kişilerin mirasçıları, tahmini fiyatlar ve müzayede ile satışları sonundaki fiyatları belirlenip toplam fiyatları verilmektedir.

Bununla birlikte Şahitler ve imzaları, -Varsa- vefat eden kişinin borçları ve zorunlu harcamalar bulunmaktadır. En sonunda terekelerden çıkarılan bir değerlendirme sonucu verilmektedir. Bununla birlikte, her tereke hükmünde bu sıralamanın tamamının geçerli olmadığını gördüğümüzü de belirtmek gerekir.

Defterde görülen ayrıntılar olarak; ölenin ismi, ikamet yeri belirlendikten sonra hisse paylaşımında zevcenin adı, sonra sırayla baba, ana, erkek kardeş, kız kardeş, akrabalar, daha sonra büyük erkek çocuk, küçük erkek çocuk, büyük kız çocuk ve küçük kız çocuk olarak kaydedilmesi ve sicilde, ölen kişinin kimlik bilgileri ile varisleri hakkındaki bilgilerin bulunması, Osmanlı ailesini tanıma açısından pek çok bilgi yakalamayı mümkün kılmaktadır.

50. sayfadaki, Sivrihisar'ın Timurcu mahallesinden Aktaş köyü sakinlerinden olup askeri görevini yapmakta iken 22 Kanûn-ı sâni sene 334 vefât eden İbrahim'in mallarının boşanmış eşinden olan Kezban ile küçük kızları Ayşe, Zehra, Halise ve diğer zevcesi Fâtîma'dan olan büyük oğlu Mehmed ve büyük kızları Fâtîma'ya intikâlini gösteren tereke hükmü buna örnek gösterilebilir.

Genel olarak baktığımızda miraslar bir ihbar neticesinde mahkemeye intikâl etmektedir. Bir terekede vasiyet edildiği gerekçesi ile mahkemeye başvuru olan dava olmakla birlikte müşterek mallardan kaynaklı mahkemeye başvuru olan dava da bulunmaktadır. Bununla beraber çalıştığımız terekelerin genelinde, miras paylaşımı üzerine mahkemeye başvuru süreçlerinde varisler arasında büyük bir anlaşmazlığa rastladığımız terekeler görülmektedir.

Bu çalışmanın içeriği hakkında dikkat çekmek istenilen en önemli husus; klasik Osmanlı dönemindeki şer'iyeye sicillerinden farklı olarak, çalışılan Sivrihisar bölgesine ait tereke kayıtlarında -Yahudi Zire ismi ile geçen varis hariç- gayrimüslim vatandaşların kayıtlarına rastlanmamış olmasıdır. Bunun sebebi de; 1915 tarihlerinde sevk ve iskân kanunu ile gayrimüslim vatandaşların tehcire tabi tutulmasıdır.

Cumhuriyet döneminden evvel konular bariz şekilde ayrılmış ve her defter tek bir konuya hasredilmiş olduğundan çalışılan tereke defterindeki içerik yalnızca terekelere ait sınırlı konuları oluşturmaktadır. Bu nedenle de incelenen konular klasik dönem Osmanlı Sicillerine göre sınırlı olmaktadır.

Terekelerdeki hükümleri konu olarak belirtmek ve sıralamak gerekirse; sayfa 17'deki 7. hükümde bulunan müşterek olan malların paylaşımına ilişkin mahkemeye başvuru olan dava ile sayfa 18'deki 8. hükümde bulunan malların, oğlunun ölümü ile anneye bırakıldığı iddia edilen vasiyet davası bulunmaktadır. Bunlar dışındaki diğer 2, 4, 6, 9, 10, 20, 30, 34, 50, 53, 55, 56 ve 59'deki sayfalarda bulunan hükümler vasi atamalarının da yapıldığı tereke davalarını oluşturmaktadır.

Çalışmasını yaptığımız Sivrihisar bölgesine ait terekelerin kayıt altına alınma tarihleri hicrî ve rumî takvim bir arada kullanılarak yazılmıştır. Defterde belgelerin çoğunluğu kronolojik olarak verilmiş ancak bazı yerlerde kronolojik olmayanlar da dahil edilmiştir.

Sicildeki 19 adet tereke kaydının 18 tanesi ölen erkeğe, 1 tanesi ölen kadına aittir. Reşit bireylerin yanı sıra terekede çocuklar da yer almaktadır. Terekedeki varisler arasında çocuklar isim isim belirtildiğinden, ailenin çocuk sayısı ve çocuk ortalaması hakkındaki bilgilere ulaşılmaktadır. Örneğin; incelediğimiz defterde, ailelerde çocuk sayısının en az 2 en fazla 6 çocuğa kadar çıktığı görülmektedir.

Defterde insanların yanı sıra bazı eşyaların ve hayvanların yalnız isimleri verilmemiş, isimleri ile birlikte nitelikleri, ait oldukları yer, türleri, neyden yapıldığı

ve nicelikleri de belirtilmiştir. Bunlardan; Trablus kuşağı, Acem şalı, Şam peşkiri ile devamında köhne yorgan, ipekli top, beyaz pele, sim yüzük, tahta kanepa kanaviçe yastık, halı seccade, altun tepelik vs. örnekler ile hayvan olarak; sarı inek, boz öküz, erkek/ dişi toklu, koca öküz, kır tay, bir buçuk yaşlı dana gibi örnekler gösterilebilir.

Genelini menkul malların oluşturduğu defterlerde yer alan gayrimenkuller; tarla, dükkân ve kat (ev katı) gibi sınırlı gayrimenkullerden oluşmaktadır.

19 adet tereke hükmünün 12 tanesinde vasî tayini yapılmıştır. Vasî tayinlerinin 6 tanesi annelerden seçilmiştir. Terekemizden anlaşıldığı üzere genellikle ilk annenin vasî tayin edildiği görülmüştür. Anne yoksa birinci dereceden yakınları olan büyük kardeşlerden vasî tayin edilmiştir. Yine duruma göre en yakın akrabalarından vasî tayin edildiğinin örnekleri çalıştığımız tereke defterinde mevcuttur.

Sayfa 34 deki annenin vasî tayini ve 53. Sayfadaki akrabalarından birinin vasî tayin edilmesi buna örnek gösterilebilir. Vasî tayinleri gibi uygulamalar ile ailenin unsuru olan çocuk haklarının korunmasının önemsenmesi olarak değerlendirmek mümkündür.

Ölen kişinin mallarının taksimi yapılırken öncelikle aile içerisindeki kişilere bölüştürüldüğü ve bunlardan birinin vefat etmesi üzerine- kim vefat ettiyse- o kişinin mallarında birinci dereceden yakınına intikal edildiği görülür. Buna ek olarak miras taksiminde dikkati çeken husus; boşanmış durumda olunan eşlerin önemsendiğini ve mirastan onların da pay sahibi olduklarıdır. Örneğin; 4. Sayfadaki terekede, ölen kişinin mallarının önce boşanmış eşi ve çocuklarına ardından çocuklarından birinin vefat etmesi üzerine, o çocuğun hissesinin anne ve annenin öz erkek ve kız kardeşlerine verilmiştir.

Terekelerdeki bu ifadelerden Osmanlı aile kurumuyla ilgili olarak; eş durumu, çocuk durumu, ailenin siyasi veya kültürel tercihleri vb. hususlardaki verilerin elde edilebilmiş olduğunun delili sunulmaktadır.

Terekelerden, Osmanlı aile kurumundaki eş durumuna hitaben verilerden, Osmanlı toplumunda boşanmaların bulunduğu ve 9. Sayfadaki hüküm dışında çok eşliliğe rastlanılmadığı edinilen bilgilerdendir. Yine bundan hareketle hükümlerden genel olarak tek eşliliğin mevcut olduğu ifade edilebilmektedir.

Bu defterde yer alan isimler genellikle müslüman isimleri olup, bunların Arapça kökenli olduğu görülmektedir. En çok kullanılan erkek isimleri; Mehmet,

Hüseyin, Hasan, Ömer, Osman, Ali olup, kızlarda ise; Fatma, Zeynep, Ayşe, Emine, isimleri zikredilmektedir. Bunlar geleneklerin devam ettiğini göstermektedir.

Rayiç fiyatlarıyla terekenin dökümünün bulunduğu kısım da bize ailenin; ekonomik durumu, geçim kaynakları, mutfak ve yemek kültürü, beslenme alışkanlıkları, giyim- kuşam kültürü, ev durumu, takı-süs anlayışı, eğitim durumu gibi pek çok alanlarda bilgiye ulaşmamızı sağlamaktadır. Bu veriler ile ailenin geçim kaynakları hakkında bir fikir sahibi olunabilmektedir.

Hükümlerdeki, küçükbaş hayvanlardan daha çok koyun- keçi, büyükbaş hayvanlardan öküz-sığır- manda ineği- merkebe- dana gibi türler görülmektedir ve bunlarla ilgili bilgilerin var olması ailenin hayvancılıkla geçimini sağladığı sonucuna ulaşabilmekteyiz. Bununla birlikte kumaş ve bunları ölçmeye yarayan ölçü aletlerinin bulunması da Osmanlı ailesinin esnaf ve ticaretle meşgul olduğunun bir göstergesidir.

Terekelerde mutfak eşyaları da aileyi anlamada bize yardımcı olabilmektedir. Mesela bakır ve çinkonun kullanılıyor olması, bunların Osmanlı mutfağında önemli bir yerinin olduğunu gösteriyor. Mesela bir sininin bulunması yerde yemek yendiğinin bir göstergesidir. Bu da Osmanlı'nın yemek kültürünü bizlere gösteriyor. Ceviz, üzüm, yemiş, bulgur, fasulye, hınta, yulaf vb. gibi gıda malzemeleri de bize o yöre ailesinin beslenme alışkanlığı hakkında bir fikir vermektedir.

Yine giyim kuşamla ilgili, gömlek, hırka, kumaş işlik, kuşak ile birlikte fes, basma şalvar, köhne kumaş entari, sim tepelik gibi bilgiler, bize o dönemdeki giyim-kuşam kültürüyle ilgili bazı fikirler vermektedir.

Bu tereke kayıtlarına bakıldığında Sivrihisar halkının dini-sosyo-ekonomik durumları hakkındaki verilerle, Sivrihisar halkının ekonomik durumunun iyi olduğunu söylemek uygun olacaktır. Bunu doğrular nitelikte tereke örnekleri vardır. Örneğin sayfa 16 daki hükümdeki gibi sim, altın gibi çeşitli türlerde bilezik ve yüzüklerin bulunması sayfa 20 deki gibi öküz, koyun, keçi gibi değeri yüksek hayvanların bulunması yine refah seviyelerinin durumu hakkında yorum yapabilme imkânı sunmuştur.

Buna bağlı olarak Osmanlı toplumunda klasik olarak bulunan dericilik ve dokumacılığın yaygın olduğu görülmektedir. Dokumacılıkta iyi bir yerde olmasına rağmen Şam, Bursa, Trablus gibi yerlerden gelen kumaşların da tüketildiği

görülmektedir. Buna, Trablus kuşağı, Bursa gömleği, Şam peşkiri tereke defterimizde geçen örnekler olarak gösterilebilir. Seramik eşya Çini seramiğinin Sivrihisar'da yoğunlukta kullanıldığı terekelerden görülmektedir. Yine defterde fes, sarık, seccade gibi eşyalar yaygın olarak görülmekte ve bu da Sivrihisar halkının dini boyutu hakkındaki durumları üzerinde yorum yapmamızı sağlamaktadır

Defterde o dönemde geçen para birimleri olarak kuruş ve paranın adı geçmektedir. Defterin çok ayrıntılı bir tarafı da verilen eşyaların ölçüleri ile birlikte verilmesidir. Bu bakımdan Sivrihisar bölgesindeki kumaş, iplik, altın, gümüş ve gıdaların hangi ölçülerle satıldığını anlamak mümkün olmaktadır.

58 numaralı Tereke defterinde görülen dikkati çeken diğer bir husus, terekenin toplam yekûnları ile gerçek toplamları uyuşmamaktadır. Bazılarında fazla bazılarında ise eksik hesaplandığı görülmüştür. Bunların, çeşitli sebeplerden kaynaklı olabileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak, hesaplanma hatasından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Tereke paylaşımında öncelikle tereke sahibinin borçlarının ödenmesi gerekir ardından paylaşım gerçekleştirilir. Buna örnek olarak terekelerde geçen ‘ araba kiralari’ örnek gösterilebilir.

Terekeler incelendiğinde 2. sayfadaki terekede resm-i kısmet, kaydiye, dellâliye ve techiz- tekfin ücretine; 4. sayfadaki hükümde resmi kısmet, dellaliye ücretine; 12. sayfadaki hükümde resm-i kısmet, dellâliye, kassam ücretine; 10. sayfadaki hükümde, dellaliye, kaydiye, kassâm ücretine ve 30. sayfadaki hükümde kaydiye, dellâliye, kassâm ücretine rastlanmış olup diğer terekelerde bu ücretler görülmemektedir. Yani görevleri icabı ile alınan ücretler toplam 5 terekeden ibaret ve terekelerin tamamında bu ücretler görülmemektedir. Bunun sebebini de 1801 de ücretlerde yapılan bir değişim ile ücretlerin alınımının yasaklanmış olması veyahut bazı kurallara bağlanmış olmasına bağlayabiliriz. Gerçekten de çalıştığımız terekelerin tarih aralıklarına baktığımızda bu değişimden sonraki dönemleri kapsamakta olduğunu görüyoruz ve terekelerin genelinde bu ücretlere rastlayamamış olmamızın, bu değişimden kaynaklı olduğu ihtimalini artırdığını görüyoruz. Bununla birlikte bir hususu daha belirtmek gerekirse bir terekede gerekli ücretlerin alındığı yazılmış fakat hangi ücretler olduğuna dair isimleri verilmemiştir.

Sivrihisar bölgesine ait bu tereke defterinde yer alan önemli bir nokta ise isimlerin şehir, unvan, meslek, lakapları ile birlikte verilmesi ve bu ünvanların sosyal kimlik içerisinde ne derece yoğunluk kazandığına dair bilgiler vermesidir.

Terekeye bakıldığında, şeyh, ağa, hacı, ahi, molla, efendi gibi ünvanların bulunduğunu görülmektedir. ‘şeyh’ 2 farklı kişide, ‘ağa’ 24 farklı kişide, ‘hacı’ 29 farklı kişide, ‘ahi’ 1 kişide, ‘molla’ 2 kişide, ‘efendi’ ise 22 farklı kişide kullanılmış olması yöredeki statülere güzel örneklerdir. 6 kişide ‘çavuş’, 1 kişide de ‘onbaşı’ bulunmaktadır. Görüldüğü gibi ‘hacı’ ve ‘efendi’ ünvanları daha fazla kullanılmaktadır. Lâkin aynı isim ve ünvanı taşıyan farklı kişiler de bulunabileceği ihtimaline dayanarak; verilen bu rakanları ‘yaklaşık olarak ‘ diye ifade etmek daha isabetli olacaktır. Çünkü bazı isimler aynı olmakla birlikte her ismin başında mesleği, ünvanı ve nereli olduklarına dair bilgiler verilmemektedir.

İsimlerin başına nereli olduklarına dair verilen bilgilerden, Eskişehir’in dışından gelip yerleşmiş kişilerin örneklerinin de bulunduğunu görebilmekteyiz. Trabzonlu Mustafa Efendi, muhâcir Osman, Laz İlyas Efendi gibi örnekler bunu kanıtlar niteliktedir.

Defterde bazı meslek gruplarını da isimlerin yanında verilen bilgilerden öğrenebilmekteyiz. Makasçı Satılmış, Yol bekçisi Mehmed, İstasyon me’muru, Postacı Ahmed Ağa, Kapıcı Ali Ağa, Berber Hüseyin, Kasab Ali de terekemiz içerisinde bulunan meslek gruplarından örneklerdir. Daha öncede söylediğimiz gibi 58 Numaralı Sivrihisar Şer’iyye Sicili, Sivrihisar halkının sosyo-ekonomik ve kültürel durumu hakkında önemli bilgileri bizlere sunmaktadır. Defterde geçen 19 hükümün tamamı değerlendirilmiştir. Gerek yaptığımız hüküm özetleri gerekse değerlendirme kısmında verdiğimiz örnekler Sivrihisar’ın genel durumu ile ilgili bilgi edinmemize ve çıkarımda bulunmamıza yardım etmiştir.

2.1. Belgelerde Adı Geçen Şahıs, Eşya, Hayvan ve Yiyecek İsimleri Örnekleri

2.1.1. Erkek İsim Örnekleri

Hüseyin	Süphan	Aziz	Ömer	Kuddüs	Ali
Hasan	Karani	İlyas	Hasan	Halil	Habibullah
Sıddık	Hamid	Ahmed	Osman	İslam	Şemseddin
İsmail	Ömer	Aziz	Akif	Cabbar	Abdulhalim
Mehmed	Mahmud	Tahir	Abdi	İbiş	Abdulazim
Hüseyin	Edhem	Davud	Selim	İsa	Abdullatif
Abdi	Murteza	Salih	İlyas	Seyyid	Muhammed
Şükrü	Bayram	Kâmil	Şakir	Ata	Emin
Numan	Abdullatif				

2.1.2. Kadın İsim Örnekleri

Zeliha	Kâmile	Asya	Hanım	Raziye	Kezban
Mesûde	Cennet	Benli Sülü	Ayşe	Fatıma	Hatice
Emine	Azîze	Hayriye	Samiye	Vasfiye	Gül

2.1.3. Belgelerde Adı Geçen Eşya Örnekleri

Kayış	Nargile	Hoşab tası	Perde	Çuka takım
Trablus kuşağı	Acem Şalı	Şam peşkiri	Hamud	Yapağı
Hançer	Keçe	Urgan	Gömlek	Altın
Kelete	Eldiven	Seccade	Madalya	Sarık
Bilezik	Heğbe	Kahve değirmeni	Havan	Dolap
Tekne	Yasdık	Minder	Yelek	Araba
Saban	Bakıs tas	Tiftik	Kibrit kutusu	Sabun

Mendil	Dırmık	Uçkur	İplik	Yorgan
Sini	Südlük	Pele	Bakır helke	Karavan
Yüzük	Güğüm	Sandık	Su kabı	Bahçe makinası
Bıçkı	Çakı bıçağı	Peşkir	Ayna	Leğen
Orak makinası	Kalbur makinası	Pulluk	Tencere	Urgan
Bıçak	Peştamal	Çizme	Kürek	İçlik
Semaver	Palto	Öküz yuları	Hasır	Tüfenk
Tahta kanepe	Saban	Çarık	Keser	Asma saat
Tahta masa	Çanak	Konsol	Tiftik	Yaba
Çuval	Kazgan	Sahtiyan	Serâvil	Futa

2.1.4. Belgelerde Adı Geçen Yiyecekler

İğde	Çavdar	Buğday	Yarma	Darı
------	--------	--------	-------	------

Bulgur	Fasülye	Zeytin	Zerdâli kurusu	Ceviz
Üzüm	Yemiş	Çörek otu	Nohud	Sarımsak
Yumurta	Harnub	Arpa	Kel peynir	

2.1.5. Belgelerde Adı Geçen Hayvanlar

Koyun	Kısrak	Tay	Keçi	Çebiş
Manda	Toklu	Merkeb	Düğe	İnek
Koç	Tosun	Oğlak	Sığır	Kuzu
Sığır	Dana	Öküz	Seyis	

2.2. Belgelerde Geçen ölçü birimleri¹²⁶

Kıyye	Terazu	Dirhem	Arşun
Kantar	Şinik	Kile	

¹²⁶ Ölçü birimlerinin ayrıntıları için bkz: Walter Hinz, "İslâm'da Ölçü Sistemleri," çev: Acar Sevim, Marmara Üniversitesi Yayınları, no: 487, İstanbul 1990.

2.3. Belgelerde Adı Geçen Yer İsimleri

(Bu yerlere, birkaç varisin isminin başında -nereli olduklarına dair- verilen Sivrihisar'a ait köy, mahalle ve ilçeler de dâhildir)

2.3.1. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait Köy İsimleri

Karakaya Köyü	Doğaray Köyü	Aktaş Köyü	Kaymas Köyü	Benlikuyu Köyü
Sazılar Köyü	Ömerler Köyü	Koltan Köyü	Hortu Köyü	Yaverviran Köyü
Aziziye Köyü	İlkviran Köyü	Hamidiye Köyü	Bağcecik Köyü	Köseler Köyü
Ahurözü Köyü	Zaferhamid Köyü	Sarayköy		

Not: 'Yaverviran' köyünün şimdiki adı 'Yaverören'dir.

2.3.2. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait Mahalle İsimleri

Kethüda Mahallesi	Timurcu Mahallesi	Şeyh Mahallesi
-------------------	-------------------	----------------

2.3.3. Belgelerde Adı Geçen Sivrihisar'a Ait İlçe İsimleri

Sivrihisar İlçesi	Çifteler İlçesi
-------------------	-----------------

Tabloda da görüldüğü gibi mahkemeye başvuran kişilerin büyük çoğunluğunu köyden olan insanlar oluşturmaktadır.

2.4. 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye sicili Belgelerinin Özetleri Hükümlerin Özetleri

Sayfa: 2-3

Hüküm 1

Karakaya köyünde oturan Fi 15 Nisan sene 334 tarihinde vefât eden Hacı Mehmed oğlu İsmail'in mallarının boşanmış zevcesi Benli Sülü ile küçük oğlu Abdullah ve küçük kızı Mesude'ye intikalini gösteren ve annelerin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 4-5

Hüküm 2

Doğaray köyünde oturan Fi 29 Kanûn-i evvel sene 334 de vefât eden 286 doğumlu İbiş oğlu İbrahim'in boşanmış eşi Ayşe, büyük oğlu Mehmed Ali, Şemseddin ve İsmail'e ve daha sonra oğlu İsmail'in vefatı ile annesi Ayşe'ye ve öz erkek kardeşleri Mehmed Ali ve Şemseddin ve öz kız kardeşlerine intikâlini gösteren, annelerinin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 6-7-8

Hüküm 3

Sivrihisar ilçesinin Kethüda mahallesinden olup Kaymas köyünde oturan Fi 5 Şubat sene 334 tarihinde vefat eden Çil Eyüb oğlu Hacı Ahmed Efendi İbn-i Hacı Ali Efendi İbn-i Mehmed'in boşanmış eşi Ayşe ve büyük oğlu Mahmud ve büyük kızı Fatma ve kızı Hatice, oğlu Osman ve diğer oğlu Mehmed'e intikâlini gösteren, annelerinin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 9**Hüküm 4**

Sivrihisar ilçesinin Göktepe köyünden olup Fi 9 Kanûn-ı sâni sene 334 tarihli askerî hizmetlerini gerçekleştirmeleriyle Kandilli hastanesinde vefât eden Deli Abdullah oğlu İbiş'in mallarının zevcesi Hanım, annesi, büyük kızı ve küçük kızı Fatma ve diğer zevcesi Tutu, küçük oğlu ve küçük kızına intikâlini gösteren ve Küçük oğlu Telli ve Ahmed, küçük kızı Havva'ya mahkemece vasî tayin edilen tereke hükmüdür.

Sayfa: 10-11**Hüküm 5**

Sivrihisar ilçesinin Benlikuyu köyünde oturan Fi 15 Teşrîn-i sâni sene 334 tarihinde vefât eden Kara Mehmed'in mallarının, boşandığı zevcesi Zeliha ile kendisinden olma oğulları Halil ve Mustafa'ya intikâlini gösteren ve mahkemece annelerinin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 12-13-14-15**Hüküm 6**

Hamidiye köyünde oturan Fi 23 Teşrîn-i evvel sene 334 tarihinde vefât eden Ali oğlu Hüseyin'in boşanmış zevcesi Asiye, Safiye ve Azize'den doğan küçük kızları ve Fatma'nın tahminen 8 aylık olan doğmamış bebeği ve kendisinden önce vefât eden diğer zevcesi Zehra'nın kendisinden olma kızları Hayriye'ye intikâl eden tereke hükmüdür.

Sayfa: 16-17**Hüküm 7**

Sivrihisar'ın Sazılar köyünde Fi 23 Kanû-ı evvel sene 334 tarihinde vefat eden Gül Hanım'ın terekesi olup, mal ve eşyalarının diğer varisleri ile müşeterek olduğu ve mallarının paylaşılana kadar bilirkişinin tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 18

Hüküm 8

Müteveffa Gül Hanım'ın kendisinden önce vefât eden oğlu Hamid'in mallarının olduğunu ve oğlunun bu malları kendisine vasiyet olarak bıraktığını iddia ettiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 19

Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır

Sayfa: 20-21-22-23-24-25

Hüküm 9

Sazılar köyünde oturan 5 Kanûn-ı evvel sene 334 tarihinde vefât eden Hacı Süleyman'ın boşanmış eşi Kâmile ile küçük oğlu Hüseyin ve büyük kızları Zeliha ve Kâmile'ye daha sonra Kâmile'nin vefatı ile mallarının eşi İbrahim ve küçük oğlu Halim'e intikâlini gösteren, adı geçen küçük çocuğa kız kardeşi Zeliha'nın vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 26-27

Hüküm 10

Ömerler köyünde oturan Fi 5 Ağustos sene 334 tarihinde vefât eden Abdullah'ın boşanmış eşi Ayşe, Büyük oğlu Halil ile büyük kızları Emine, Asya, Fatma ve Ayşe'ye intikâlini gösteren tereke hükmüdür.

Sayfa: 28-29

Hüküm 11

Şeyh Mahallesi'nden olup Koltan köyünde vefat eden imam oğlu Ali Efendi'nin terekesi hükmüdür.

Sayfa: 30-31-32-33

Hüküm 12

Sivrihisar'ın Sazılar köyünde oturan Fi Kanûn-ı evvel sene 334 tarihinde vefât eden Gül Hanım'ın boşanmış eşi Bayram Efendi Hoca ile öz erkek kardeşi Ömer ve öz kız kardeşleri Huy ve Emine ve Kamile ve Akile'ye intikâlini gösteren, Sefer oğlu Hacı Mustafa'nın vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 34-35-36-37

Hüküm 13

Sivrihisar'ın Hortu köyünde oturan Fi 30 Kânûn-ı sâni sene 335 tarihinde vefat eden Hacı Ömer'in boşanmış eşi ile büyük kızları Kezban ve küçük kızları Raziye ve Asya'ya intikâlini gösteren, Anneleri Ayşe Hatun'un vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 38-39-40-41-42-43-44-45

Hüküm 14

Sivrihisar'ın Bağcecik köyünde oturan Fi 10 Mart sene 335 tarihinde vefât eden Hacı İbrahim'in mallarının boşanmış zevcesi Hafıza ile Hüseyin, Osman, Ömer, Halil ve kızları Nafize, Nefise'ye diğer zevcesi Seyyide'den olan büyük oğluna, Karâni'ye ve büyük kızları Fatma'ya intikâlini gösteren tereke hükmüdür.

Sayfa: 46-47-48-49

Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Sayfa: 50-51-52

Hüküm 15

Sivrihisar'ın Timurcu mahallesinden Aktaş köyü sakinlerinden olup askeri görevini yapmakta iken 22 Kanûn-ı sâni sene 334 tarihinde vefat eden İbrahim'in mallarının boşanmış eşinden olan Kezban ile küçük kızları Ayşe, Zehra, Halise ve

diğer zevcesi Fatma'dan olan büyük oğlu Mehmed ve büyük kızları Fatma'ya intikâlini gösteren ve adı geçen ufak çocuklara anneleri Kezban Hatun'un vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 53-54

Hüküm 16

Sivrihisar ilçesinin Yaverviran köyünden olan daha evvel vefât eden Abdullah oğlu Keşfeddin'in mallarının zevcesi Zöhre ile büyük oğlu Ahmed, Hüseyin, İsmail, Aydın ve küçük kızları Zahide'ye intikalini gösteren ve öz hamîleri Karun Hacı Niyazi'nin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 55

Hüküm 17

Aziziye köyünden vefât eden Murteza oğlu Cebel'in mallarının eşi Nazire ile küçük oğlu Nureddin ve küçük kızı Hayriye'ye intikâlini gösteren, anneleri Nazire'nin vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 56-57-58

Hüküm 18

İlkviran köyünden, vefât eden İbrahim oğlu Mehmed'in mallarının oğlu Mustafa ve kızları Nazmiye'ye intikâlini gösteren ve oğlu Mustafa'ya Edhem oğlu Halil'in, kızı Kâzımiye'ye de İsa Mehmed'in vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

Sayfa: 59-60

Hüküm 19

Zaferhamidiye köyünden, vefat eden Yahya oğlu Mehmed'in mallarının eşi Azize ile büyük oğlu Mehmed, küçük oğlu Kazım ve küçük kızı Cevher'e intikalini gösteren, öz hamîleri olan Aslan oğlu Necmeddin'in vasî tayin edildiği tereke hükmüdür.

3. BÖLÜM

TRANSKRİPSİYON

Sayfa: 2

Karakaya karyesinde sâkin iken Fî 15 Nisan sene 334 târîhi ile karyesinde vefât eden ikiyüz seksen beş tevellüdlü Hacı Mehmed Oğlu İsmâîl Bin Mehmed bin Seyyid'in verâsetini (1300) tevellüdlü zevce-i menkûha-yi metrûkesi Benli Sülü bint-i İlyâs ile 328 tevellüdlü sulb-î saġîr oġlu Abdullâh ve 334 tevellüdlü sulbîye-i saġîre kızı Mes'ûde'ye münhasıra olduġu zîrde isimleri muharrer kimesneler ihbârlarıyla muhakkak olan ve saġîrân-ı mezbûrânın tesviye-i umûrlarına vasî nasb ve ta'yîn vâlideleri ve müteveffânın zevcesi mezbûre Benli Sülüġun bi'l-verâse ve bi'l-vesâye taleb ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ile karye-i mezkûrede bi'l-müzâyede bey' olunan müteveffâ-yı mezbûr oġulun terekesi defteridir ki ber vech-i zîr beyân olunur:

Diġer verese muhbiri karyeden Topal Hasan Efendi ibn-i Abdullah

Verese muhbîr Müteveffânın kainbiraderi oġlu Fethi İslâm Aġa

Fi 17 Receb sene 336 ve Fi 29 Nisan sene 334

Guruş			
330	Yasdık 2 Minder 1	Zevcesi Benli	Teslim
468	Köhne yorganı 3 Yasdık 3	Zevcesi Benli	Teslim
10400	Üç temürlü sabân 1	İslâm Aġa	Teslim
00610	Tek sabân 1	Yaverviranlı Keşfeddîn	Teslim

05000	Araba 3	Kaymaslı Abdi Efendi	Teslim
14300	bargîr hayvanı 2 - yalnız yüz lirası Edhem Ağa'dan gelecek Teslîm	Keşfeddîn	Teslim
10300	Râfi' zevcesi Hanife ile müşterek nısf orak makinesi	Karakayalı Emrullâh	Teslim

7292	Oğlaklı keçi 13 72	Yaverviranlı Azîz Efendi	Teslim
12100	Keçi 11 1100	Karakayalı Osman gelecek	
13600	Çebiş 5 72	Yaverviranlı Ömer Efendi	Teslim
11720	Kuzulu koyun 8 1465	Yaverviranlı Ömer Efendi	Teslim
12000	Kuzulu koyun 8 1500	Karakayalı Hasan Efendi gelecek	
9078	Kuzulu koyun 6 1513	İslâm Ağa	Teslim-gelecek
3200	Koç 3 1600	Ömer Efendi	Teslim- gelecek Teslim
2910	Kısır koyun 3 920	İslâm Ağa	Teslim

7020	Toklu 10 702	Yaverviranlı Azîz Efendi	Teslim
------	-----------------	-----------------------------	--------

111318 Yekûn

Sayfa: 3

Guruş			
111328	Nakl-i Yekûn		
008500	Sivrihisâr caddesinde bakırlıkdaki bir kıt'a tarladaki mezrû' hınta	Karakayalı Seyyid Halîl	
5050	Çatal üzerinde iki parça tarlada mezrû' hınta	Fethi İslâm oğlu Şeyh İslâm	
1500	Ortaöz başında mezrû' tarladaki hınta	Nu'mân	
1500	Ağıl civârında mezrû' dörd dönüm tarlada hınta	Yaverviranlı Abdulazim Ağa	Edhem Ağa'dan gelecek teslim
17600	Orta öz üstünde iki kıt'adaki tarlada mezrû' hınta	Abdullatif	
6000	Mermerlikde mezrû' bir kıt'a tarlada hınta	Abdulazîm Ağa	Edhem Ağadan gelecek teslîm

+ 151478 Yekûn

Karakaya karyesinden müteeffâ-yı mezbûr İsmâîl'in ber -vech-i bâlâ karyede icrâ kılınan müzâyede'de satılan emvâl-i menkûlesi ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile bey' edilmiş olub ber- vech-i bâlâ yüzellibir bin dört yüz yetmiş sekiz guruşa bâliğ olduğu ve bundan başka müteeffâ-yı mezbûrun terekesine dest-res olunamadığı tahkîk kılındı.

Fi 18 Receb sene 336 ve Fi 30 Nisan sene 334

Zafer Hamid karyeli Edhem Ağa

Müteveffânın kızı zevce Benli Sülü

İlyâs oğlu feth-i İslâm Ağa

Muhtâr-ı evvel Abdullatîf

Karye-i mezkûre imâmı Hüseyin Efendi

Şer'iyeye kâtibi

Yekûn-ı tereke

151478

Yekûn-ı tereke

Guruş zevce hissesi

35

17296

00798 Terekeden aldığı emvâl

16498 Bâki alacak

3029 Dellâliye

0088 Hicaz varakası valisi ve mazuz? Yolu bâ şehâdet-i şâhidan tahakkuk eden techîz ve tekfîn vesâir vesâyâsı olub vasîyy-i muhtâr İlyâs oğlu Fethi islâm Ağa

Guruş

6000

0?

35

3559 Resm-i kısmet 30

427 Kaydiye 15

Kassas

17296 Zevce hissesi

80718 İbn-i sağır Abdullah hissesi

40359 Bint-i sağıre Mes'ude dir.

13103 13103

138375 Sulb-î Na'îm

Sayfa: 4

Doğaray karyesinde sâkin iken karyesinde Fi 29 Kânûn-ı evvel sene 334 târihi ile vefât eden 286 tevellüdlü İbiş oğlu İbrâhim bin müteveffâ İsmâ'îl bin Abdullâh'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi 1290 tevellüdlü Aişe bint-i Hasan ile sulbîye-i kebîre kızı 1316 tevellüdlü Cennet ve 1320 tevellüdlü sulbîye-i kebîre kızı Fâtıma'ya ve 1329 tevellüdlü sulb-î sağır oğlu Mehmed Ali ve 331 tevellüdlü sağır oğlu Şemseddîn ve 333 tevellüdlü sağır oğlu İsmâil'e münhasıra ve ba'dehû sağır-i mezbûr İsmâ'îl dahi fi 2 Nisan sene 334 târihlu vefât ile verâseti vâlidesi mezbûre Aişe ile li-ebeveyn er karındaşları mezbûrân Mehmed Ali ve Şemseddin ve li-ebeveyn kız karındaşları Cennet ve Fâtıma'ya münhasıra olduğu zîrde isimleri muharrer kimseler ihbârlarıyla mütehakkık olan müteveffâ-yı mezbûrun suğar evladıyla kıbel-i şer'den vasî ta'yîn olunan vâlideleri mezbûre Ayşe ile mezbûre Cennet'in taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le bey' ve tahrîr olunan müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber-vech-i zîr beyân olunur.

Fî 20 Receb sene 336 ve Fi 2 Mayıs sene 334

Guruş			
3960	Toklu 6 ve 660	Karakayalı İslâm Ağa	
14000	Kuzulu koyun 10 1400	Seyyid Ali Ağa	
23360	Kuzulu koyun 14 Keçi 2 Kıymet 1460	Seyyid Ali Ağa	
4460	Kısır koyun 3 Koç 1 1115	Muhâcir Osman	Teslim

8450	Keçi 13 650 Hacı Ahmed sülüsânı 3910 Mütebâkî 4640	Edhem Ağadan gelecek	
5456	Toklu 8 682	Karye imâmı İlyas Efendi	Teslim
12300	Keçi 16 Kuzulu koyun 4 615	Edhem Ağa	

2600	Kısır inek 1	Bint-i Fâtıma	
805	Ala dana 1	Bint-i Cennet	
3200	Manda düğesi 1	Edhem Ağa	
8000	Bir yaşlı iki yaşlı tay 2 Bektaş yedi bin guruş		Teslim Fî 13 Mayıs sene 334
8000	Buğday kile 16 kıymet 500	Zevce	
600	Çavdar 4 Torba 1	Zevce	
150	Ufak yumak ip	Zevce	

+ 95341 Yekûn

Sayfa: 5

Guruş	Nakl-i Yekûn	
95341	Buğday kile 22	Zevce

12210	Kıymet 555	
6400	Tuz kıyye 177 8	Zevce
0620	Sığır derisi parça 2	Zevce
300	Cedîd çavdar 1	Zevce
700	Kürü paltası	Zevce
270	Çuval 2	Zevce
100	Tiftik deri 1	Zevce

1687 20	Tiftik 5 Kıymet 22 Kıymet 75	Edhem Ağa
750	Ağaç aded 25 20	İslam Ağa
500	Palto 1	
900	Sandık da zuhûr eden altun para yüz guruşluk aded 8	
95	Sandıkda zuhûr eden sim mecîdiye çarığı 19	

280	Resm-i mecîdiye 13	
15100	Müteveffânın vefâtından sonra zırâ‘ olunan tohum-ı buğday kile 30	
200	Müteveffânın vefâtından sonra zırâ‘ olunan tohum-ı arpa	

12853 20

Ma‘rifetimiz ve ma‘rifet-i şer‘ ile bey‘ ve tahrîr olunan müteveffâ-yı mezbûr İbrahim’in emvâl-i menkûle terekesi yüz yirmi iki kıymet iki yüz elli üç buçuk guruşa bâliğ olduğu ve bundan başka zâhirde terekesine dest-res olunamadığı tasdik kılındı.

Fi 20 Receb sene 336 ve Fi 2 Mayıs sene 334

Zevce Cennet Zevce Ayşe Muhtâr-ı sâni Hacı İsâ Efendi

Karye-i muhtâr-ı evvel Kerim Oğlu Ali Ağa Karye imâmı Laz İlyas Efendi

Başkâtib

Yekûn

122253 20

Guruş Dellâliye

2442 20

0075 Sahan ve rakabesi Ham? ve yol ağası

700 Masârîf-i rükûbe ve sarûriye

2976 Resm-i kısmet

6550-0357 Kaydiye

20 6550

10	18681	Zevce Aişe hissesi
11	16170	Hasene Cennet hissesi
11	16170	Bint-i Fâtıma hissesi
22	32340	İbn-i sağır Mehmed Ali hissesi
22	32340	İbn-i sağır Şemseddin hissesi
04	000000	
	115703	

Sayfa: 6

Sivrihisâr kazâsının Kethüdâ mahallesinden olup Kaymas karyesinde sâkin iken Fî 5 Şubat sene 334 karyesinde vefât eden Çil Eyüb oğlu 1290 tevellüdü Hacı Ahmed Efendi ibn-i Hacı Ali Efendi ibn-i Mehmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi 1292 tevellüdü Ayşe bint-i Hasan ile 1310 tevellüdü sulb-î kebîr oğlu Mahmud ve 1314 tevellüdü sulbîye-i kebîre kızı Fâtıma 322 tevellüdü sulbîye-i sağîre kızı Hadice ve 328 tevellüdü sulbîye-i sağîre kızı Emine ve 326 tevellüdü sulb-î sağır oğlu Ali Osmân ve 333 tevellüdü diğere sağır oğlu Mehmed de muhziira olduğu zîrde isimleri muharrer kimesneler ihbârıyla muhakkak olup sığâr-ı mezbûrun tesviye-i umûrlarına vasî nasb ve ta'yîn olunan zevce-i mezbûre Aişe'nin ve verese-i sâirenin taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' ile bey' ve tahrîr olunân müteveffâ-yı mezbûrun emvâl-i müteferrika terekesidir ber- vech-i zîr beyân olunur

Fi 22 Receb sene 336 ve Fi 4 Mayıs sene 334

Muhbir Hacı Halil bin Ahmed

Kaymas karyesinden Hafidi oğlu Ali Efendi ibn-i Hasan Hüseyin

Guruş		Kıymet	
250	Zevce	Varil 1	
450	Zevce	Darı kile 3	150
1950	Zevce	Dakîk kıyye	150 Ve 15
150	Zevce	Tiftik kıymet 2	75
160	Zevce	Yayak? Kıymet 4	Ve 40
45		Kil Kıymet 15	3
160		Fasulye kıyye 4	40
100		Bulgur kıyye 4	25
50		Bakır tas 1	
450		Vezne terâzu 1	
100		Arpa şinik 2	

65		Zeytun kıyye 1	
100		Zerdâli kuru su kıyye 2	
300		Ceviz kıyye 2	

+4325

Sayfa: 7

	4325	Nakl-i Yekûn	
-	125	Zevce	Üzüm kıyye 2
-	60	Zevce	İğde kıyye 1
-	50	Zevce	Sarmısak dirhem 200
-	62	Zevce	Nohud kıyye 1
-	50	Zevce	Çörek otu kıyye 1
-	75	Zevce	Yemiş kıyye 17
-	90	Zevce	Ağza kıyye 1
-	95	Zevce	Bestil kıyye 1
-	125	Zevce	Sabun kireçli dirhem 500

-	135	Zevce	Yumurta aded 90
-	120	Zevce	Harnub kıyye 17
	100	Zevce	Yün ipeği iplik dirhem 50
-	500	Zevce	İplik yumak 20 ve 25
-	135	Zevce	Sigara kağıdı kavası 1
-	49	Zevce	Kibrit kutusu 2
-	10	Zevce	Uçkur 1
-	80	Zevce	Sirce 4
-	60	Zevce	Kama arşun 6
-	600	Zevce	Şa'ır dükkân hırdavâtı
-	250	Zevce	Pala mağmalı
-	150	Zevce kimesne	Mendil 2
-	255	Zevce	Yarma unluk kıyye 17 15
-	115	Zevce	Bakır helke 1

-	22	Zevce	Çinko sağır sahan 3
---	----	-------	------------------------

Sayfa: 8

57638		Nakl-i Yekûn	
200	Zevce	Bakır sini 1	
24	Zevce	Çinko tabak 2	
400	Zevce	Bakır tencere 2 Güğüm1 Çinko tabak 10 Tava1	
200	Zevce	Davar derisi 20	
409	Zevce	Buğday kile 10 ve 400	
615	Zevce	Arpa kile 3	205
200	Zevce	Hırdavât	
9900	İbn-i Mahmûd	Kuzulu koyun 9 ve 1100	
8800	Bint-i Fâtıma	Kuzulu koyun 6	1100
2100	Mahmûd	Kısır koyun 3	700

3600	Fâtıma	Keçi 6	600
------	--------	--------	-----

+37677

Yekûn

Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Ahmed'in emvâl-i menkûle terekesi ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile bey' ve tahrîr olunân Müteveffâ-yı mezbûrun terekesi esmânî ber-vech-i bâlâ otuz yedi bin altı yüz yetmiş yedi guruşa bâliğ olub bundan başkaca Müteveffâ-yı mezbûrun terekesine dest-res olunamadığı şerh ve tasdîk kılındı.

Fi Receb sene 336 ve Fi 4 Mayıs sene 334

Başkâtib¹²⁷

Muhtâr-ı sâni Ayvaz oğlu Osman Çavuş

Karye muhtâr-ı evvel

Ca'fer oğlu Mustafa onbaşı

Karye imâmı Trabzonlu Mustafa Efendi

Sayfa: 9

Sülûkzâde Hakkı Efendi'ye yüz lira vermişdir.

3340 11 25

Sivrihisar kazâsının Göktepe karyesinden olub Fi 9 Kanûn-ı sâni sene 334 târihli (hidmet-i askeriyesini ifâ etmeleriyle) Dersadadet'de Kandilli'de hastahanedede vefât eden 292 tevellüdü Deli Abdullah oğlu İbiş bin Râşid'den Abdullah'ın verâsetini zevcesi 301 tevellüdü Havsa bint-i Seydi ile vâlidesi 272 tevellüdü Zarife bint-i Ali kendüsünden mukaddem vefât eden zevcesi Hanım bint-i Abdullah'dan mütevellid 319 tevellüdü sulb-î kebîr oğlu Osmân ve 318 tevellüdü sulbîye-i sağîre kızı Fâtıma ve 322 tevellüdü sağîre kızı Telli ve diğere zevcesi mezbûre Tutu'dan mütevellide sulb-î sağîr oğlu 330 tevellüdü Ahmed ve 327 tevellüdü sulbîye-i sağîre kızı Havva'ya münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'-il-enver nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun sağîr evlâdları mezbûrûn Telli ve Ahmed ve

¹²⁷ Kadı veya naiplerinin görev sürelerinin dolması, istifa etmeleri veya vefatları sonucu gibi meydana gelen çeşitli sebeplerden dolayı kadılık makamının boş kalması sonucu, mahkeme başkâtibi geçici süreliğine mahkemeye vekâlet etmekte ve kadının bütün yetkilerini kullanmaktaydı." Bozatay-Demir, s. 85.

diğeri Havvâ'nın kibel-i Şer'den vasî ta'yîn olunan ve biraderleri ibn-i mezbûr Osman'ın bi'l-vesâye ve diğer Ümmi mezbûre Zarîfe'nin dahi bi'l-verese taleb ve ma'rifetimiz ve ma'rifet-i Şer' ile tarafımıza mezkûreden bi'l-müzâyede bey' ve tahrîr olunan Müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber -vech-i âtî beyân olunur.

Guruş		Aded	Kıymet
8960	Kuzu	32	280
11340	Keçi	18	630
22140	Koyun	36	615
350	Müsta'mel Basma yorgan1 Minder1 Yasdık 1		
360	Müsta'mel Basma yorgan1 Minder1 Yasdık1		
80	Yapak 2		
1260	Kel peynir kıyye 60 ve 21	Yasdık 1	
1325	Evâni-i nühâsiye	Yasdık 200	Kıyye 12 ve 111
100	Tahta sandık 1		
200	Tuz kıyye 20		

140	Müsta'mel teneke su düğer kabı 7 ve 10		100
100	Urgan müsta'mel 10		
100	Çınko helke 1	102	
102	Kavsarra1 Teneke 1		
251	Hırdavât-ı menzîl		
6000	Kara sığır öküzü 1		
60	Kete 9		
200	Südlük		
450	Sade bağ kıyye 3	Elli üç bin dörtyüz altmış yedi guruşdur.	

Askerde târih-i mezkûrede vefât eden müteveffâ İbiş'in bâlâdaki meşrûhât-ı vech ile vâridâtlarını anlardan ibâret bulunduğunu ihbâr ile beraber Müteveffâ-yı mezbûr İbiş'in ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile karyemizde müzâyede ve bâlâda müfredâtı muharreren ve bey' olunan terekesi esmânı elli üç bin yedi yüz altmış yedi guraşa bâliğ olub bunlardan mâ'adâ Müteveffâ-yı mezbûr İbiş'in terekesi olmadığını takdîmen iş bu vasîyi şerh ile nasb ve bi'l-kırâe tasdik eyledik.

23 Temmuz sene 334

Hafîd oğlu Ahmed Ağa

Müteveffânın oğlu Osman

Müteveffânın karındaşı Hamid

Muhtâr-ı sâni

Ali oğlu Osman Ağa

Muhtâr-ı evvel

Hüseyin oğlu Mehmed

Kara Hacı

Alaşehir Mustafa Ağa

Sayfa: 10

Sivrihisar kazâsının Benlikuyu karyesinde sâkin iken Fi 15 Teşrîn-i sâni sene 334 târihlu karyesinde vefât eden ve Fi 284 tevellüdlü Halil oğlu Kara Mehmed bin Abdullah'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi "290" tevellüdlü Zeliha bint-i Mustafa ile sulb-î sağır oğulları 332 tevellüdlü Halil 329 tevellüdlü Mustafa Şükrü'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'-il- Enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra sağırân-ı mezbûrânın vâlideleri olub tesviye-i umûrlarına kibel-i şer' den vasî nasb ta'yîn olunan vâlideleri Zeliha Hatun'un bi'l-verâse ve bi'l-vesâye taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr olunân müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber -vech-i âtî zıkr ve beyân olunur.

Fi 7 Rebiu'l-evvel sene 337 ve Fî 11 Kanûn-ı evvel sene 334

Guruş			
8100	Kara sığır öküzü çift 1	Mehmed oğlu Azîz	Teslim
3100	Gök kara sığır ineği 1	Yaverviranlı Osman Ağa	Teslim
2000	Danalı sarı inek 1	Hacı Kuddüs Ağa	Teslim
1100	Def'a sarı inek 1 ma'a buzağı	Karye imâmı Lutfî Efendi	Teslim

2100	Ala inek 1	Hatib Mustafa Efendi	Teslim
1600	Üç yaşlı kara sığır hayvanı 1	Hacı Kadir Ağa	Teslim
+18000			
8100	Kısrak çift1	Yaverviranlı Osman Ağa	Teslim
7500	Def'a al kısrak çift 1 üç yaşlı	Hacı Kadir Ağa	Teslim
3500	Hamud çift 1 ma'a dizgin	Sâbit Efendi	
5300	Bargir arabası 1	Sâbit Efendi	
+41400			
350	Dırmık 1	Azîz oğlu Sâlih	Teslim
3900	Temür pulluk 1 iki Temürlü	Azîz oğlu Sâlih	Teslim
20400	Koyun 30 Keçi 4 Cem'an 60034	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
2496	Toklu 16 156	Hacı Yahya Ağa	Teslim
9000	Bahçe makinası 1	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
0500	Kiyah	Zevce	

+718047

Nakl-i Şüd

Sayfa: 11

Guruş	Nakl-i Yekûn	
87046		
11475	Hınta kile 51 225	Zevce
04920	Şa'ır kile 60 82	Zevce
00300	Hırdavât-ı menzîl	Zevce
00400	Saman arabası 5	Zevce
104141		
009000	Tasmîm olunmağla	
95141		

Guruş	Nakl-i Yekûn	
78046		
11475	Hınta Kile 51 225	Zevce
04920	Şa'ır kile 60 82	Zevce
00300	Hırdavât-ı menzîl	Zevce
00400	Saman arabası 5	Zevce

+95141 Yekûn

Müteveffâ-yı mezbûr Kara Mehmed'in ma'rifetimiz ve mahkeme-i şer'iyye ma'rifetiyle müzâyede sûretiyle tahrîr olunan eşyâ-yı menkûlesi ber- vech-i bâlâ doksan beş bin yüz kırk guruşa bâliğ ve reside olub başkaca emvâl-i menkûle-i terekesine dest-res olunamadığı tarafımızdan tasdik kılındı.

Fi 7 Rebiü'l-evvel sene 337 ve Fi 11 Kanûn-ı evvel sene 334

Zevce Zeliha

Muhtâr-ı sâni

İsmail oğlu Akif

Muhtâr-ı evvel Şa'ban oğlu Osman

İkinci Kâtib

Yekûn 95141

Bâki

1903		Dellâliye	
0010		Kassâm hicaz varakası esmânı	
005020		Nis ma'a... pul esmânı	
0750		Terekesi me'mûrînin araba kirası olub Hacı Mehmed oğlu Mehmed'e	
2713	20	27130	
92427	20	2310 30 Kismet	
002310	30	0285 30 Kaydiye	
98711	30	5310 00	

00285	30		
89831	00		
		Hıssasât	
35		11105	Zevce Zeliha hissesi
22		39362	Sağır Halil hissesi
22		39362	Sağır Mustafa Şükrü hissesi
01			
00		89831	

Sayfa: 12

Hamidiye karyesinde sâkin iken fi 23 Teşrîn-i evvel sene 334 târihiyle karyesinde vefât eden "280" tevellüdlü Ali oğlu Hüseyin bin Ata bin Abdullah'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi "297" Azize bint-i Mustafa 312 tevellüdlü ve Safiye bint-i Hasan ile mezbûre Azize'den mütevellide sulbîye-i sağîre kızları 331 tevellüdlü Fâtıma batnında mütebeyinü'l- halaka tahmînen sekiz ayluk haml-i mevkûf ve kendüsünden mukaddem vefât eden diğêr zevcesi Zehra bint-i Hacı Mustafa'dan mütevellide sulbîye-i sağîre kızları 326 tevellüdlü Hayriye'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer'il-enver zâhire nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun tahrîr olunân müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber- vech-i âtî beyân olunur.

Fi 8 Rebû'l-evvel sene 337 ve Fî 13 Kanûn-ı evvel sene 334

Guruş			
23750	Koyun 35 Keçi 13 cem'an 62538	Hacı Yahya Ağa	Teslim

2170	Toklu 12 Oğlak 155 cem'an 14	Ömer oğlu Mahmud	Teslim
2900	Bargir arabası 1	Ömer oğlu Mahmud	Teslim
1050	Hamud çift 1	Hacı Yahya Ağa	Teslim
4700	Malak manda ineği 1	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
2100	Üç yaşı manda düğesi 1	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
3200	Siyah kara sığır ineği 1	Berber Muharrem	Teslim
+39870			
3350	Yüz inek 1	Zevce Azize	
2650	Def'a siyah inek 1	Davud oğlu Hasan 2600	Teslim
2200	Kuyruğu beyaz inek 1	Hacı Yahya Ağa	Teslim
480	Bir buçuk yaşı düğe 1	Karye imâmı Ahmed Efendi	Tesim
700	Söğüd ağacı	Bursalı Hacı Mehmed	Teslim
200	Döğen 1	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
080	Hırdavât	Hacı Seyyid Ağa	Teslim

150	Ağaç 3	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
-----	--------	-----------------	--------

+49630

Sayfa: 13

49630	Nakl-i Yekûn		
40	Diha ağacı 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
5400	Kısrak re's 2	Mestan oğlu Ferhad Benli Yaverviranlı	Teslim
1100	Bir yaşlı tay 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
350	Kiyah	Karye imâmı Ahmed Efendi	Teslim
714	Tiftik kıymet 14 51	Karye imâmı Ahmed Efendi	Teslim
+57234			
224	Yıkanmış yapağı kıymet 4	Karye imâmı Ahmed Efendi	Teslim
110	Dokuma minder 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
245	Basma yorgan 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
65	Yazma yüzlü yorgan 1	Korucu Abdi Çavuş	Teslim
200	Müstakil basma yorgan 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim

20	Basma yasdık 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
150	Peleden ma'mûl minder 1	Hacı Tâhir	
+58248			
20	Sağır köşe minder	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
35	Basma yasdık 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
135	Köhne yorgan 1	Hacı Tâhir	Teslim
345	Basma minder 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
60	Def'a Moskof deri minder 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
160	Köhne pele parçası 2	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
+59003			
10	Yasdık 1	Korucu Abdi Çavuş	Teslim
20	Sağır tencere 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
21	Def'a tencere 1	Ali oğlu Mü'mi	Teslim
26	Bakır tava 1	Hacı Yahyâ Ağa	Tesli

10	Sağır tabak 1	Hacı Tâhir	Teslim
5	Çaydan 2	Ali oğlu Mü'min	Teslim
265	Bakır helke 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
+59360			

Sayfa: 14

59360	Nakl-i Yekûn		
75	Sağır helke	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
125	Kapaklı hoşab tası 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
255	Bakır parça 4	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
240	Bakır helke 1	Küçük Ahmed oğlu	Teslim
55	Bıçkı 1	Hacı Yahyâ Ağa	
+60110			
50	Keser 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
20	Temür hırdavâtı	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
25	Tabanca 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim

365	Kurur 1	Davud oğlu Hasan	Teslim
120	Tekne 1	Hacı Yahyâ Ağa	Teslim
10	Def'a köhne teneke	Hacı Seyyid Ağa	Teslim
+60700			
187	Bulgur kıymet 17 11	Karye İmâmı Ahmed Efendi	Teslim
60	Sağır koçu 1	Ali oğlu M'mîn	Teslim
42	Def'a köhne koçu 1	Hacı Tâhir	Teslim
10	Köhne Şinik 1	Hacı Tâhir	Teslim
5	Dolab 1	Hacı Tâhir	Teslim
24	Kimyon kıyye 8 3	Bursalı Hacı Mehmed	Teslim
+61028			
45	Sağır kantar 1	Hacı Seyyid Ağa	
50	Oturak terâzu 1	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
8	Tahta sandık 3 Gaz sandığı	Hacı Seyyid Ağa	Teslim

30	Tahta kapu1	Hacı Yahya Ağa	
10	Yaba 1	Zevce Azîze	
+61171			
03800	Cedîd hamud çift 1	Sâbit Efendi	Teslim

01890	Hınta kile 5 Şinik 1 360	Hasan oğlu Şâkir	Teslim
+66860			

Müteveffa-yı merkûm Hüseyin'in ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile müzâyede sûretü tahrîr ve bey' olunan emvâl-i menkûle terekesi ber vech-i bâlâ altmış altı bin sekiz yüz altmış beş guruş bâliğ veresiye olub başkaca emvâl-i menkûle terekesine dest-res olunamadığı tasdik kılındı.

13 Cemâziyel evvel sene 334

Muhtâr-ı sâni

Muhtâr-ı evvel Hacı Halid

İmâm

İkinci kâtib

Sayfa: 15

Guruş Yekûn-ı tereke

66861

Minhâ'l-i ihrâcât

Guruş

1337 Dellâliye
10 Kassâm varakı bahası
35 20 Kassâma hasebi ma'a makbuz yol esmânı
750 Tereke me'mûrunun araba kirası olub Hacı Muhsin oğlu Muhammed'e
2132 20
647228 20
01618 10 Resm-i kısmet minha
63110 10
00189 10 Kaydiye
62921 0 Sahhu'l- bâki li't- taksîm beyne'l-verese bi'l farîza
Hissasât
Pâre gurus
22 3932 Zevce Azize hissesi
22 3932 Zevce Vasfiye hissesi
36 13763 Bint-i sağire mezbûre Fâtıma hissesi
39 13763 Bint-i sağire Hayriye hissesi
38 27527 Hamal-ı mevkûf hissesi
.....
629210

Sayfa: 16

Sivrihisâr'ın Sazılı karyesinde iken Fi 23 Kanûn-ı evvel sene 334 târihlu karyede vefât eden müteveffâ oğlu Hacı Mustafa zevcesi Gül Hanım'ın terekesi olub vârisleri tarafından zırde müfredâtı muharrer emvâl ve eşyâları mezbûrenin olmayub diğer vârislerinin müşterek emvâlleri olmak üzere yekdiğerinin aleyhinde mahkeme-i şer'iyeye'ye ikâme-i da'va etmiş oldukları cihetle mahkemenin hitâmına kadar yed-i emin olmak üzere mahkeme-i şer'iyeye ma'rifetiyle yedime teslim olunân eşyâ ve emvâl ve ağnâm ve hayvânât ve nukûd poliçesidir.

2 Kanûn-i sâni sene 335

Aded	
11	Mütenevvi' büyük minder
7	Mütenevvi' yorgan
9	Mütenevvi' yasdık
43	Muhtelif bakır kâb
1	Tunç Havan
1	Sade bağ karan
2	Çuka sulta
1	Kolan
1	Hana? Kıyye 1
1	Sarık
1	Trapis kuşağı
1	Sim cebe çift

1	Sim bilezik
1	Sim köstek
1	Sim kahna kayı
2	Mütenevvi' bağ şişesi
3	Mütenevvi' Serâvil yekûn 92 68 --160-
4	Mütenevvi' İçlik
1	Safâ'i gazı
+92	

Aded	
1	Köhne futa
1	Bez don
1	Bez parçası
3	Yazma milli çura

1	Yelek
8	Çorab çift
1	Eldiven
1	Pele yasdık
3	Halı seccade
2	Cedîd sarılı pele
2	Mendil
2	Beyaz pele
2	Beyaz heğbe
3	Çatal
1	Kitab sandık
2	Kahve değirmeni
29	Çini parça

1	Bakır tepsi
4	Cedid pele yasdık

+68

Sayfa: 17

Aded	
3	Namazlağı seccâde
1	Minder 1
3	Basma yasdık
1	Ayna
3	Sandık
1	Hanuya ?
2	Altun tepelik
1	Sim cebe çift
1	Sim burma

1	Sim el iğnesi
1	İnculu küpe
1	Altun nesha?
2	Sim yüzük
2	Sim madalya
2	Altun dur? ayna ve sim
59	On guruşluk
1	Kehribâr besc
1	Tasma
20	İrili altun
42	Mahmûdiye altun
1	İncu gösteri kantar 17
2	Altun yüzük

3	Here
4	Tencere
2	Bakır helke
1	Düĝen
+161	

Aded	
1	Pulluk
3	Tava
2	Güĝüm
1	Saplı
2	Karavan
3	Beyaz pele
4	Çuval

1	Heğbe
1	Torba
1	Ekmek mendili
3	Tekne
1	Temür ibrik
1	Kağlı kayış
1	Kağlı ma'a takım
1	Kara sığır öküzü
2	Kara sığır düğesi
1	Kara sığır ineği
1	Kara sığır dana
2	Manda danası
1	Manda düğesi

2	Merkeb
2	Keçe
1 38	Bekarın yatdığı yatak kat
161 Öbir yekûn 199	

Cem'an yekûn

160

199

359

Nakd-i mevcûd

2

168 20

Ağnâm

Aded

146 keçi ve erkek

080

..... koyun

226

İş bu tahrîr olunân eşya ve emvâl ve hayvânât ve nukûdun tafsîlâtını edip sahireye derc itmiş bulunduğumuz cihetle o bir sahire tarafımızdan tasdik kılındığı iş bu cihete şerh verildi.

Fi 2 Kanûn-ı sâni sene 334

Sefer oğlu Mehmed

Sayfa: 18

Müteveffiyeye-i mezbûre Gül Hanım'ın kendüsünden mukaddem vefât eden oğlu Hamid'in emvâlinden olduğunu iddi'a ve müteveffâ-yı mezbûrun dahî vasîyyeti olub kendüsünün dahi vasî-i muhtârı olduğunu iddi'a eden Sazılar Karyesi'nden sağîr oğlu Hacı Mehmed'in iddi'a edub ayruca bedâ'yine teslim olunan eşyâ ve emvâl pusulasıdır.

Fi 2 Kanûn-ı evvel sene 334

Aded	
2	Tablus kuşağı
2	Sermeli halat
1	Pedalli takım
1	Hırka
4	İpekli puşu
13	Kehribâr
3	Sarık
10	Yağlık
3	Para kesesi

6	Bursa gömleği
2	Sarık

Cem'an Yekûn

37

17 54

1	uka takım
1	Saf�'i ser�vil
3	İlik
2	Deleme
3	Basma gömlek
3	İpekli meyd�ni top
1	Şam peşkiri
1	Kama
2	Perde
+ 17	

Sazılar karyesinden müteveffîye Gül Hanım'ın nâmına tahrîr olunân eşyâ ve hayvanât olub ber -vech-i bâlâ üç yüz elli dokuz aded eşyâ ve hayvanât iki yüz yirmi altı re's ağnâm ve yüz altmış yedi buçuk guruş nakid ve hamdi nâmına dahî elli dört kalem eşyâları yed-i emin olmak üzere (ikinci şikayet Ali Efendi tarafından) yedime teslim olunub ben dahî yegân yegân tesellüm edüb her ne vakit mahkeme tarafından emr vukû bulur ise ana göre hareket etme ve icab eden ağnâm ve hamîllerin masarifi tarafımdan tesviye olunmayub bi'l-âhire mahsûb edilmek üzere işbu mahallî temhîr eyledim.

Fi Kanûn-ı evvel sene 334

Yed-i emin

Sazılar karyesinden sağîr oğlu Mehmed Ağa

Bâlâda aded ve müfredâtı muharrer olan eşyalar huzurumuzda yegân yegân yed-i emin sağîr oğlu Mehmed Ağa'ya muvâcehesinde teslim oldunduğu tasdik kılındı.

Muhtâr-ı sâni

Muhtâr-ı evvel

Îmâm

Sayfa: 19

Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Sayfa: 20

Sazılar karyesinde sâkin iken Fî 5 Kanûn-ı evvel sene 334 târihli karyesinde vefât eden "285" tevellüdlü Hacı Süleyman bin Hüseyin bin Abdullah'ın verâset-i zevce-i menkûha-i metrûkesi 312 tevellüdlü Kâmile bint-i Ali ile sulb-î sağîr oğlu "330" tevellüdlü Hüseyin ve sulbîye-i kebîre kızları "313" tevellüdlü Zeliha ve 310 tevellüdlü Kâmile'ye münhasıra ba'dehu bint-i kebîre -i mezbûre Kâmile dahi vefât edub verâseti zevc-i metrûku "298" tevellüdlü İbrahim bin Süleyman ile Sadri sağîr oğlu "329" tevellüdlü Halim'de münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede'ş-şer'îl-enver

zâhir oldukdan sonra sağîr-i mezbûrînin tesviye-i umûruna kız karındaşı Zeliha vasî ta'yîn kılınmışdır.

Fi 2 Kanûn-ı evvel sene 1334

Guruş		
3000	Anlı çakal siyah inek 1	Timurculu Hasan Ağa
3500	Yüz kara sığır ineği 1	Bint-i Zeliha
6000	Kara sığır öküzü 2	Beçeli Hasan Efendi
4100	Def'a kara sığır öküzü 1	Karahanlı Osman Ağa
6000	Manda ineği 1	Timurculu Ahmed Ağa
3800	Üç yaşlı manda düğesi 1	Bint-i Zeliha
2450	Def'a kara sığır ineği 1	Zevce Kâmile teslim
2500	Üç yaşlı kara sığır düğesi 1	Bayram Efendi
0850	Siyah düğe 1	Bayram Efendi
442	Tuz kıyye 61 7	Timurculu İbrahim Ağa
9180	Keçi ve erkeç 27 540	Tekyeli Oğlu Ali Ağa

10500	Def'a keçi ve erkek 21 500	Bayram Efendi
11400	Def'a keçi ve erkek 19 600	Bayram Efendi
20774	Def'a keçi ve erkek 26 799	Timurcu Hasan Ağa
12900	Koyun ve toklu 25 516	Hatib oğlu Sıddık

+97396

Sayfa: 21

97396	Nakl-i Yekûn		
7546	Def'a koyun 11 686	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
8034	Def'a koyun ve toklu 12	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
7810	Def'a koyun ve toklu 11 710	Zevce Kâmile	
0650	Erkeç 1	Karadatlı Osman Ağa	Teslim
0950	Kağı tekeri 1	Molla Süleyman Oğlu Bekir	Teslim
+122656	Yekûn		
1650	Kiyah	Hacı Dabibin? Mustafa	Teslim
1010	Basma yatak kat 1	Hatib oğlu Sıddık	

1061	Def'a yatak kat 1	Hacı Dabinin Mustafa	Teslim
1200	Def'a yatak kat 1	Zevce Kâmile	Teslim
1800	Def'a yatak kat 1	Biçerli Hasan Efendi	
1460	Def'a yatak kat 1	Zevce Kâmile	Teslim
2060	Def'a yatak kat 1	Hatib oğlu Sıddık	
132897	Yekûn		
2100	Def'a kataz? yatak kat 1	Hacı Dabinin Mustafa	Teslim
0860	Def'a yatak kat 1	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
0570	Basma minder 1 Yasdık 1	Hatib oğlu Sıddık	
0630	Def'a yatak kat 1	Hatib oğlu Sıddık	
0400	Def'a yatak kat 1	Yol bekçisi Mehmed	
0455	Def'a köhne yatak kat 1	Hatib oğlu Sıddık	
0250	Seccâde 1	Osman Çavuş	Teslim
0380	Pele 1	Hacı Mustafa Efendi	Teslim

0400	Pele yasdık 2	Hatib oğlu Sıddık	
1855	Halı heğbe 1	Hacı Mustafa Efendi	Teslim

+140192

Sayfa: 22

140092	Nakl-i Yekûn		
000355	Müsta'mel halı heğbe 1	Hatib oğlu Sıddık	
000225	Sağır heğbe 1	Karye imâmı Efendi	Teslim
0002000	Cedîd pele 1	Zevce Kâmile	Teslim
000315	Köhne sarılı pele 1	Osman Çavuş	Teslim
000210	Leğen ma'a ibrik 1	Karye imâmı Efendi	Teslim
000210	Çini tabak 6	Bıçerli Hasan Efendi	Teslim
+143407	Yekûn		
000310	Çini tabak 5 Su kupası 1 Ayaklı çini 1	Bıçerli Ahmed Efendi	
000500	Bakır leğen 2	Makascı Satılmış	Teslim
000105	Kapaklı sahan 1	Karasanatlı Osman Ağa	

000460	Tencere 1 helke 1 bağ tavaşı 1	Yol bekçisi Mehmed	Teslim
000070	Kapaklı sahan 1	Bayram Efendi	
000380	Leğen 2	Osman Çavuş	Teslim
+145232	Yekûn		
000250	Tepsi 2 Tabak 1 Kapak 1	Bayram Efendi	
000170	Def'a çoban tavaşı 2	Bayram Efendi	
00085	Cedîd tabak 1	Karye imâmı Efendi	Teslim
000200	Sağır beyaz pele 1 Köhne pele yasdık 1	Ankaralı Edhem Efendi	Teslim
000435	Helke 2	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
000275	Helke 1 Tepsi 1	Karahanlı Osman Ağa	
000150	Kağılı kayış 1	Mehmed Ali Çavuş	Teslim
000155	Saplı tava 1 tabak 2	Kulak Mustafa	Teslim
000281	Leğen 2	Tekyeli oğlu Osman	Teslim
000100	Bakır parça 7	Bayram Efendi	
+147333	Yekûn		

Sayfa: 23

147333 Nakl-i Yekûn

000156	Bakır sini 1	Kulak Mustafa	Teslim
00065	Köhne çuval 1 pele parçası 2	Kulak Mustafa	
000820	Kazgan 1	İstasyon Me'mûru Efendi	Teslim
001230	Develi	Karahanlı Osman Ağa	
000050	Fevk? tesbih 1	Karahanlı Osman Ağa	
00055	Def'a tesbih 1	Hacı Dabibin Mustafa	Teslim
000135	Fes 1 Sarık 1	Karye imâmı Efendi	Teslim
000060	Çakı bıçağı 1	Kâmil Onbaşı	Teslim
000085	Gümüş saat 1 Tabaka 1	Bayram Efendi	Teslim
000016	Çakmak 1	Bayram Efendi	Teslim
+150005	Yekûn		
000015	Suvan 5	Hacı Mustafa Efendi	
000010	Ahmed isimli mühür 1	Timurculu Ahmed Ağa	Teslim

000005	Benzin akmağı 1 Altun terazisi 1	Bayram Efendi	
000200	Tütün	Hatib oğlu Sıddık	
000060	Kayyime cüzdanı 1 Terki bağı 1	Tekyeli oğlu Osman	Teslim
00010	Köhne mecîde 1	Bint-i Zeliha	Teslim
000020	Koçu 1	Timurcu karyesi imâmı Emin Efendi	Teslim
000250	Post deri 11	Bayram Efendi	
001704	Sade bağ kıymet 1 2 142	İstasyon me'mûru Efendi	Teslim
001775	Def'a yağ kıyye 12 142 11	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
000444	Kavırma kıyye 4 111	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
000444	Def'a kavırma kıyye 4	Molla Süleyman oğlu Bekir	Teslim
001700	Hereni 1	Zevce Kâmile	Teslim
001675	Kazgan 1	Hacı Mustafa Efendi	Teslim

+158317

Nakl-i Yekûn

Sayfa: 24

158317	Nakl-i Yekûn		
000350	Çoban tavası 2	Hâtib Oğlu Osman	Teslim
000370	Sağır hereni 1	Makasçı Satılmış	Teslim
000250	Def'a hereni 1	Bayram Efendi	
000040	Köhne terazi 1	Molla Süleyman oğlu Bekir	Teslim
000180	Müsta'mel tohum heğbesi 1	Hatib oğlu Süleyman	Teslim
000120	Köhne mendil 1	Koca Urkiye Hâtun	Teslim
000160	Köhne yorgan 2 Yasdık 1	İstasyon Me'muru Efendi	Teslim
000315	Çuval 1 Mendil 1 Tepsi 1	Tekyeli oğlu Osman	Teslim
000061	Tahta aded 2 Köhne keçe 2	Hacı Dabibin Mustafa	Teslim
002047	Bulgur kıyye 89 23	Yahudi Zire	Teslim
+162210	Yekûn		
005000	Dakik kıyye 200 25	Hatib oğlu Sıddık	Teslim
004316	Şa'ır unu kıyye 332 13	Bayram Efendi	

000225	Ağaç kütük 1	Hatib oğlu Şa'ban	Teslim
000280	Güz yünü kıyye 5 56	Bayram Efendi	
000055	Yapağı top 1	Bayram Efendi	
000020	Urgan 1	Osman avuş	Teslim
007232	Hınta kile 16 452	Bayram Efendi	
005040	Şa'ır kile 28 180	Yahudi Zire	
002147	Def'a hınta kile 4 Şinik 3 452	Zevce Kâmile	Teslim
000150	Hasır yasdık 5	Bint-i Zeliha	
001205	Mak'ad seccâdesi 1	Zevce Kâmile	Teslim
000100	Çini çanak 11	Bint-i Zeliha	Teslim
000185	Sanuya? 1	Bint-i Zeliha	Teslim
001440	Şa'ır kile 8 180	Bayram Efendi	

+188605

20	201980	Nakl-i Yekûn		
	000810	Dişi merkeb 1	Bayram Efendi	
	001300	Nora samanı	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
	002950	Tüfenk 1 ma'a fişenk	Bayram Efendi	
	001800	Karye imâmı Mehmed Efendi de alacağı olub kabz olmasına	Hacı Mustafa Efendi	Teslim
	+20884 20			
	Mütebâki			
	Guruş			
	4141	Dellâliye		
	0010	Ma'a varakası		
	010 20 tis ma'a makbuz			
	--2000--	Tereke-i me'mûrînin dört günlük ... olub Bayram Efendi ye verilen		

6256 20	6256 20		
202584 00	5065 Resm-i kısmet		
005065	0595 Kaydiye		
197519	11916 20		
000595	Kaydiye		
196924	Suhhu'l-bâki tefhîm şüd		

Hıssasât

	Guruş	
20	24615	Zevce Kâmile hissesi
10	86154	İbn-i sağır Hüseyin hissesi
05	43077	Bint-i Zeliha hissesi
11	10769	Zevc-i mezbur İbrahim hissesi
34	32307	İbn-i Übbehet? sağır Halîd

Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Süleyman'ın terekesi ber- vech-i bâlâ iki yüz sekiz bin sekiz yüz kırk guruş yirmi paraya bâliğ olub başkaca emvâl-i menkûle terekesine dest-res olunamadığı tarafımızdan tasdik kılındı.

Fi 3 Kanûn-i sâni sene 335

Muhtâr-ı evvel

İmâm

Bint-i Zeliha

Zevce-i Kâmile

Sayfa: 26

Ömerler karyesinde sâkin iken Fi 5 Ağustos sene 334 târihli karyesinde vefât eden "269" tevellüdlü Sarı Mehmed oğlu Abdullah Osman bin Abdullah'ın verâsetini zevce-i menkûha-i metrûkesi "275" tevellüdlü Aişe bint-i Ahmed ile sulb-î kebîr oğlu Gâ'ib Halîl beled "309" tevellüdlü Halil ve sulbîye-i kebîre kızları "305" Emine ve "307" tevellüdlü Asya "318" Fâtıma, "320" tevellüdlü Aişe'ye münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede'ş-şer'îl-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun ber-vech-i zîr tahrîr olunân terekesi defteridir.

Fi 6 Kanûn-ı sâni sene 334

Guruş		
245	Bakır helke 1	Bint-i Fâtıma
400	Kapaklı sahan 1 Saplı 1 Leğen 1	Bint-i Fâtıma
430	Tabak Saplı 1 Kapaklı sahan 2	Bint-i Emine
525	Hoşab tası 1 Kapaklı sahan Leğen 2 Saplı tava 1	Bint-i Emine
1115	Saplı tava 1 Kapaklı sahan 1 Tabak 1 Tencere 2 Helke 1	Bint-i Fâtıma
390	Köhne yatak kat 1	Zevce Aişe

215	Def'a köhne yatak kat 1	Bint-i Asya
200	Köhne minder 1 Yorgan 1	Bint-i Asya
180	Def'a köhne minder 1 yorgan 1	Bint-i Emine
+3700		
300	Def'a köhne minder 1	Bint-i Fâtıma
440	Def'a minder 1	Bint-i Fâtıma
605	Cedîd çuval 1 Heğbe 1	Bint-i Fâtıma
610	Def'a çuval 1 Heğbe 1	Bint-i Fâtıma
312	Köhne pele 1 Heğbe 1 Kelete 1	Bint-i Asya
250	Kelete 1 Köhne pele 1	Zevce Aişe
1005	Don pelesi 1	Bint-i Fâtıma
155	Leğen ma'a ibrik	Zevce Aişe
440	Güğüm 1 İbrik 1	Bint-i Fâtıma

+7817

Sayfa: 27

7817	Nakl-i Yekûn		
------	--------------	--	--

1050	Koca öküz 1 Bir buçuk yaşı dana 1	Bayram Efendi	Teslim
2510	Def'a öküz 1 Üç yaşlı tosun 1	Bint-i Asya	
2500	Kara sığır ineği 1	Zevce Aişe	
10720	Keçi ve erkekç 16 670	Bayram Efendi	Teslim
05600	Koyun ve toklu 8 700	Hacı Mehmed oğlu İbrahim	Teslim
02010	Keçi 3 670	Zevce Aişe	
02100	Koyun 3 700	Zevce Aişe	
+34307			
02100	Koyun 3 700	Bint-i Fâtıma	
04020	Keçi 6 670	Bint-i Fâtıma	
04200	Def'a koyun 6 700	Bint-i Asya	
04020	Def'a keçi 6 670	Bint-i Asya	
04200	Def'a koyun 6 700	Bint-i Emine	

04020	Def'a keçi 6 670	Bint-i Emine	
04200	Def'a koyun 6 700	Bint-i Asya	
04020	Def'a keçi 6 670	Bint-i Aişe	
04200	Def'a koyun 6 700	Bint-i Aişe	
04020	Def'a keçi 6 670	Bint-i Aişe	
---65087-- ?			
350	Hınta kile 1 350	Zevce Aişe	
120	Şa'ır kile 1 120	Zevce Aişe	
350	Def'a hınta kile 1 350	Bint-i Fatıma	
150	Def'a şa'ır kile 1 Şinik 1	Bint-i Fatıma	
350	Def'a hınta kile 1	Bint-i Asya	
150	Def'a şa'ır kile 1 Şinik 1	Bint-i Asya	
350	Def'a hınta kile 1	Bint-i Emine	
150	Def'a şa'ır kile 1 Şinik 1	Bint-i Emine	

350	Def'a hinta kile 1	Bint-i Aişe	
150	Def'a şa'ır kile 1 Şinik 1	Bint-i Aişe	

Müteveffâ-yı mezbûr Abdullah'ın terekesi ber -vech-i bâlâ altmış yedi bin beş yüz elli yedi guruşa bâliğ olub başka emvâl-i menkûle terekesine dest-res olunamadığı tasdik kılındı.

Fi 7 Kanûn-ı sâni sene 335

Muhtâr-ı sâni

Solak oğlu Ömer

Muhtâr-ı evvel

Hacı Ya'kûb oğlu Mehmed

İmâm

Yekûn

67557

13500 20

0010

0035 20

1500 2896

2896 00 64661

1616 20 01616 20

189

4701 20 63044 20

00189

Hissasât

37	7856	Zevce Aîşe
16	9166	Bint-i Fâtıma
17	9166	Bint-i Asya
17	9166	Bint-i Emine
17	9166	Bint-i Aîşe
34	18332	Ga'ib Halîl
20	92895	

kerre pâre

Sayfa: 28

Şeyh Mahallesi'nden olub Koltan karyelerinde vefât eden Kulak İmâm oğlu Ali Efendi'nin terekesi

Guruş		
500	Basma minder 1 Yorgan 1 Minder 1	Zevce Emine
400	Pele şalvar 1 Müsta'mel sako 1 İpek 1	Zevce
020	Sarf tesbîh 1	Zevce

100	Köhne pele 2	Zevce
100	Sağır köşe minderi 1	Zevce
100	Kanaviçe yasdık 6	Zevce
400	Hereni 1	Zevce
150	Kapaklı tencere 1	Zevce
50	Tabak 2	Zevce
+1820		
10	Cemkır ? helke 2 Köhne	Zevce
150	Sahan 1 kapaklı sahan 1 cemkır? Sahan 1	Zevce
080	Tahta aded 4	Zevce
100	Çarık 1	Zevce
150	Ayak keseri 1	Koltanlı Ali Ağa ma'a
150	Ve diğer alâtu	Zevce

050	Rende 1	Koltanlı Hüseyin Çavuş Teslim
400	Cedîd havan 1	Zevce
15	Köhne tepsi 2	Zevce
2400	Dakik kile 6 400	Zevce

+5325

Sayfa: 29

325	Nakl-i yekûn	
150	Şa'îr kile 1	Zevce
450	Hınta kile 3 150	Zevce
900	Bulgur kile 2 450	Zevce
900	Yarma 2 450	Zevce
100	Esb gemi 1	Zevce
200	Hırdavât-ı menzîl	Zevce
--025-		
+8025		

Müteveffâ-yı mezbûr Ali Efendi'nin Koltan karyesinde tahrîr olunân eşyâ ve emvâli ber- vech-i muharrer yedi bin yirmi guruşa bâliğ ve reside olub başkaca emvâl-i menkûle terekesine dest-res olunamadığı tasdîk kılındı.

Fi 10 Kanûn-ı sâni sene 335

Muhtâr-ı sâni

Hacı Murat oğlu Ali

Muhtâr-ı evvel

İkinci katip

Duriye oğlu Mustafa

İmâm Hüseyin Efendi

Sayfa: 30

Sivrihisâr'ın Sazılar karyesinde sâkin iken Fi 20 Kanûn-ı evvel sene 334 târihiyle vefât eden Sefer oğlu müteveffâ Hacı Mustafa zevcesi Gül hanım bint-i Osman bin Hacı Ahmed'in verâseti zevce-i metrûku Bayram Efendi ibn-i İbrahim hocalar ile li-ebeveyn er karındaşı Ömer ve li-ebeveyn kız karındaşları Huy ve Emine ve Kâmile ve Akile'ye münhasıra olub müveffiyeye-i mezbûre Gül Hanım'ın vasî-i muhtârı olub sülüs vasiyeti olduğunu iddia eden karye-i mezkûreden sefer oğlu Hacı Mustafa bin Ali Ağa bi'l-vesâyâ ve vereselerinin bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleriyle ber- vech-i zîr tahrîr olunan terekesi îânedir.

Fi 2 Şubat sene 335

Köse karyesinden Molla Salih

Köse karyesinden Hacı Halil Ağa

Guruş		
05600	Koyun derisi 7 800	Bayram Efendi
16100	Keçi re's 23 700	Bayram Efendi
22100	Def'a koyun ve keçi 34 650	Bayram Efendi
06500	Def'a koyun ve keçi 10 650	Ahi Ömer Ağa

03900	Def'a koyun ve keçi 6 650	Uht-1 Emine
03900	Def'a koyun keçi 6	Uht-1 Emine
03900	Def'a koyun keçi 6	Uht-1 Kâmile
+65900		
02000	Siyah kara sığır düğesi 1	Ömer Ağa
07000	Manda ineği 1	Hacı Mustafa Efendi
02500	Kara sığır ineği 1	Ömer Ağa
02500	Manda ineği 1	Bayram Efendi
01000	Kara sığır danası 1	Bayram Efendi
01000	Erkek merkeb 1	Bayram Efendi
00500	Mütenevvi' bakır kâb	Bayram Efendi
00500	Def'a bakır kâb	Hacı Mustafa Efendi
00500	Def'a bakır kâb	Ömer Ağa

+83400		
--------	--	--

Sayfa: 31

83400	Nakl-i Yekûn	
00400	Bakır güğüm 1	Bayram Efendi
01000	Kazgan 1	Hacı Mustafa Efendi
00400	Pele yasdık 1 Heğbe 1 Çuval 1	Hacı Mustafa Efendi
00400	Halı yasdık 1	Ömer Ağa
00400	Def'a halı yasdık 1	Bayram Efendi
00200	Dokuma yasdık 2	Bayram Efendi
00200	Def'a dokuma yasdık 2	Ömer Ağa
00200	Def'a dokuma yasdık 2	Hacı Mustafa Efendi
01000	Cedid beyaz pele 1	Hacı Mustafa Efendi
+87600		
00500	Def'a müst'mel pele 1	Ömer Ağa

00300	Kitab-1 mücedde 1 Ma'a kelete	Bayram Efendi
00050	Çini parça 3	Bayram Efendi
00050	Çini parça 3	Ömer Ağa
00050	Çini parça 3	Hacı Mustafa Efendi
01000	Halı 1	Ömer Ağa
00400	Seccâde 1	Hacı Mustafa Efendi
01000	Dokuma minder 1	Bayram Efendi
+90950		
01500	Basma minder 1 Yorgan 2	Hacı Mustafa Efendi
01500	Def'a minder 1 Yorgan 2	Bayram Efendi
01500	Def'a minder 1 yorgan 2	Ömer Ağa
00300	Def'a minder 1	Bayram Efendi
00300	Def'a minder 1	Hacı Mustafa Efendi
00300	Def'a minder 1	Ömer Ağa
01500	Yağlık 5	Bayram Efendi

00300	Peşkir 1	Bayram Efendi
-------	----------	---------------

Sayfa: 32

98150	Nakl-i Yekûn	
00800	İpekli top 1	Bayram Efendi
00600	Keten gömlek 3	Bayram Efendi
02500	Safâ'î gazı 2	Bayram Efendi
01000	Safâ'î serâdik 1	Bayram Efendi
02000	Trablus kuşağı 2	Bayram Efendi
00400	Abaniya sarık 2	Bayram Efendi
05000	Mütenevvi' elbise takımı	Hacı Mustafa Efendi
05000	Def'a mütenevvi' elbise takımı	Ömer Ağa
+115450		
01050	Kehribar 13	Ömer Ağa
00700	İnculu küpe 1	Ali Efendi

01600	İncu kültesi 1	Ali Efendi
01000	Altun tepelik 1	Yassı Höyükli Mehmed Ağa
00300	Sim ayak enteşesi çift 1	Ömer Ağa
0350	Sim cebe çift 1	Hacı Ali Efendi
00220	Sim yüzük 2 ve Mütenevvi' yüzük taşı	Hacı Halil Ağa
01121	Mütenevvi' altun 12	Mehmed Efendi
01121	Def'a mütenevvi' altun 12	Bayram Efendi
+122912		
01121	Def'a mütenevvi' 12	Ömer Ağa
00560	Müsta'mel seccâde 1	Hacı molla Efendi
00400	Basma minder 1	Bayram Efendi
00100	Köhne keçe 1 Saat 1	Ömer Efendi
01500	Hırdavât-ı menzîl	Bayram Efendi
00700	Kiyah	Bayram Efendi

00400	Odadaki keçe 2	Bayram Efendi
00050	Teneke sandık 1	Bayram Efendi
+127743		

Sayfa: 33

127743	Nakl-i Yekûn	
000600	Temür pulluk 1	Bayram Efendi
001000	Kağnı ma‘a takım 1	Bayram Efendi
000400	Güğüm 1	Bayram Efendi
000500	Halı seccâde 1	Bayram Efendi
+130243		
005000	Mütenevvi‘ altun	Hacı Mustafa Efendi
002000	Def‘a mütenevvi‘ altun	Bayram Efendi
+137243		

1098 Dellâliye

0010 Kassâm varakası esmânı

20 0070 Nis milli makbuz pul esmânı

20 2178	1000 Araba kirası
20 135064	217820
20 045021	225100 Resm
00 210043	45021 20 Sülüs
00 910043	00412 Kaydiye
00 002201	00 49863
00 87792 Kaydiye	
00412	

87380 Suhhu'l bâki fi kassâm

Hissasât

43690	Zevc-i Bayram Efendi
12 14563	Ahi Ömer Ağa
26 7281	Uht-1 Huy
26 7281	Uht-1 Emine
26 7281	Uht-1 Kâmile

26 7281	Uht-1 Amir
?4 87380	

Müteveffiyeye-i mezbûre Gül hanım'ın emvâl-i menkûle terekese makarr-ı hüccetimizce tahrîr olunub ber- vech-i bâlâ yüz otuz yedi bin iki yüz kırk üç guruşa bâliğ olub rûsum ve mesârif-i lâzime tenzîl-i fehindik sonra mütebâki sülûsden sonra seksen yedi bin üç yüz seksen guruşdan muktezî olan kırk üç bin altı yüz doksan guruşu zevc Bayram Efendi hissâsına ve diğere nısfı olan kırk üç bin altı yüz doksan guruşdan on dört bin beş yüz altmış üç guruş on iki parası Ahi Osman Ağa'ya ve yedişer bin iki yüzseksen bir guruş yirmi altışar parası dahi bizlerden uht-ı Huy ve Emine ve Kâmile ve Akile hissesine isabet edub yedimizdeki pusula mucebince gerek eşyâ ve gerek nakd sûretiyle tamamen alub alacağımız kalmadığını muayyen işbu mührü temhir eyledik.

Fi 3 Şubat sene 335

Uht-1 Akile

Uht-1 Hamile

Uht-1 Huy

Uht-1 Emine

Ahi Ömer Ağa

İş bu bir asar taahhüdümüz bulunmaları olduğu tasdik kılındı.

Köselerden Hacı Halil Ağa

Köselerden Molla Salih

Arsı

20 45021

Sülûs-i mezkûre isâbet eden ber- vech-i bâlâ kırk beş bin yirmi bir guruş yirmi pâreyi gerek nakden ve gerek havâleten ahz ve kabz eylediği tasdik ederim.

Fi 3 Safer

Sazılar karyesinden Sefer oğlu Hacı Mustafa bin Ali

Sayfa: 34

Sivrihisâr'ın Hortu karyesinde sakin iken Fî 30 Kânûn-ı sâni sene 335 târhiyle vefât eden 262 tevellüdlü Şekerci oğlu Hacı Ömer bin Ali Osman bin Hacı Ömer'in verâseti zevce-i menkûhâ-i metrûkesi 293 tevellüdlü Kasime bint-i Bayram ile Hacı Sabri oğlu Gâ'ib Abdülmecid 310 tevellüdlü Ali Osman ve sulbîye-i kebîre kızları 300 Kezban ve sulbîye-i saġîre kızları 330 tevellüdlü Râziye 333 tevellüdlü Asya'ya münhasıra olduġu lede'ş-şer'îl-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra saġîretân-ı mezbûratânın vâlideleri olub tesviye-i umûrlarına vasî nasb ve ta'yîn olunân zevce-i mezbûre Aişe Hatun'un bi'l-verâse ve bi'l-vesâya ve bint-i kebîre-i mezbûre Raziye'nin bi'l-verâse taleb ve ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr ve bey' olunân müteveffâ-yı mezbûrun terekesi defteridir ki ber -vech-i âtî zıkr ve beyân olunur.

Fi 13 Cemâziye'l evvel sene 337 ve Fi 17 Mart sene 335

Karyeden Tabakoġlu Hasan Hüseyin

Horas karyesinden Aġa oġlu Yusuf

Guruş		
1750	Basma yorgan 1 Kumaş minder 1 Yasdık 1	Osman Aġa
1350	Def'a basma yatak kat 1	Osman Aġa
1500	Def'a basma yatak kat 1	Bint-i kebîre Kezban
1000	Def'a müsta'mel yatak kat 1	Osman Aġa
1000	Def'a müsta'mel yatak 1	Bint-i kebîre Kezban
1100	Def'a yatak kat 1	Bint-i kebîre Kezban
950	Def'a yatak kat 1	Osman Aġa

+8750		
700	Def'ca köhne yatak kat 1	Bint-i Kezban
1000	Def'ca yatak kat 1	Osman Ağa
500	Cedid namazlağı 1	Osman Ağa
750	Müsta'mel pele 1	Osman Ağa
300	Müsta'mel namazlağı 1	Osman Ağa
290	Pele yasdık	Tabakoğlu Hasan Hüseyin Teslim
1000	Müsta'mel kilim 1	Bint-i Kezban
150	Köhne pele 1	Bint-i Kezban
+13360		

Sayfa: 35

13360	Nakl-i yekûn	
150	Köhne mendil 1	Bint-i Kezban
1500	Def'ca beyaz pele 1 Köhne sarı pele 1	Osman Ağa
200	Köhne pele yasdık 1	Bint-i Kezban

170	Def'a pele yasdık 1	Bint-i Kezban
050	Köhne yorgan 1 Köhne mendil 1	Osman Ağa
305	Nühâs helke 1	Osman Ağa
+15735		
600	Def'a nühâs helke 2	Bint-i Kezban
300	Def'a helke 1	Osman Ağa
300	Sağır sini 1 Tepsi 1	Osman Ağa
150	Def'a tepsi 1	Bint-i Kezban
220	Sağır tabak 2	Osman Ağa
520	Kapaklı sahan 3	Osman Ağa
450	Mıhlama sahanı 1 Leğen 1 Sahan 1	Bint-i Kezban
+18275		
180	Sağır tabak 1 Na'bengi 2	Osman Ağa
150	Hoşab tası 3	Osman Ağa

150	Çoban tava 1 Sağır helke 1	Osman Ağa
300	Tencere 1 Sağır kapaklı tencere1	Bint-i Kezban
350	Bakır sini 1	Bint-i Kezban
250	Sağır hereni 1 Saban 1	Bint-i Kezban
100	Sablı tava 3	Osman Ağa
250	Abdest leğeni 1	Osman Ağa
330	Nühâs hereni 1	Osman Ağa
500	Kazgan 1	Bint-i Kezban
300	Sandık 3	Osman Ağa
400	Kantar 1	Ali Efendi
+21535		

Sayfa: 36

21535	Nakl-i Yekûn	
55	Şinik 1	Osman Ağa

220	Hırdavât	Osman Ağa
65	Yassı ağaç	Bint-i Kezban
150	Küp ve küpecik hırdavât	Osman Ağa
130	Fener 1	Bint-i Kezban
150	Kalbur ve elek ve hırdavât	Osman Ağa
+20305		
100	Şinik 1 Sablı küb	Bint-i Kezban
65	Kağlı kayış 1	Hüseyin Ağa
100	Tiftik deri 3	Bint-i Kezban
400	Zebyüz? Koğan 1	Osman Ağa
110	Zebuz ? tepsi 3	Osman Ağa
1000	Bulgur ma'a küçe ve çuval 2	Osman Ağa
400	Heğbe 1	Osman Ağa
050	El keseri 1 Lehim kütüğü 1	Osman Ağa

+43530		
150	Temür ibrik 1	Osman Ağa
65	Hırdavât	Osman Ağa
60	Mendil 1	Osman Ağa
1750	Siyah merkeb 1	Osman Ağa
2800	Kara sığır ineği 1	Osman Ağa
1500	Bir buçuk yaşlı dana 1	Osman Ağa
1000	Ağaç vesâire hırdavât	Osman Ağa
100	Ökçelik ağaç 1	Osman Ağa
500	Aşağı evdeki hırdavât	Osman Ağa
120	Hatıb?	Osman Ağa
+32575		

Sayfa: 37

32575	Nakl-i Yekûn	
09296	Koyun 10 Toklu 1 Çepiş 5	Muhassasât 58116 Hacı Ömer oğlu Osman
+41871		

Müteveffâ-yı mezbûr Hacı Ömer'in terekesi ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr olunub emvâl-i menkûle terekesi ber- vech-i bâlâ kırk bir bin sekiz yüz yetmiş bir guruşa bâliğ ve reside olub başkaca emvâl-i menkûle terekesine dest-res olunamadığı tasdîk kılındı.

Fi 13 Cemâziye'l-âhir sene 337 ve Fi 17 Mart sene 335

Muhtâr-ı sâni

Muhtâr-ı evvel

Îmâm

İkinci kâtib

Sayfa: 38

Sivrihisâr'ın Bağçecik karyesinde sâkin iken Fi 10 Mart sene 335 senesi târihiyle vefât eden 279 tevellüdlü Halîl oğlu Hacı İbrahim bin Halîl bin İbrahim'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi 299 tevellüdlü Hafıza bint-i Ömer ile mezbûreden Hüseyin oğulları 320 tevellüdlü Osman 326 tevellüdlü Ömer ve 330 tevellüdlü Halîl ve sulbîye-i sağîre kızları 327 tevellüdlü Nazife 322 tevellüdlü Nefise ve kendüsünden mukaddem vefât eden diğere zevcesi Seyyide bint-i Osman'dan mütevellid sulb-î kebîr oğlu (...) 310 tevellüdlü Karâni ve sulbîye-i kebîre kızları 315 tevellüdlü Fâtîma'ya münhasıra olduğu bi'l-ihbâr lede's-şer' il-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun ma'rifet-i şer' ile tahrîr olunân terekesi defteridir ki ber vech-i âtî zikr ve beyân olunur.

Fi 18 Cemâziye'l-âhir sene 337 ve Fi 21 Mart sene 335

MÜMEYYİZ

Yaverviran karyesinden Ömer Ağa

MÜMEYYİZ

Bağçecik karyesinden Halîl oğlu Hacı Halîl

Guruş		
255	Sağır sini 1 Tas 1 Sahan 3	Zevce

181	Def'a tepsi 1 Tabak 2 Kapaklı sahan 2	İbn-i Karâni
150	Sağır sini 1 Sahan 10 Tabak 3	Zevce
151	Sini 1 Sahan 2 Çanak 1	Karâni
265	Bakır helke 1	Zevce
260	Def'a helke 1	Karâni
265	Sini 1 Kapaklı tencere 1	Zevce
100	Çukur tava 2 Tas 1	Zevce
+1627		
500	Kazgan 1	Karâni
500	Def'a kazgan 1	Zevce
100	Tepsi leğen 1	Zevce
650	Minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	Karâni
2000	Def'a yatak kat 3	Zevce
0150	Keçe 1	Karâni

0750	Müsta‘mel sarılı pele 1	Bint-i Fâtıma
+6277		

Sayfa: 39

6277	Nakl-i Yekûn		
1000	Cedîd kilim 1	İbn-i Osman	
1000	Def‘a cedîd kilim 1	Zevce	
15220	Koyun 20 761	İbn-i Osman	
14300	Def‘a koyun 20 715	Karâni	
18400	Def‘a koyun 20 920	Bint-i Fâtıma	
+56197			
07632	Keçi erkeç 12 636	İbn-i Osman	
07620	Def‘a keçi erkeç 12 635	Zevce	
07920	Def‘a keçi erkeç 12 660	Abdi oğlu Selim	Teslim
23100	Koyun 16 Keçi 5 Kıymet 1100	Zevce	
20820	Koyun 15 Keçi 5 20 1040	Abdi oğlu Selim	Teslim

20300	Koyun 15 Keçi 5 20 1015	Hüseyin oğlu	Teslim
+134589			
13300	Erkeç 20 665	Çoban Hıdır	Teslim
14000	Def'a erkeç 20 700	Cennetzâde Ali Efendi	Teslim
09660	Def'a erkeç 14 690	Çoban Hıdır	
26000	Koyun 21 Keçi 5 Cem'an 26 1000	Hacı Kâsım Efendi	Teslim
15300	Erkek toklu 30 510	Karahanlı Osman Ağa	Teslim
34200	Def'a toklu 57 600	Karahanlı Osman Ağa	Teslim
09640	Koç 8 1205	Karahanlı Osman Ağa	Teslim
+265689			
16698	Keçi 23 726	Harur oğlu Mustafa	Teslim
06100	Toklu dişi 1 611	Azîz Efendi	Teslim
06600	Def'a Toklu 10 660	Hâfız Abdullah Efendi	Teslim
06550	Def'a toklu 10 655	Bint-i Fâtıma	

09268	Def'a toklu 14 662	Hacı oğlu ibn-i Mehmed	Teslim
18942	Çebiş 42 451	Dolaşalı Halil Çavuş	Teslim
+329847			
014820	Koyun 20 741	İbn-i Osman	
+344667			

Guruş

59140

11300

57840

29200

+286400

Sayfa: 40

344667	Nakl-i Yekûn	
4000	Hinta kile 20 200	Karâni
4000	Def'a hinta kile 20 200	İbn-i Osman
2000	Def'a hinta kile 10 200	Bint-i Fâtıma
2600	Def'a hinta kile 13 200	Zevce
0450	Tiftik post 15 koyun postu 2	Yavıranlı Ömer Efendi Teslim

0500	Müsta‘mel kürek 1	İbn-i Osman
+358217		
0500	Odadaki keçe 2 Yasdık 7 Şilte 2	Karâni
0025	El peşkiri 3	Karâni
0150	Müsta‘mel halı heğbe 1	Karâni
0050	Fincan 5 Tepsi 2	Karâni
0800	Kütükçü 1	Hacı Hoca zade Ahmed Teslim
+359042		
2000	Siyah kara sığır 1	İbn-i Osman
1500	Yüz inek 1 Ma‘a dana	Karâni
+362542		

Müteveffâ-yı mezbûr Hacı İbrahim’in Fi 21 Mart sene 335 tarihli tahrîr olunân eşyâ-yı menkûle terekesi ber -vech-i bâlâ üç yüz altmış iki bin beş yüz kırk iki guruşa bâliğ ve reside olduğu tasdîk kılındı.

Fi 21 minha

Zevce Hafize

İbn-i Karâni

Muhtâr-ı sâni

Muhtâr-ı evvel

İmâm

11500	Kara sığır öküzü çift 1	İbn-i Karani
20000	Def'a Kara sığır öküzü çift 1	İbn-i Osman
18000	Kır kısarak çift 1	İbn-i karâni
15400	Def'a kısarak 1 Esb 1	İbn-i Osman
08500	Def'a kır kısarak 1 Ma'a bir yaşlı tay 1	İbn-i Karâni
03500	Def'a bir buçuk yaşlı küre	İbn-i Osman
09000	Araba 1	İbn-i Karâni
05000	Def'a araba 1	İbn-i Osman
03200	Öküz arabası 1	İbn-i Karâni
+95100		

Sayfa: 41

95100	Nakl-i Yekûn	
-------	--------------	--

0650	Tohum makinası 1	İbn-i Osman
2700	İki Temürlü pulluk 1	İbn-i karâni
1000	Harman taşı 1	İbn-i Osman
0100	Kırık taş 1	İbn-i Karâni
10000	Ekme makinası 1	İbn-i Karâni
7000	Def'a ekme makinası 1	İbn-i Osman
+116550		
10000	Bıçme makinası 1	İbn-i Karâni
1000	Tek temürlü pulluk 1	İbn-i Osman
2000	Üç temürlü pulluk 1	İbn-i Osman
1000	Hamud ma'a dizgin 1	İbn-i Osman
1000	Def'a hamud ma'a dizgin 1	İbn-i Karâni
+131550		
006600	Sarı hınta kile 40 165	Kırmızı Hacı Ali
084760	Beyaz hınta kile 520 163	İbn-i Karâni

005809	Şa'îr kile 157 37	Hacı İbrâhim biraderi Hacı Ali teslim
0019938	Yulaf kile 76 250 20	Deli Hasan
003300	Sarı hınta kile 20 165	Deli Hasan
+233957		
046129	Beyaz hınta kile 283 163	İbn-i Karâni
000612	Yulaf kile 24	Deli Hasan
011980 20	Vaz-ı yed hıntası kile 73 163	İbn-i Karâni
003300	Sarı hınta kile 155 163	Bint-i Fâtıma
025265	Beyaz hınta kile 155 163	Bint-i Fâtıma
+321243 20		
001443	Şa'îr kile 39 37	Bint-i Fâtıma
000331 20	Yulaf kile 13	Bint- Fâtıma
013200	Sarı hınta kile 80 165	İbn-i Osman
052160	Beyaz hınta kile 320 163	İbn-i Osman

388378	Nakl-i Yekûn	
004440	Şa'îr kile 120	İbn-i Osman
001020	Yulaf kile 40	İbn-i Osman
049226	Beyaz hınta kile 302	İbn-i Karâni
005920	Şa'îr kile 160	İbn-i Karâni
001020	Yulaf kile 40	İbn-i Karâni
+450004		
362542	Yekûn-ı sâbık	
812546	Yekûn-ı umûmi	

Müteveffâ-yı mezbûr Hacı İbrahim'in Fi 11 Teşrîn-i sâni sene 335 târihiyle tahrîr ve bey' olunduğu emvâl-i metrûkesi ber- vech-i bâlâ dört yüz elli bin dört guruşa bâliğ olub yekûn-ı sâbık ile sekiz yüz elli iki bin beş yüz kırk altı guruşa bâliğ ve reside olduğu mübeyyin iş bu mahalde şerh ve tasdîk kılındı.

Fi 11 Teşrîn-i sâni sene 335

İkinci kâtib

Zevce Hafize

İbn-i kebîr Osman

İbn-i kebîr Karâni

İkinci kâtib

Sivrihisâr kadısı.

İmâm

Sayfa: 42

Tevhidi yek usûlü

Guruş		
1500	Ayna 1 Konsol 1	Zevce Kezban
0400	Köhne beyaz pele 2	Zevce Kezban
0700	Basma minder1 Yazma yorgan 1 Yasdık 1	Zevce
1000	Dokuma minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	Zevce
1000	Basma minder 1 Yorgan 1 Yazmadan yasdık 1	Bint-i Aişe
1000	Def'a dokuma minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	Bint-i Sâmiye
1200	Basma cedîd minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	Bint-i Aişe
1200	Def'a dokuma minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	İbrahim Beğ
+8000		

1000	Sağır minder 2 Yorgan 1 Battaniye 1	İbrahim Beğ
1000	Müsta‘mel basma minder1 Yorgan 1 Yasdık 1	İbrahim Beğ
800	Def‘a basma minder 1 Yorgan 1 Yasdık 1	Bint-i Sâmiye
1200	Def‘a minder 2 Yorgan 2 Yasdık 2	İbrahim Beğ
100	Hasır kaneviçe yasdık 6	İbrahim Beğ
+12100		

Sayfa: 43

12100	Nakd-i Yekûn	
2000	Cedîd basma minder 1 (...) Yorgan 1 Yasdık 1	Bint-i Aişe
2000	Def‘a minder 1 safâ’i yorgan 1 Yasdık 1	Bint-i Sâmiye
2000	Def‘a minder 1 Safâ’i yorgan 1 Yasdık 1	İbrahim Beğ
30000	Def‘a minder 2 kılafı yasdık 8	İbrahim Beğ
300	Def‘a sağır minder 1	İbrahim Beğ

1500	Dikiş makinası 1 Ma'a ayak	İbrahim Beğ
3000	Kürtkârî kilim çift1	Bint-i Sâmîye
6000	Cedîd uzun mak'ad seccâde 3	Bint-i Aişe
+31900		
3000	Def'a cedîd uzun seccâde 1	İbrahim Beğ
500	Cedîd pele yasdık 3	İbrahim Beğ
1200	Cedîd namazlağı 2	İbrahim Beğ
1500	Cedîd pele 2	İbrahim Beğ
0700	Cedîd seccâde 1	İbrahim Beğ
4000	Cedîd kürtkârî kilim 2	İbrahim Beğ
8000	Mak'ad uzun halısı 2 Divar halısı 1	İbrahim Beğ
+450800		
0500	Basar yüzlü kaneviçe yasdık 10 Hasır minder 1	İbrahim Beğ
1500	Müsta'mel kilim 2	İbrahim Beğ

0700	Beyaz pele 3	İbrahim Beğ
1000	Hasır yasdık 10	İbrahim Beğ
0500	Sağır basma yasdık 3 Yasdık 2	İbrahim Beğ
0400	Müsta‘mel hacım? 2	İbrahim Beğ
0500	Müsta‘mel halı seccade 1 Post 1 Def‘a köhne seccâde 1	İbrahim Beğ
0700	Mak‘ad minderi 2	İbrahim Beğ
1500	Müsta‘mel sarılı pele 4	İbrahim Beğ
1000	Meşine perde 7	İbrahim Beğ
+59100		

Sayfa: 44

59100	Nakl-i Yekûn	
300	Asma saat 1	İbrahim Beğ
600	Sopal Milli dimişki mangal 1	İbrahim Beğ
1000	Sandalya 8 Tahta masa1	İbrahim Beğ

800	Müsta'mel yoğurdruk 1 Körüklü	İbrahim Beğ
200	Leğen 1 Ma'a pancarlık 1	İbrahim Beğ
200	Çini tabak 6 kase 1	İbrahim Beğ
300	Hoşab tepsisi 1 Ma'a evâni-i çini	İbrahim Beğ
100	Çini tabak 10	İbrahim Beğ
+62600		
500	Çaydan 1 Milli takım	İbrahim Beğ
100	Tepsi 1 Ma'a kahve takımı	İbrahim Beğ
800	Semâver 1	İbrahim Beğ
200	Nargule 2	İbrahim Beğ
800	Kapaklı sahan 8	İbrahim Beğ
400	Hoşab tası 2 Ma'a sahan ve tas 5	İbrahim Beğ
500	Tepsi 1 Tava 1 Tencere 1	İbrahim Beğ

300	Sefer tası takım 1	İbrahim Beğ
+66200		
200	Kapaklı hoşab tası 2	İbrahim Beğ
700	Kapaklı sahan 3 sahan 1	İbrahim Beğ
750	Kuzu tabağı 2	İbrahim Beğ
150	Hançer 1	İbrahim Beğ
600	Kaneviçe yasdık 10	İbrahim Beğ
1500	Sağır köşe minder 6 Basma yasdık 7	İbrahim Beğ
2000	Müsta‘mel sedir halısı 1	İbrahim Beğ
1500	Şâr kilimi 1	İbrahim Beğ
1500	Asma seyir saat 1	İbrahim Beğ
+75200		

Sayfa: 45

75200	Nakl-i Yekûn	
3000	Taş ayna 1 Kolanya 2 Def‘a kolanya 2 Sürahi 1 Heğbe önlük 1	İbrahim Beğ
500	Bakır mangal 1	İbrahim Beğ

1000	Beyaz pele 1 Cedîd tüz pele 1 Kaneviçe yasdık 6 Tiftik post 1	İbrahim Beğ
300	Dokuma mak'ad örtüsü 1	İbrahim Beğ
500	Teneke sandık 2	İbrahim Beğ
300	Süd keçesi 1	İbrahim Beğ
600	Bulgur 60 10	İbrahim Beğ
1500	Halı ipi kıyye 20 75	İbrahim Beğ
300	Köhne kaneviçe hasır 3	İbrahim Beğ
+83200	Orta nühâs sini 2	İbrahim Beğ
800	Orta nühâs sini 2	İbrahim Beğ
500	Köhne geri pelesi 1 Çuval 2 Köhne mendil 1	İbrahim Beğ
150	Tahta kanepesi 1	İbrahim Beğ
2400	Evâni-i nühâsiye kıyye 24	İbrahim Bey

100	Köhne terazu 1	İbrahim Beğ
2000	Çuval 14	İbrahim Beğ
3000	Dakik ve bulgur kıyye 15 200	İbrahim Beğ
300	Tuz kıyye 50 6	İbrahim Beğ
3500	Muhtelif evâni-i nühâsiye kıyye 40	İbrahim Beğ
+95950		
1200	Kazgan 2	İbrahim Beğ
1500	Şîr leğeni 1	İbrahim Beğ
3000	Bekmez kıyye 50 60	İbrahim Beğ
0100	Köhne yelen? Pele 1	İbrahim Beğ
7500	Hırdavât-ı menzîl	İbrahim Beğ
57500	Tiftik kıyye 1150 50	İbrahim Beğ

Müteveffâ-yı mümâ- ileyh tevhi'd-i kübra şehr önündeki eşyâ-yı menkûha-i metrûkesi ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile müzâyede sûretiyle takdîm-i kıymet yapılarak ber -vech-i bâlâ esmân-ı bâliğası yüz altmış altı bin yedi yüz elli guruşa bâliğ ve reside olub eşyâ-yı mezkûrelerin hizâlarında murakkam rakamlar eşyâ ve

emvâl-ı mezkûrelerin kıymet-i hakîkiyeleri olduğu bihakkin tahmîn edildiğini mübeyyin işbu mahallî tasdîken temhir eyleriz.

Fi 11 Şa‘ban sene 337 Fi 10 Mayıs 335

Beğbazarzâde Şa‘ban Beğ

Kotaran oğlu Hacı Halil İbrahim

Receb oğlu Hacı Mustafa

Sarızâde Hacı

Hacı Hafız Mustafa Efendi

İbrahim Beğ

İkinci kâtib

Eytam müdürü

Yazıcızâde Hüseyin Efendi

Sayfa: 50

Sivrihisâr'ın Timurcu mahallesinden Aktaş karyesi sekencesinden iken hizmet-i askerîyesini îfâ etmekde iken Fi 22 Kanûn-ı sâni sene 334 tarihinde asâkir-i şâhânede vefât eden 290 tevellüdlü Emrullah oğlu İbrahim bin Mehmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi tevellüdlü Kezban bint-i Ahmed ile mezbûreden mütevellideler sulbîye-i sağîre kızları tevellüdlü Aişe, tevellüdlü Zehra ve tevellüdlü Hâlise ve diğer zevcesi Fâtıma'dan mütevellid ve mütevellideler sulb-i kebîr oğlu tevellüdlü Mehmed ve sulbîye-i kebire kızları tevellüdlü Çakır Fâtıma'ya münhasıra ve siğâr-ı mezbûrenin tesviye-i umûrlarına vâlideleri Kezban hâtun vasî ta'yîn kılınmıştır.

Fi 21 Şa‘ban sene 337 ve Fi 20 Mayıs sene 335

Guruş		
03205	Beyaz kara sığır ineği 1 Ma'a dana	Zevce Kezban

18100	Kara sığır öküzü çift 1	İbn-i Mehmed
6000	Öküz arabası 1	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
1200	Kabur? pulluk 1	Berber Hüseyin oğlu Ali Ağa
0300	Sapan 2 Temür 1	Postacı Ahmed Ağa
0291	Öküz yuları 1	Zaimzâde Hacı Ali Ağa
1015	Kağılı ma'a kayış 1	İbn-i Mehmed
0171	Palta 2	Zaimzâde Mehmed
+30282		
0151	Çapa 3	Zaimzâde Hasan Ağa
0050	Kürak 1 Çapa 1	Zevce
0106	Keser ve hırdavât	İbn-i Mehmed
0221	Ananad ve yaba ve dismak?	İbn-i Mehmed
0151	Kürek 2	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
0151	Nevçi 1	Berber Hüseyin oğlu Ali Ağa

0180	Çarık 1	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
+31292		
15620	Kuzulu koyun 22 710	Zaimzâde İsmail Efendi
17250	Def'a kuzulu koyun 23 750	Postacı Ahmed Ağa
2700	Oğlaklı keçi 3 Çebiç 1 Seyis 2 Cem'an 6 450	Postacı Ahmed Ağa
5050	Kısır koyun 10 505	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
1600	Koç 2 800	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
+73512		

Sayfa: 51

73512	Nakl-i Yekûn	
06435	Dişi ve erkek toklu 15 529	Zaimzâde Mehmed
00200	Dükkân 1	Kebanlı Zeynel Ağa Teslim
02591	Döşeme aded 73 35 20	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
00850	Tahta aded 18 50	Zaimzâde Hacı Ali Efendi
00040	Def'a tahta aded 4	Zevce

00120	Hırdavât	Postacı Ahmed Ağa
01601	Evânî Parça 15	Zevce
+85349		
01001	Def'a evâni-i nühâsiye	Bint-i Fâtıma
00701	Çorba? 1 ma'a evânî	Şehirli oğlu Ahmed Teslim
00060	Kahve değirmeni 1	Kalaycı Ali Ağa
01000	Nühâs hereni	Kapıcı Ali Ağa
00180	Urgan 1	Deli Halil Oğlu Hüseyin Teslim
88291		
02300	Cedîd namazlağı 1	Bint-i Fâtıma
00300	Def'a namazlağı 1	Bint-i Fâtıma
00700	Cedîd sarılı pele 1	Bint-i Fâtıma
01100	Def'a cedîd sarılı pele 1	Bint-i Fâtıma
01100	Def'a sarılı pele 1	Bint-i Fâtıma
01501	Cedîd torna katarı pele 1	İbn-i Mehmed

01390	Cedîd seccâde 1	Zevce
+94681		
01112	Köhne geri 1	İbn-i Mehmed
00331	Basma Köşe minderi 2	İbn-i Mehmed
00300	Müsta‘mel beyaz pele 1	Bint-i Fâtıma
00010	Köhne Yorgan 1	Zevce
00180	Müsta‘mel Çuha 1	Bint-i Fâtıma
00150	Heğbe 1	Berber Hüseyin oğlu Ali Ağa
+96764		

Sayfa: 52

96764	Nakl-i Yekûn	
00100	Köhne çuval 1	Zaimzâde Hasan Efendi
00035	Köhne heğbe 1 Pele yasdık 1	Zevce
00260	Müsta‘mel sarılı pele 1	Zevce
00061	Köhne pele yasdık 1	Bint-i Fâtıma

00190	Kaneviçe yasdık 4	İbn-i Mehmed
00051	Köhne kepenek 1	İbn-i Mehmed
00355	Kiriş 3	Kebanlı Ali Ağa
00530	Cedîd çuval 1	Zevce
+98346		

Müteveffâ-yı mezbûr İbrahim'in ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer' ile tahrîr olunân emvâl-i menkûle terekisi ber- vech-i bâlâ doksan sekiz bin üç yüz kırk altı guruşa bâliğ ve reside olduğu tarafımızdan tasdik kılındı.

Fi 23 Nisan sene 335 ve Fi 22 Mayıs sene 335

İbiş oğlu Ali Ağa

Postacı Hamîd Ağa

İkinci kâtip

Sayfa: 53

Sivrihisâr kazâsının Yaverviran karyesinden bundan akdem vefât eden Abdulgafûr oğlu Keşâfeddîn bin Abdullah bin Abdussuud verâseti zevcesi Zöhre bint-i Abdulhay ile sulb-î kebîr oğlu Ahmed ve Hüseyin sağîr oğulları 329 tevellüdlü İsmail ve 330 tevellüdlü Aydın ve sulbîye-i sağîre kızları 334 tevellüdlü Zâhide zevce-i mezbûre Zöhre'nin mazhârında mütebeyyin el-halaka tahmînen altı aylık haml-ı merkûme münhasıra

Fi 19 Teşrîn-i evvel sene 336

Vasîleri li-ebeveyn hamîleri Karun Hacı Ahmed oğlu Hacı Niyâzi vasî ta'yîn kılınmıştır.

muktezâsı 10

Guruş		
5814	Toklu 19 306	Yaverviranli Hacı Osman
6080	Erkek şişik ve koç 8	Hoca Kadir Efendi
3472	Keçi ve oğlak 16 217	Seyyid Emin oğlu Mustafa Teslim
8580	Koyun 13 660	Abdulazîm Ağa
9100	Def'a koyun 14 650	Emîr Seyyid Oğlu Hacı Hasan
3905	Dişi küre 1	Abdulhalîm oğlu Ya'kub
+31951		
2655	Erkek tay 1	Abdulhalîm oğlu Ya'kûb
5050	Kısrak 1 Tay 2	Abdulganî oğlu Cabbar
5705	Esb 1	Abdullah oğlu Hacı Niyaz
10625	Kara sığır öküzü çift 1	Abdulhalîm oğlu Abdulhalîm
08100	Def'a Kara sığır öküzü 1	Zevce Zöhre

03650	Buzağılı kara sığır ineği 1	Eskişehirli Ebussuud Efendi
02350	Siyah kara sığır düğesi 1	İbn-i kebîr Ahmed
+75086		
01100	Bir buçuk yaşlı dana 1	Yaverviranlı Hacı İsmâîl Teslim
00920	Tek temürlü pulluk 1	Abdulazîm Ağa
02050	Çift Temürlü Pulluk 1	Abdulazîm Ağa
01666	Tek temürlü pulluk	Abdulgani oğlu Cabbar
16050	Tulumbalı pulluk 1	İbn-i kebîr Ahmed
08000	Bargir Arabası 1	Mustafa oğlu Nasîbullah
01000	Esb takımı samur dizgin	Yaverviranlı Hacı İsmâîl Teslim
05000	Nısf orak makinesi 1	İbn-i kebîr Ahmed
+120872		

Nakl-i şüd

Sayfa: 54

111872	Nakl-i Yekûn	
2000	Evâni-i nühâsiye ve Hırdavât-ı menzîl	Zevce Zöhre

1465	Sap ağacı 2	Emir Seyyid Oğlu Hacı Hasan
+114337		
010075	Hınta kile 65 155	Abdulazîm Ağa
006356	Şa'îr kile 113 563	Yaverviranlı Abdulhalîm
001677	Yulaf kile 39 43	Hayâli oğlu Beğ Mehmed
+132445		

Sayfa: 55

Azîziye karyesinden vefât eden Murtaza oğlu Sabri Cebel bin Murtaza bin Abdullah'ın verâseti zevcesi Nazîre bint-i Ak Seyyid ile sulb-î sağîr oğlu 333 tevellüdlü Nureddîn ve sulbiye-i sağîre kızı 329 tevellüdlü Hayriye'ye münhasıra vasîleri velideleri Nazire

Fi 21 Teşrîn-i evvel sene 336

20 nafakaları 7

Guruş			
6275	Hınta kile 50 125	Karyeden Abdullah oğlu Hamid	
6500	Def'a hınta kile 50 130	Karahanlı Osman Ağa	
6725	Def'a Hınta kile 50 134	Halife beşezâde Ahmed Efendi	

8130	Def'a hınta kile 60 135 20	Karahanlı Osman Ağa	
1237 20	Yulaf Kile 37 33	Karyeden Latif Efendi	
1000	Şa'ır kile 25 40	Karahanlı Osman Ağa	Teslim
3600	Def'a şa'ır kile 90 40	Karyeden Latif Efendi	
10650	Kır esb 1	Murtaza Oğlu Tevfik	

+ 44117 20 pare

7000	Nısf üç temürlü pulluk 1	Murtaza Oğlu Tevfik
3000	Nısf bârgir arabası 1	Murtaza Oğlu Tevfik
3150	Nısf iki temürlü pulluk 1	Murtaza oğlu Tevfik
0550	Nısf tek temürlü pulluk 1	Murtaza Oğlu Tevfik
2500	Hırdavât-ı menzîl	Zevce Nazîre
3750	Koyun 7 550	Hacı Abdulazîm
0540	Toklu 3 180	Hacı Abdulazîm

0900	Keçi 2 Oğlak 1 Cem'an 3 300	Hacı Abdulazîm
6100	Boz öküz 1	Murtaza Oğlu Tefvik
+71707 20 pâre		
2600	Sarı inek 1	Abdullah oğlu hamid
2000	Def'a inek 1 Ma'a dana	Zevce Nazîre
2600	Def'a kısarak 1	Murteza oğlu Tefvik
3300	Koyun 6 550	Zevce Nazîre
0540	Toklu 3 180	Zevce Nazîre
0900	Keçi 2 Oğlak 1 Cem'an 30	Zevce Nazîre
+83647 20		

Sayfa: 56

İlkvirân karyesinde sâkin iken vefât eden İbrahim oğlu Ahmed bin Hacı Mustafa bin Abdullah'ın verâseti sulb-i sağîr oğlu 333 tevellüdlü Mustafa ve sulbîye-i sağîre kızları 323 tevellüdlü kâzîmiye mahzarında olub sağîr Mustafa'nın tesviye-i umûruna vasî ta'yîn kılınan li-üm ceddî Mahalcemun kazâsının Saray karyesinden Edhem oğlu Halîl bin Muhammed ve sağîre-i mezbur Kâzîmiye'nin

tesviye-i umûruyla li-ebeveyn İsa mehmed bin Hacı Mustafa vasî ta'yîn kılınmıştır.

Fi 22 Teşrîn-i evvel sene 336

20 Nafakaları 7 20

Guruş		
5600	Malaklı manda ineği 1	Ca'fer Beşezâde Ahmed Efendi
4000	Def'a malaklı manda ineği 1	Melekli Emin Efendi
3500	Manda düğesi 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
2100	Boz kara sığır ineği 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
3300	Buzağılı karasığır ineği 1	Sivrihisârlı Hacı
2150	Buzağılı çakal ineği 1	Ahurözülü Ahmed Efendi
1000	Kara sığır düğesi 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
+21650		
1270	Çuval 2 Yasdık 1	Koca Mustafa oğlu Hüseyin
1400	Cedîd aynalı pele 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
1050	Sağır halı seccâde 2	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
0850	Namazlağı 2	Hacı Mustafa oğlu Abdullah

0280	Müsta‘mel halı heğbe 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
+26500		
01000	Müsta‘mel Yatak kat 1	Türkmen oğlu Hasan Hüseyin
00800	Köhne yatak kat 1	Ali Efendi oğlu Ali
01300	Yorgan 1 Minder 1	Türkmen oğlu Hasan Hüseyin
00900	Beyaz pele 1	Türkmen oğlu Hasan Hüseyin
00180	Sahtiyân 1	İbrahim Beyoğlu İzzet Bey Teslim
00175	Köhne kepenek 1 Köhne çuval 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00200	Beyaz post 1	Ahurözülü Ahmed Efendi
03600	Öküz arabası 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00420	Helke 2	Sivrihisârlı Hacı
+35075		

Sayfa: 57

Guruş	Nakl-i Yekûn	
35075		

00820	Def'a helke	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00400	Kapaklı tencere 1 Köhne tencere 1	İbrahim Beğ oğlu İzzet Beğ Teslim
00500	Evânî-i nühâsiye parça 6	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00700	Palto 1 Şalvar 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00400	Meydâni içlik 1	Ca'fer Beşezâde Ahmed Efendi Teslim
+37895		
02100	Altı parmak serâvil 1 İçlik 1 Deleme1	Kundakoğlu Ahmed
02700	Meydani Serâvil 1 İçlik 1	Kundakoğlu Ahmed
1720	Meydâni içlik 1 Deleme 1 İpekli don 1	Karahanlı osman Ağa Teslim
00400	İpekli futa 1	Sivrihisârlı Hacı
00750	Basma arşun 16	Türkmen oğlu Hasan Hüseyin
+45665		
00600	Acem şalı 1	Türkmen oğlu Hasan Hüseyin

01420	Trablus kuşağı 1	Ca'fer Beşezâde ¹²⁸ Ahmed Efendi
01600	Beyaz peştamal 1	Fındık oğlu Ahmed
00525	Teneke sandık 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00630	Tuz 84 guruş 20 pare 7	Ahurözlü Ahmed Efendi
00575	Davarçanı ve kürek vesâire	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
+51015		
00500	Kürek ve yaba ve çizme	Sivrihisârlı Hacı
00300	... 1	Fındık oğlu Ahmed
00200	Yale şalvar 1	Sivrihisârlı Hacı
00495	Semâver 1 Ayna 1	Sivrihisârlı Hacı
00240	Heğbe 1	Sivrihisârlı Hacı
00090	Kırklık 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
00300	Post ve yapağı	Sivrihisârlı Hacı
00310	Sacayak 1	Karahanlı Osman Ağa

¹²⁸ Beşe sözcüğü paşayla bağlantılıdır. Beşe, muhtemelen başağadan türemiştir, başağa ise Türk Dil Kurumu Tarama Sözlüğü'nde başkan, emir, ileri gelen, ağabey karşılığı olarak kullanılmıştır. Bununla beraber Osmanlı terminolojisinde yeniçerilerde asker veya Küçük rütbeli zabitler ve eyaletlerin ileri gelenleri anlamına gelmiştir. Er, s. 371.

00300	Gazyağı ma'a teneke 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah
+53750	Nakl-i Yekûn	

Sayfa: 58

Guruş	Nakl-ı Yekûn		
00300	Hırdavât	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	Teslim
00260	Def'a hırdavât	Sivrihisârlı Hacı	
00080	İplik 1	Sivrihisârlı Hacı	
00210	Köhne sopa 1 Ma'a değnek	Ali Efendi oğlu Ali	
02500	Kazgan 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	
1600	Pulluk 1	Çatak damadı Şükrü	Teslim
+59160			
00050	Yaba 2	Aziziye karyeli Seyyid	Teslim
1800	Hınta ve şa'ır ma'a çuval 1	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	
00255	Urgan ma'a bıçak	Kasab Ali	Teslim
00400	Leğen 1	İbrahim Ağa zevcesi Huy	Teslim

05000	Keçi inek 10 500	Karahanlı Osman Ağa	
+61665			
07420	Def'a keçi 20 371	Saray Karyeli Hacı Mehmed İlkviranlı Türkmen oğlu Hasan Hüseyin	
02600	Koyun 5 520	Bekçi Osman	
02650	Oğlak 10 265	Azîziye karyeli Hacı Abdulazîm	
06240	Koyun 12 520	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	
01113	Keçi 3 371	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	
00125	Saman ve kiyah	Hacı Mustafa oğlu Abdullah	
86813			

Sayfa: 59

Hacı Hasan Beşe

Fi 20 Eylül sene 336 Târih-i vefâtı

Zaferhamid karyesinde vefât eden Yahya oğlu Mehmed ibn-i Yahyâ bin Abdullah'ın verâseti zevcesi Azîze bint-i Selâmi ile sulb-î kebîr oğlu 322 tevellüdlü Mehmed ve sulb-î sağır oğlu 330 tevellüdlü Kâzım ve sulbîye-i sağıre kızı 326 tevellüdlü Cevher'e münhasıra vasîleri li-ebeveyn hamîleri Aslan oğlu Necmeddin ta'yîn kılınmıştır.

Fi 28 Teşrin-i evvel sene 336

Ba'de zevce-i mezbûre Azîze dahi vefât-ı verâseti ve hissesi Halile bint-i Döne ile kebîr oğlu Mezbur Mehmed ve sağîr oğlu Kâzım (beher yevm muktezâları) ve sağîre kızları Devle'ye münhasıra

Guruş		
7250	Kır tay 1	Yaverviranlı Ömer Efendi
3500	Kır kısrak 1 Ma'a Tay	Zafer Hamidli Hacı Abdullah
4800	Def'a kır kısrak 1	İbn-i kebîr Mehmed
4550	Doru kısrak 1	Yaverviranlı Ömer Efendi
5000	Def'a kır kısrak 1	İbn-i kebîr Mehmed
+26100		
5000	Def'a kır kısrak 1 Ma'a tay	Yaverviranlı Ömer Efendi
1400	Kara sığır öküzü 1	Yaverviranlı Hacı Kasım Efendi
3650	Sarı düğe 1	İbn-i kebîr Mehmed
3000	Buzağılı inek 1	Yaverviranlı Hacı Kasım Efendi
4000	Beyaz tosun 1	Yaverviranlı Hacı Kâsım Efendi
3500	İki buçuklu düğe 1 Bir yaşlı düğe 1	Yaverviranlı Abdülazîm
+59250		

2600	Gök tay 1	Yaverviranlı Topal Cabbar Teslim
1900	Dişi küre 1	Çiftelerli Habibullah
19400	Dört temürlü pulluk 1	Çiftelerli Habibullah
03300	Tek temürlü pulluk 1	Yaverviranlı Hacı Murtaza
24000	Orak makinası 1	Zaferhamidli Akif Nu'mân Ağa kefil
+110450		
07200	Kalbur makinası 1	Yaverviranlı Ömer Efendi
06000	Bargir arabası 1	İbn-i kebîr Mehmed
05000	Def'a araba 1	Zaferhamidli Şeyh Mehmed
00800	Dükkan 2 Boyunduruk 2 Yuran 1 Ağaç 1	Yaverviranlı Abdulazîm
01450	Hamud ma'a dizgin	Yaverviranlı Hacı İsmâîl
00400	Def'a Köhne hamud	Çiftelerli Ali Efendi

+131300

Sayfa: 60

Guruş	Nakl-i Yekûn	
131300		

040500	Hınta kile 270 150	Yaverviranlı Abdulazîm
016383	Şa'ır kile 381 43	Yaverviranlı Ömer Efendi
003644	Siyah şa'ır kile 92 20 39	Yaverviranlı Hacı İsmâîl
002360	Yulaf kile 59 40	Yaverviranlı Hacı İsmâîl
+194187		
000105	Temür parçaları	Yaverviranlı Hacı sahan? Teslim
014650	Nadas tarla ve sitene? 10 1465	Zaferhamidili Şeyh Mehmed
008400	Toklu 28 300	Yaverviranlı Abdulazîm
007830	Def'a Toklu ve oğlak 29 270	Çiftelerli Ali Efendi
012250	Koyun 20 Keçi 5 Cem'an 25 490	Çiftelerli Ali Efendi
+237422		
012285	Keçi, koyun 27 455	Çiftelerli Ali Efendi
013200	Def'a koyun 24 550	Yaverviranlı Abdulazîm
012535	Def'a koyun ve keçi 23 545	Sivrihisârlı Abdullah Çavuş
001000	Dişi merkeb 1	Sivrihisârlı Abdullah Çavuş

003000	Kiyah	Zaferhamidili Mehmed	Şeyh
+279442			

SONUÇ

H. 1336 – 1337/ M. 1917-1919 yıllarına ait 58 Numaralı Sivrihisar Şer'iyeye Sicil Defteri 60 sayfadan oluşmaktadır. Defterin 17, 45, 46, 47, 48. Sayfaları boş veyahut okunamayacak derecede tamamı silinmiştir. Defterin bazı yerlerinde cümlelerin üzeri karalanıp düzeltmeler yapılmıştır. Defterde hükümler belli bir düzene göre sıralanmamış, deftere karışık şekilde sıralandığı görülmüştür.

Tereke kayıtları esas alınarak oluşturulmuş bu çalışma ile Sivrihisar'ın adli ve sosyo-ekonomik yapısı aydınlatılmaya çalışılmıştır. Verilen teorik bilgilere dayanılarak, klasik dönem Osmanlı dönemi ile Tanzimattan sonraki dönemin sicil içerik özellikleri de dikkate alınarak, defterin hükümleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Transkripsiyon birçok kez kontrol edilmiş, hatalı ve eksik okunan kelimeler düzeltilmiştir. Defter bilimsel ölçütler çerçevesinde transkribe edilmiş, konu ile ilgili kaynaklardan faydalanılarak defterin bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Önemli hususlardan biri, miras taksiminde isteğe bağlı olma şartının geçerli olması ve başka farklı sebeplerden ötürü terekelerin ne kadarının deftere yansıyor ne kadarının yansımadağı konusunda yorum yapmanın güç olduğudur. Belgelere geçirilen terekelerin, o yerdeki tüm terekelerin veya ölümlerin tamamının gösterilmemesi bakımından bizlere tüm ayrıntılar hakkında tam bir bilgi veremeyeceği şeklinde bir değerlendirme yapmayı uygun gördük. Nitekim bizim çalıştığımız defterdeki tereke kayıtları 1917-1919 dönemleri arasını kapsamına rağmen sadece 19 tereke hükmünü içermektedir. bu sebeple değerlendirmeyi -teorik kısmını da baz alarak- 19 hükme göre yapmış olduk.

Defterin tamamı terekelerden oluşmaktadır. Bunun sebebini biz -defterin tarih aralıklarına bakıldığında- Tanzimattan sonra konuların ayrışması ve her konunun tek defterde ayrı ayrı toplanmaya başlaması değişimine bağladık.

Defterde belgelerin çoğunluğu kronolojik olarak verilmiş ancak bazı yerlerde kronolojik olmayanlar da dahil edilmiştir. Terekelerin toplam fiyatları teker teker kontrol edilmiş, hesap hatalarının yapıldığı görülmüştür. Bu hataların kâtiplerin dikkat eksikliği veyahut çeşitli sebeplerin de olabileceği ihtimali düşünülmüştür.

19 tereke hükmünün 12 tanesinde vasî tayinlerinin yapıldığını, vasi tayinlerinin genelinin anneden seçildiğini, anne yoksa birinci dereceden

yakınlarından seçildiğinin örnekleri görülmüştür. Vasî tayini gibi uygulamalar ile çocuk haklarının korunması hususunun önemsendiği vurgulanmıştır.

İncelediğimiz tereke defterine bakarak, Sivrihisar halkının sosyal- ekonomik-dini hayatı üzerindeki bilgiler incelenmiştir. Ekonomik olarak refah düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış ve Sivrihisar halkının geçim kaynaklarının tarım, hayvancılık ve ticaret olduğu görülmüştür. Yine verilenlere bakılarak Osmanlı şehirlerinin iş kolları olan dericilik ve dokumacılığın yaygın olduğu görülmüştür.

Defterde; ölenin ismi, ikamet yeri vs. belirlendikten sonra hisse paylaşımında zevcenin adı, sonra sırayla baba, ana, erkek kardeş, kız kardeş, akrabalar, daha sonra büyük erkek çocuk, küçük erkek çocuk, büyük kız çocuk ve küçük kız çocuk olarak kaydedilmesi, ölen kişinin kimlik bilgileri, varisleri hakkındaki bilgilerin bulunması, bize Osmanlı ailesini tanıma açısından pek çok bilgi yakalama imkânı sunmuştur.

Terekelerin bir kısmında resm-i kısmet, kaydiye, dellâliye ve techîz- tekfîn, kassâm gibi zorunlu ücretlerin bulunduğu ve bu ücretlerin terekelerin tamamında bulunmadığını gördük. Bunun da sebebini 1801 de ücretlerde yapılan bir değişim ile ücretlerin alınımının yasaklanmış olması veyahut bazı kurallara bağlanmış olması sonucuna bağladık. Gerçekten de çalıştığımız terekelerin tarih aralıklarına baktığımızda bu değişimden sonraki dönemleri kapsamakta olduğu anlaşılmaktadır.

Defterde Gayrimüslim ve Müslüman halk üzerine de bir değerlendirme yapılarak, 1 kişi hariç Gayrimüslim halkın bulunmadığını saptadık. Bunun sebebini, 1915 den sonra çıkarılan bir kanun ile Gayrimüslimlerin iskân edilmeleri sonucuna bağladık.

Terekenin çoğunluğunu tarım ürünleri, mutfak araç gereçleri, giyim eşyaları, zinet eşyaları gibi menkul malların oluşturduğunu ve çok az gayrimenkul mallara rastlandığını tespit ettik. Çinko, bakır, altın ve gümüşlerin kullanılmasının yanında değeri yüksek büyük-küçükbaş gibi hayvanların da çoğunluğu oluşturduğunu belirledik.

Terekenin dökümünün bulunduğu kısımdan Sivrihisar halkının ekonomik durumu, geçim kaynakları, mutfak ve yemek kültürü, takı- süs eşyaları gibi pek çok alanda bilgilere ulaştık. Ölçü ve aletlerin bulunmasından tarım ve ticaret ile meşgul olduklarını saptadık. Dokumacılıkta Sivrihisar'ın ileride olmasına rağmen Trablus, Bursa Şam gibi yerlerden gelen kumaşların da kullanıldığını gördük.

Terekede geçen kişilerin nvan, görev ve meslek durumları ile birlikte ailenin ocuk sayısı ve ocuk ortalamaları hakkındaki bilgileri tespit ettik. Terekelerde geçen isimlerin başlarında nereli olduğuna dair verilen bilgilerden, terekelerde yalnızca Eskişehir'den yerlilerin olmadığını dışarıdan yerleşen kişilerin de bulunduğunun örneklerini de gördük. Bununla beraber nvan ve lakapaların yaygınlık kazandığını gördük.

600 yıldan fazladır hüküm sürmüş olan Osmanlı Devleti tüm kurumlarında olduğu gibi Adlı alanda da zamanla değişime uğramıştır. Bu nedenle zamanla Osmanlı kurumunda yaşanan değişiklikleri esas alarak, Tanzimat döneminde şer'iyye sicil defterinin içerik ve diplomatik özelliklerinde yaşanan dönüşümleri tespit ettik ve bu dönüşümlerin yansımalarını örnekler ile verdik.

SÖZLÜK

A

Abaniya: Bir tür kumaş

Ananad: Biçilmiş harman kümelerini taşımaya yarayan, ağaçtan imal edilen üç dişli alet.

B

Ber vech-i âtî: Yukarıdaki gibi.

Ber vech-i zîr: Aşağıdaki gibi.

Boyunduruk: Hayvan boyunluğu.

D

Davarçanı: Koyun ve keçilerde kullanılan zil.

Deleme: Yağı alınmış, çiğ süttten yapılan peynir.

Derc etmek: İçine almak, katmak.

E

Esb: katır

F

Futa: Hamamlarda kullanılan bir kumaş cinsi, peştemal, havlu.

G

Gem: Atın ağızına takılan demir araç.

H

Halak: Hisse.

Hamî: Himâye eden, koruyan.

Hamud: At boyunluğu.

Harnub: Keçiboynuzu adı verilen bir tür yemiş.

Helke: Genellikle bakırdan yapılan kova.

Hınta: Buğday.

K

Kama: İki tarafı keskin, ucu sivri ve enli bıçak.

Kavsarra: Kamıştan yapılmış hurma sepeti.

Kayık: Uzun salata tabağı.

Kelete: Tahıl, buğday gibi ürünleri koymaya yarayan çuval.

Kepenek: Çobanların giydiği, kolsuz ve dikişsiz, keçeden dövülerek yapılan giyecek.

Kırklık: Hayvan kırpmaya yarayan büyük makas

Kolan: Dokunmuş bez

Köhne: Eski, kullanılmış.

L

Li-üm: Ana bir (kardeşler)

Lede's-şer'-il-enver: Mahkeme sürecinden sonra

M

Ma'a: Birlikte

Meşrûhât: Açıklama, izahlar.

Meydâni: Yere kadar uzanan, elbiseye benzer bir tür içlik

Mezru´: Tohum ekilmiş yer.

Muayyen: Görülmüş olan, kat'i olarak belli olan, belli, tayin ve tespit olunmuş, kararlaştırılmış.

Muharrer: Yazılmış, yazılı.

Muvâcehe: Karşı, ön, yüzyüze gelme, huzurunda olmak.

Mümeyyiz: Seçilmiş, temyiz eden, ayıran.

Mütebeyyin: Meydana çıkan, anlaşılan

Mütenevvi´: Çeşit çeşit, türlü türlü, çeşitli.

Müzâyede: Devletçe veya bir müessesece satılığa çıkarılan bir malın veya arazinin arttırılmaya konulması.

N

Nısf: Yarım, yarı.

Nühâs: Bakır.

Nümâyân: Görünen, âşikar olan.

P

Poliçe: Senet

R

Rayiç: Geçerli olan

Re´s: Baş.

S

Saban: Toprağı kazarak alt üst etmeye, tarlayı ekilebilecek duruma getirmeye yarayan demir bir ucu bulunan ve çift süren hayvanlarca çekilen bir tarım aracı.

Sacayağı: Demirden, genellikle daire veya eşkenar üçgen biçiminde ve üç ayaklı, tencere, çömlek, yufka sacı gibi mutfak eşyalarının açık ateş üzerinde belli bir yükseklikte güvenli bir şekilde durmasını sağlayan ocakbaşı eşyasıdır.

Sahtiyan: Boyanmış, cilalanmış deri.

Sako: Üst tarafa giyilen elbise.

Serâvil: Şalvar, iç donu.

Suhhu'l baki: Gider kaleminden geriye kalanlar.

Suvan: Kaftan ve giyecek eşya koyup saklanılan yer veya kap.

Sülüs: Üçte bir, üç parçadan biri.

Ş

Şa'îr: Arpa

Şerh: Açıklama, anlatma, ilan etme.

Şilte: İçi pamukla, yünle doldurulmuş döşek.

Şîr: Süt, aslan

T

Tasmîm: Bir şeyi önceden iyive kararlaştırmak.

Temhîr: Mühürleme

Techîz: Gereken şeyleri tamamlama, donatma.

Tekfîn: Kefenlemek.

Tesviye-i umûr: İşlerin görülüp neticelendirilmesi.

U

Uht: Kızkardeş.

Urgan: İp, halat.

V

Vâridât: Kâr, gelir.

Varis: Kendine miras düşen, mirasçı.

Verese: Mirasçılar, miras alanlar.

Vesâye: Vasiyetler.

Y

Yaba: Harman savurmaya yarayan tahta alet.

Yağlık: Mendil.

Yapağı: Koyun ve kuzudan kırılan yün.

Yarma: Kırılmış buğday, dövme.

Z

Zâhir: Görünen, açık, belli.

KAYNAKÇA

Akgündüz, A. *Şer'iyeye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, C. I, İstanbul 1988.

Aksaray'ın Tek Şer'iyye Sicili, haz. Orhan Özdil- Mustafa Fırat Gül- Eralp Yaşar Azap, Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2014.

Albayrak, N. "Nasreddin Hoca", *DİA*, TDV Yayınları, C. XXXII, İstanbul 2006, 418-420.

Anıl, Y. Ş. *Osmanlı Döneminde İki Dava; Şeyh Bedrettin ve Midhat Paşa Davaları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995.

Anıl, Y. Ş. *Osmanlı'da Kadılık*, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.

Artan, T. *18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998.

Atar, F. "Kadı", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. XXIV, İstanbul 2001, ss. 66-69.

Aydın, M. A. *Türk Hukuk Tarihi*, BETA, İstanbul 2009.

Aykut, Ş. N. *İstanbul Mahkemesi ve 121 Numaralı Şer'iyye sicili (1231-1232/1816-1817)*, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2006.

Barkan, Ö. L. "Edirne Askeri Kassamına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)", *TTK Belgeler Serisi*, C. III, Ankara 1966.

Bayındır, A. "Örneklerle Osmanlı'da Ceza Yargılaması", *Türkler*, Yeni Yürkiye Yayınları, C. X, Ankara 2002, ss. 69-82.

Bozatay, Ş. A. – Demir, K. A. "Osmanlı Adli ve İdarî Sisteminde Kadılık: Kurumsal Bir Değerlendirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 6, S. 10, Haziran 2014, ss.71-89.

Çöpoğlu, B. *Bolu Şer'iyeye Sicili 1687-1688 Tarihli 836 No'lu Defter'in Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Bamer Yayınları, Ankara 2009.

Ekinci, E. B. "Osmanlı Devletinde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü", *TALİD*, C. III, S. 5, İstanbul 2005, ss. 417-439.

Er, İ. “Balıkesirli Tereke Sahipleri Hakkında Sosyo-Kültürel Açından Bazı Dğerlendirmeler”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. XII, S. 21, Haziran 2009, ss. 368-374.

Feyzioğlu, H. S. *Tanzimat Döneminde Kadılık Kurumu ve Şer’i Mahkemelerde Düzenlemeler*, T.C Turizm ve Kültür Bakanlığı, İstanbul 2010.

Gedikli, F. “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer’iye Sicilleri” *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 3/5, İstanbul 2005.

Göker, G. “2 Numaralı Sivrihisar Şer’iye sicili (Transkripsiyon – Tahlil)”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2015.

Gürkan, F. “Şer’iye Mahkemeleri Sicilleri Üzerinde Bir Araştırma, IX. Türk Tarih Kongresi”, TTK, C.II, Ankara 1981.

Hanılçe, M. *1812-1813 Tarihli (16 numaralı) Tokat Şer’iye Sicili’nin Transkripsiyonlu Metni Ve Değerlendirilmesi*, TTK, Ankara 2013.

İnalcık, H. *Osmanlı’da Devlet, Hukuk, Adalet*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2000.

Kalaycı, G. “1 Numaralı Sivrihisar Kadı Sicilinin 81-162. Sayfalarının Çeviri yazısı ve Tahlili”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek lisans Tezi) Eskişehir 2015.

Kerpiç, T. *Osmanlı Belgelerinde Dünyanın Merkezi Sivrihisar*, çev. Hilal Doğan Aktaş, tashih: Ümmühani Ünemlioğlu, Sivrihisar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Vakfı, Eskişehir 1991.

Keskin, O. *Bütün yönleriyle Sivrihisar*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2001.

Köstüklü, N. “Osmanlı Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi (19. YY. Örnekleri Çerçevesinde)” *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1/1, Uşak 2008.

Kuru, L. “29 Numaralı Edirne Şer’iye Sicili”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2006.

Kuşu, S. “Şer’iye Sicillerine göre H.1065-1079/ M. 1655-1669 Tarihleri Arasında Edirne’de Sosyo-Ekonomik Hayat”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2009.

Kütükoğlu, S. M. *Osmanlı Belgelerinin Dili (diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994.

Ortaylı, İ. “Osmanlı Devleti’nde Kadı”, *DİA*, TDV Yayınları, C. XXIV, İstanbul 2001, ss. 69-73.

Ortaylı, İ. *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 2017.

Özalp, T. *Sivrihisar Tarihi*, Tam- İş Matbaası, Eskişehir 1961.

Öztürk, S. *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1995.

Sezgin, İ. “Sivrihisar”, *DİA*, TDV Yayınları, C. XXXVII, İstanbul 2009, ss. 289-291.

Taş, K. Z. “Arşiv Malzemesi Olarak Şer’iye Sicilleri ve Taşra Üniversitelerinde Tarih Araştırmaları”, *I. Arşiv Şurası*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1998, ss. 175-186.

Tekin, N. “228 Numaralı Urfa Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (H.1288-1289/ M. 1871-1872)”, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa 2016.

Uğur, Y. “Şer’iyye Sicilleri”, *DİA*, TDV Yayınları, C. XXXIX, İstanbul 2010, ss. 8-11.

Uğur, Y. “Mahkeme Kayıtları (Şer’iyye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografya” *Türkiye Araştırmaları ve Literatür Dergisi*, C. I, S.1, 2003, ss. 305-344.

Uzunçarşılı, İ. H. *Osmanlı Devleti’nin İlmî Teşkilatı*, TDK, Ankara 1984.

Üçok, C. - Mumcu Ahmet. *Türk Hukuk Tarihi*, Savaş Yayınları, Ankara 1985.

Yılmaz, H. K. “Aziz Mahmud Hüdâyi”, *DİA*, TDV Yayınları, C. IV, İstanbul 1991.

Yılmazçelik, İ. “Şer’iyye Sicillerinin Bir Merkezde Toplanması Üzerine Bazı Mülâhazalar”, *I. Millî Arşiv Şûrası (Tebliğler- Tartışmalar)*, Ankara 20-21 Nisan 1998, ss. 159-173.

Yurtışığı, İ. *979 Numaralı Bolu Şer’iyye Sicili’nin 19. Yüzyıl Bolu Tarihine Katkıları H. 1295-1296/M. 1878-1879*, Bamer Yayınları No:7, Ankara 2009.

Ek 4: 58 Numaralı Tereke Defterinde Geçen Eşyalardan Bir Kısımın Temsili Görselleri;

Heğbe¹²⁹

Dokuma yastık¹³⁰

Saban

Hereni

İncili küpe¹³¹

¹²⁹ <http://sivrihisar.web.tr/sivrihisar-kilimleri-ve-ozellikleri.html>. 28.05.2018.

¹³⁰ <http://sivrihisar.web.tr/sivrihisar-kilimleri-ve-ozellikleri.html>. 28.05.2018.

¹³¹ <http://www.eskisehirkulturturizm.gov.tr/TR,149947/sivrihisar-cebesi-ve-incili-kupesi---2009.html>. 28.05.2018.

Kırlık

Hamut

Bıçkı

Teneke sandık

Mecidiye çarığı

Helke

Kanaviçe yastık

Bakır sini ¹³²

Sacayağı

Davarçanı

¹³² <http://sivrihisar.web.tr/sivrihisar-kulturu.html>. 28.05.2018.

Trablus (ipek)¹³³

Yaba

Trablus kuşığı (Silifke)¹³⁴

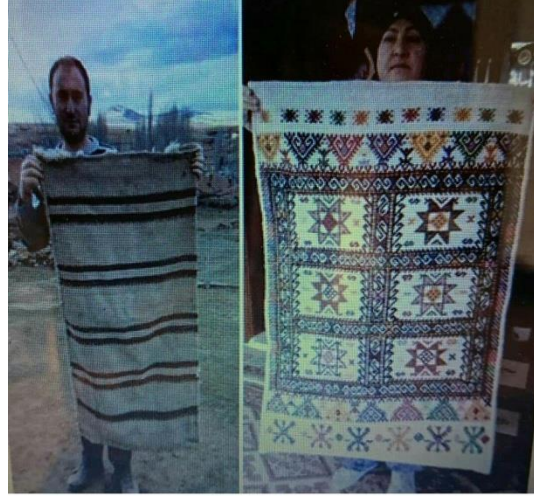
Pulluk

¹³³ <http://gurlekmilli.com/kiyafet.aspx?pid=25&cid=0>. 28.05.2018.

¹³⁴ <http://gurlekmilli.com/kiyafet.aspx?pid=25&cid=0>. 28.05.2018.

Acem şalı

Kelete¹³⁵

¹³⁵ <http://sivrihisar.web.tr/sivrihisar-kilimleri-ve-ozellikleri.html>. 28.05.2018.